

KARYS

1956
LIEPĀ-
RUGPJŪTIS

KARYS

1956 M.
LIEPA-RUGPJŪTIS

Nr. 7 (1323)

Redaktorius Zigmąs Raulinaitis *
Redaktoriaus pavaduotojas Stasys Butkus *
Kalbinę dalį redaguoja Kazys Kepalas *
Dailiosios literatūros dalį redaguoja Vincas Jonikas *

Administratorius Leonas Bileris
Leidžia Kario leidykla

Atskirus skyrius redaguoja:
Balys Brazdžionis — Lietuvos Kariai Laisvajame Pasaulyje,
Romąs Kezys — Kariai ir Jaunimas,
Justinas Liaukus — Karinės žinios.
L. Š. S. T. — Tremties Trimitas.

TURINYS

V. Augustinas — Lietuvos karo lakūnai ruošiasi skridimui poigone.	Viršelis
K. T. Dubysa — Penkiolika kančios metų	217
P. Bliumas — Ten tyli slepiasi Lietuvos senovė	218
K. Stalšans — Apie Aisčių tautą Galindus	220
Leonas B. — Jūrininkai kasa bulves	221
A. Žygmantas — Karo pėdsakai proistorėje—III	223
A. Kasakaitis — Lietuva Indoeuropiečių tėvynė	228
J. Liaukus — Amerikos Lietuvių Legionas	230
Marių žuvėdra — Staugė vilkas kaip tūkstantis vilkų	232
J. Skardis — Ginkluotų jėgų mažinimas	236
Ksenofonas — 10.000 žygis	237
Tremties Trimitas	241
Kariai ir Jaunimas	245
Lietuviai kariai laisvajame pasaulyje	246
A. Rėklaitis — L. S. Ramovės inkorporavimas	247
Karinė Spauda	248
Veteranų Veikla	250
Kuprinės Pabiros	252

Bendradarbiai

K. Ališauskas, P. Alšėnas, J. Apyrubis, V. Augustinas, A. Balčiūnas, B. Balčiūnas, P. Bliumas, G. Botyrius, K. Jankūnas, V. K. Jonynas, J. Juodis, Dr. K. Jurgėla, P. Jurgėla, J. Kiaunė, P. Labanauskas, J. Lanskoronskis, J. Lukas, P. Mačiulaitis, Marių žuvėdra, kan. J. Meškauskas, S. Miglinas, J. Mikštas, J. Mikuckis, Vl. Mingėla, T. Papartis, P. Plechavičius, A. Rėklaitis, M. Rėklaitis, V. Raulinaitis, J. Skardis, A. Sodaitis, A. Sperauskas, Dr. V. Sruogienė, Mag. Hist. K. Stalšans, E. Šulaitis, V. Sventoraitis, O. Urbonas, kun. Dr. S. Valiušaitis, J. Vėgelis, V. Vilkučiai—Gedvilienė, T. Žiūraitis, O. P.

ATSTOVAI: Albinas Baranauskas, Kaiserslautern, Vokietija. Balys Brazdžionis, Chicago, Ill. Andrius Mart. Cieminis, Rochester, N. Y. Vytautas Sederavičius, Omaha, Nebr. Vytautas Kamantas, Cleveland, Ohio. V. Šalkūnas, Melbourne, Australija. Morkus Šimkus, Baltimore, Md. Kazys Trečiokas, Newark, N. J.

PLATINTOJAI JUNGTYNĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE:

Baltimore, Md.—K. Bradūnas,
Boston, Mass.—“Baltic Florists”,
Brooklyn, N. Y.—“Laima”,
Chicago, Ill.—J. Karvelis, “Marginiai” — Ramanauskas, “Terra” — A. Urbonas.
Cleveland, Ohio—V. Rocevičius,
Detroit, Mich.—“Neringa”,
Grand Rapids, Mich.—J. Belinis,
Los Angeles, Calif.—V. Prižgintas,
Omaha, Nebr. — Elz. Ribokienė,
Philadelphia, Pa.—A. Impulevičius,
Newark, N. J.—Kazys Trečiokas,
Rochester, N. Y.—P. Saladžius,
Waterbury, Conn.—V. Vaitkus.

KANADOJE:

Hamilton, Ont.—J. Pleinys,
London, Ont. — Vyt. Repšys,
St. Catherine, Ont.—J. Vyšniauskas,
Toronto, Ont.—V. Aušrotas, A. Kuolas, “Tėviškės žiburis” Knygynas, J. Smolskis,
Verdun, Montreal, Que. — “Parish Library”.

ANGLIJOJE:

D. Daunoraitė, 49 Thornton Ave., London, N. W. 6, Gt. Britain.
K. Rožanskas, 4 Bailey St., Old Basford, Nottingham.
Santarvė, 46 Aberdare, Gdns., London, N. W. 6, Gt. Britain.

AUSTRALIJOJE:

N. Butkūnas, 9 Cowper St., St. Kilda, Vic.
E. Stašys, 17 Belmore Ave., Belmore, Sydney, NSW.
Pr. Zenkevičius, 15 Victoria St., N. Geelong, Vic.

VENEZUELOJE:

Tėvų Kelias, Apartado 369, Caracas, Venezuela, SA

VOKIETIJOJE:

Alb. Baranauskas, 2040 Labor Service Co., Kaiserslautern, Postfach 556

Prenumerata JAV ir užsienyje:
Metams — \$5.00, psm. — \$3.00
atsk. nr. — 55c. Skelbimai pagal susitarimą. Pinigus siųsti šiuo adresu:

L. BILERIS, c/o KARYS,
916 Willoughby Ave.,
Brooklyn 21, N. Y., U. S. A.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naująjį ir senąjį adresą.

Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Įvairių autorių straipsniai skelbiami KARYJE, nevisada reiškia redakcijos ar leidėjų nuomonę.

KARYS išleidžiamas 10 dienų prieš kiekvieno mėnesio pradžią. Jam skiriami straipsniai turi pasiekti redakciją dvi savaites prieš išleidimą.

THE WARRIOR, magazine for the veterans of Lithuanian descent and for Lithuanians in the wide world. Published monthly except August by “KARYS”, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y., U. S. A. Subscription \$5.00 per year. Single copy 55 cents. Entered as second-class matter at the Post Office Brooklyn, N. Y. OFFICE OF PUBLICATION: 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

Išsteigtas Lietuvoje 1919—
Nepriklausomybės kovų—
metais

KARYS

Atgaivintas Jungt. Ameri-
kos Valstybėse 1950
metais

PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 7 (1323)

LIEPA-RUGPJŪTIS, JULY-AUGUST

1956

Sveikiname Lietuvos Veteranų Sąjungą Ramovę švenčiančią Penkerių Metų Sukaktį; visiems Ramovėnams mūsų sveikinimai ir geriausi linkėjimai.

L. V. S. RAMOVĖS skyrių Atstovams atvykusiems į suvažiavimą linkime darbinių posėdžių ir naudingų sprendimų.

K A R Y S

PENKIOLIKA KANČIOS METŲ

K. T. DUBYSA

Prieš penkiolika metų išaušo kruvinas ir baisus birželio 15 d. rytas. Toji data pasiliks Lietuvos istorijoje kruvinausios ir brutaliausios teisės ir teisingumo išniekinimo, keršto ir kančios simbolis. Azijatišku brutalumu ir sadizmu persisunkęs, nekalto kraujo ištroškęs, savo žodį ir sutartis suniekinęs komunizmas, pradėjo mūsų tautos kruvinausią tragediją. Be pertraukos, su mažais atsikvėpimais, lietuvis, savo krašto šeiminkas, neša terorą, išniekinimą, pakelia fizines ir dvasines naikinimo kančias. Lietuva mažas kraštas, savo laisvę ir taiką mylinti šalis, su didinga ir kultūringa istorija, garbinga praeitimi, neturėdama jokių subversyviųjų tikslų savo kaimynams, pirmoji pateko į klastingo komunistų siekimo tikslą. Ir šiandien atsimenu vieno senuko — ūkininko Petro Šilo žodžius. Jis su širdgėla ir iš širdies tada pasakė: "Esu paprastas ūkininkas. Savo žodžiams neskiriu pranašysčių. Sakau tą, ką mano širdis jaučia, protas ir sąmonė diktuoja. Peržengimas Lietuvos sienos reiškia ne mūsų krašto pavergimą, bet pirmuosius žingsnius į pasaulio sukominimą. Be simbolinio šūvio komunizmas prasilažė į laisvo pasaulio užkariavimą. Lietuva yra pirmoji auka. Kitos aukos anksčiau ar vėliau susilauks savo eilės, jei neatsiras jėgos, kurios komunizmą privers sugrižti į savo senas sienas. Užtvartos praplėšimas yra pirmasis signalas pavojaus laisvei, kultūrai ir civilizacijai. Girdite ir matote kas šūkauja apie suardymą ir perstatymą pasaulio, įvedimą tvarkos ir iš nieko padarymą visko. Kumštėmis grąšinimas dangui yra bailsus kerštas viskam: žmogui, laisvei, teisei, tradicijoms, kultūrai ir laisvam žmogui. Kas mano, kad aš pranašauju, ar kalbu neįvykdomus dalykus, tas tegul nors truputiuką įsigilina į visus ar nors dali-

nai matomus komunistų veiksmus. Jie yra tik paviršiuje maskuoti, bet po uždanga slepiasi ne tik Lietuvos, bet žmonijos tragedija. Kaip senas, tos tragedijos nesulauksiu (mirė vežamas į Sibirą Lietuvoje prie švenčionių), bet jaunimas, arba šloji karta bus ludininkai tos tragedijos, jei, kaip sakau, nebus sučiutas komunizmui smūgis. Komunizmo doktrina — vulkano karštoji lava — naikins viską, naudos visokiausias priemones, be kovos savo tikslų neatsisakys, bet sieks žengs, plėsis visur, kur tik nesutiks pasipriešinančios jėgos".

Taip kalbėjo senukas prieš 15 metų, sužinojęs apie prasidėjusią mūsų tautos tragediją, žmonių išvežimus. Ar jis galėjo pramatyti savo išreikštų minčių bent dalinį išsipildymą? Tikiu, kad ne. Jis nebuvo "garsenybė", su augštuoju mokslu. Buvo paprastas, prasilaivinęs žmogus, vidutinis ūkininkas, spaudos ir knygų mylėtojas, patrijotas ir visa širdimi ir siela mylėjęs savo ūkį, lauką, namus ir kiemą. Mūsų pareiga šiandien ne prisiminti, gražiais žodžiais jaudinti savuosius, kurie tą tragediją žino, girdėjo, daugelis savo kailiu patyrė. Visi ir visomis galimomis priemonėmis turime aiškinti tragedijos tikslą, kaip pavojų laisvam pasauliui, kultūrai ir žmonijos civilizacijai, tiems, svetimiesiems, kurie nežino, suklaidinti, netiki, ar įsivaizduoja, kad tai yra tik propaganda, melas. Realybę įrodyti svetimajam sunku, bet mūsų neturėtų jokie sunkumai baidyti. Tauta ir jos kančia, brolio ar sesers fizinis ir dvasinis naikinimas, yra baisesni ir kruvinesni, bet mes girdime, kad jie nekapituliuoja, laikosi ir kovoja. Atlikime ir mes savo, kaip laisvę mylinčio, už ją kovojančio, žmogaus pareigą.

K A R Y S

217

TEN TYLI SLEPIASI LIETUVOS SENOVĖ

P. BLIUMAS

Lietuvoje yra daug savo senove pagarsėjusių vietų. Dažnas iš mūsų esame girdėję apie Pilėnus, Merkinę, Moškėnus, Raginėnus, ir kitas Lietuvos istorines vietas. Nevieną jų poetai dainomis apdainavo, rašytojai savo raštuose aprašė. Bet šalia tų pagarsėjusių piliakalnių ir milžinkapių, mes rasime ir tokių vietelių, kuricos tyliai tebeslepia didingą Lietuvos praeitį. Viena iš tokių tyliųjų istorinių vietelių yra Lepšiai.

Lepšių kaimas stovi ketvirtame kilometre nuo Panevėžio miesto į pietus, prie Panevėžio — Ramygalos vieškelio (dabar plento). Į pietų pusę nuo to kaimo tęsiasi nedidelė slėnoka pieva, kurios viduriu į Žagienės-Žagienos-Žagienio upelį, taip pat, Kraujotaka vadinamas, mažytis upelis teka. Kitoje slėnio pusėje, gražame kalniuke yra pradžios mokyklos sodyba, o šalia jos apylinkės kaimų kapinaitės, pušelėmis apsodintos. Aplink mokyklą ir tas kapinaitės auga įvairi daržovės.

Praeivis niekada nebus pagalvojęs, kad čia tyliai slėpėsi to krašto labai tolima senovė. Tą istorinę vietą baigė pamiršti net artimųjų apylinkių gyventojai.

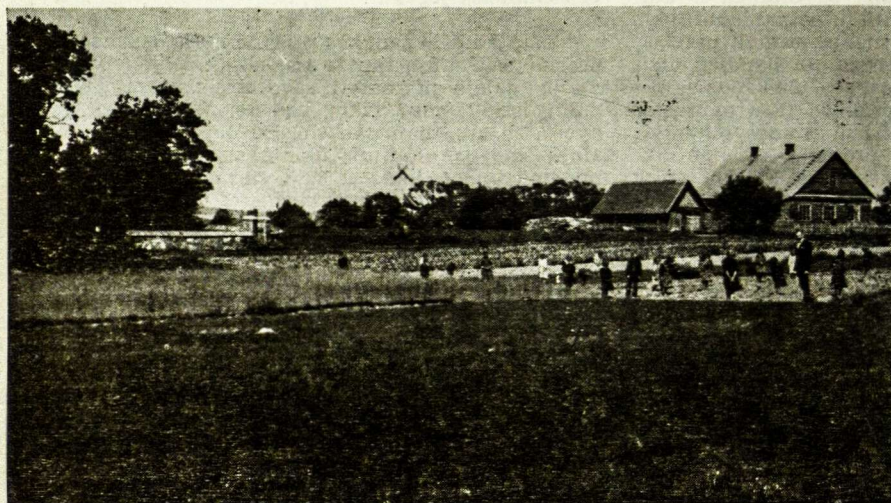
1920 metais betyrinėdamas tos, man pavestos, mokyklos istoriją, sužinojau, kad anksčiau mokyklos vietoje karčiamos būta, o dar senesniais laikais čia didelis kapinynas buvęs. Vienas senelis man papasakojo, kad sename kaimo žemės plane ir tų buvusiųjų kapų vieta esanti pažymėta. Netrukus įsitikinau, kad toje vietoje tikrai piliakalnėlių būta, kurie buvo užmėję apie šešetą hektarų žemės ploto. Pasiklausinęs, senukai papasakodavo, kad tose vietose senais laikais buvę daug supiltų ir akmenų vainikais apsuptų kalniukų. Bet vietiniai gyventojai tuos būdinguosius kalniukus išarė, akmenis namų pamatams ir kapelių tvorai suvartoję, o likusius į Panevėžį nuvežę ir pardavę; žemę suarę ir javus pasėję. Tik du iš jų kapeliuose vis dėlto tebėra apysveiki išlikę. Jiems panašių kalniukų ir dabar tebėra už šešių kilometrų į vakarus nuo Panevėžio — Berčiūnų vasarvietės pušyne, Nevėžio deš. krante; Gasparų pušynėlyje ir laukuose

— už 9 km į vasaros vakarus nuo Panevėžio — Lėvenės deš. krante; Raginėnuose — šeduvos vls. ir kitur.

Besiklausinėdamas dar sužinojau, kad Lepšių piliakalnių vietose, beardami žemę, žmonės randa pinigėlių ir "gelžgaliukų", kuriuos dažniausiai palieka vietoje. Rudenį tose vietose kasdami bulvėms dėti rūsius, taip pat randa visokių "gelžgalių", bet ir juos drauge su rastais kaulais sumeta atgal į duobes. Vėliau, patyręs, kad visi tie pasakojimai yra tikri, su mokiniais pririnkau nemažą pinigėlių ir žalvarinių papuošalų. Pirmieji radiniai mane suždomino. Netoliese esančios smėlduobės šone suradau dvi molines urnas su pelenais ir smulkiais kauliukais. Spėjau, kad tai yra buvusis degintų kūnų liekanos. Netoli tos vietos pietinėje kapelių pusėje auga stora, tūkstantmetė, labai būdinga liepa: neaugšta, storų išsikerojusių šakų ir kupli, o jos liemenyje buvo dvi didokos skylės. Seneliai, rodydami tas skylės, papasakodavo, kad švedmetyje prie tos liepos stovėjusios švedų karo patrankos, kad iš jų kariai, šaudydami į liepą, išmušę jai ir tas skylės.

Pietinėje liepos pašonėje užtikome didoką geldos pavidalo įdutimą. Tas įdubimas buvo moliu išpluktas ir kietai išdegtas. Sprendžiama, kad toje vietoje mūsų proseneliai savo mirusiųjų kūnus bus degindavę. Šiaurinėje liepos pusėje radome akmeninio pamato liekanas — tai buvusio aukuro dalis iš pagonijos laikų.

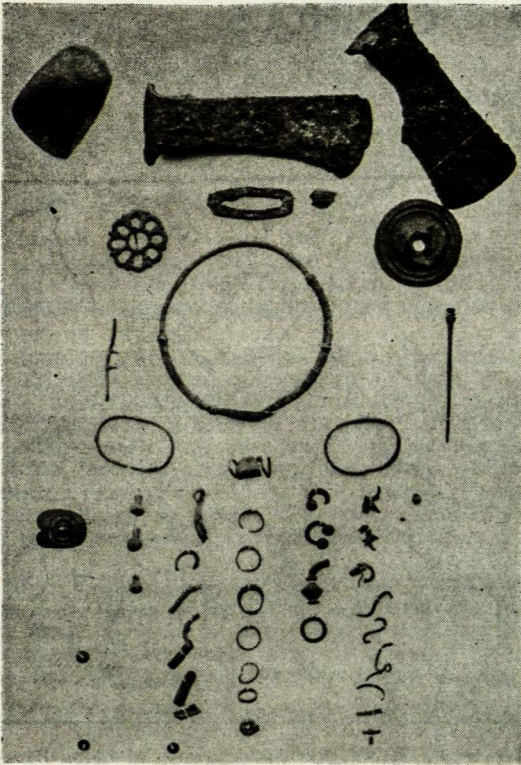
Buvusiųjų piliakalnių vietose surankiojome nemažą geležinių kirvių, durtuvų galų, peilių, skiltuvų, titnago gabalų ir net radome mažą titnaginį kirvuką. Iš žalvarinių papuošalų radome: galvos vainikų, apyrankių, auskarų, įvairių sagčių, grandinėlių, fibulų ir žiedų. Vieni žiedai buvo lygūs, kiti virvute susukti. O treči dar ir pavijoti. Nemaža radome ornamentuotų ir paprastų molinių puodų šukių, o vietomis storokų sluogsnų pelenų ir anglių. Lepšių, Pažagienių, Kirkūnų ir Daumėnų kaimų laukuose radome apie 20 įvairių formų ir laikotarpių akmeninių kirvukų.

Lepšių mokyklos sodyba

1. Mokykla, kapeliai ir laukas, kuriame senovėje piliakalnėliai buvo.
2. Mokytojas su mokiniais renkama senovės istorines liekanas.
3. Kryžiuku atžymėtoje vietoje buvo atkastas Vyt. Didž. laikų karžygio kapas (toje vietoje matyti vėliava).

PASTABA: Minėta iškasena 1930 V. D. metais buvo išstatyta Kaune — parodoje, V. D. pavilijone.

Lepšių archeologinių liekanų maža dalelė: 1 akmens ir du geležiniai kirviai, skiltuvas ir titnago gabaliukas, žalvario sagty, galvos vainikas, fibula, dvi apyrankės, žvangučiai, žiedai ir kitų papuošalų dalelės.

Kiek vėliau atkasėme Vytauto Didžiojo laikų karžygio kapą. Tame kape suradome: apie pusantro metro ilgio dviašmenį kalaviją, kirvį, durtuvą, peilį, piniginus su žalvariniais dantratukais galuose, diržo sagų, apsiausto geležinių ir žalvarinių sankabų, skiltuvą užsniai skelti, titnago gabalą, žalvarinę adatą, odinės piniginės galiuką, kuriame buvo 40 sidabrinųjų Vytauto D. laikų pinigėlių. Pinigėlių viencje pusėje buvo Vytauto D. ženklas, o antroje — Gedimino stulpai.

Tie surinktieji eksponatai ir vėlesnės iškasenos sudarė nemažą Lepšių mokyklos muzėjų, kuris vėliau davė gerą pradžią besikuriančiam Panevėžio Draugijos gimtajam kraštui tirti muzėjui.

Lepšių buvusiųjų piliakalnėlių vietose ir apylinkėse surankiotos istorinės liekanos rodo, kad tose vietose lietuvių gyventa jau nuo akmens ir ypač įsitvirtinta žalvario amžiaus laikotarpiais. Nenuostabu, kad tose vietose galėjo būti ir didelių kariuomenių susirėmimų. Tai nuo tolo patvirtina ir upelio Kraujotaka pavadinimas. Vietos žmonėse yra užsilikęs padavimas, kuris sako, kad senovėje toje pelkėtoje pievoje, per kurią tekėjęs į Žagienę upelis, susidūrusios dvi galingos kariuomenės, ir jų žuvusiųjų bei sužeistųjų karių kraujas tuo upeliu į Žagienę tekėjęs, — todėl tas upelis ir gavęs Kraujotakos vardą. Žinoma, to upelio dar senesnis, taigi tikresnis vardas turėjo kitas būti, kuris, atrodo, vietiniuose gyventajuose nebebuvo išlikęs.

Panašią istorinių liekanų randama visu Panevė-

žio — Ramygalos — Kėdainių vieškelio (dabar plento) ruožu: Pabalio, Šilagalio, Šilaičių, Pašilių, Uliūnų, Dūdonių, Rimaisų kaimų, Belazaravo dvaro laukuose ir kitose vietose.

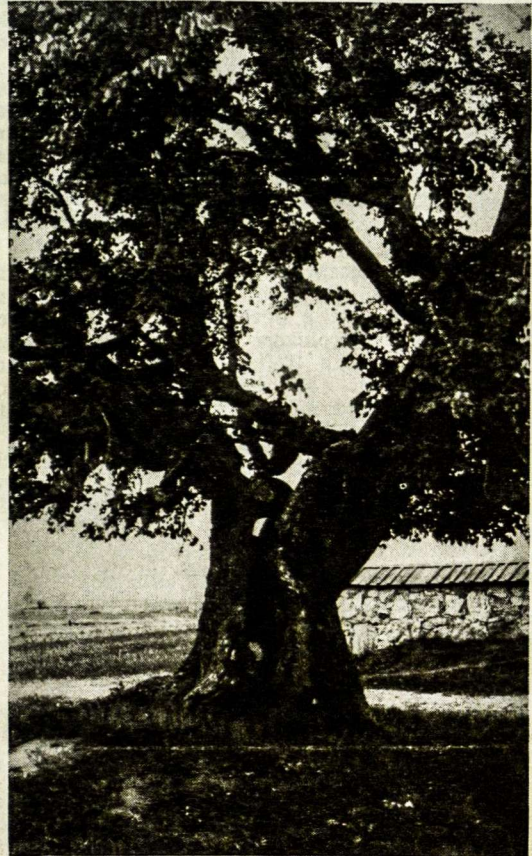
1935 metais tiesdami Panevėžio — Ramygalos plentą, Pašilių kaimo laukuose atkasė didelį karo laikų kapinyną, kuriame taipogi rado daug žalvarinių papuošalų ir geležinių ginklų liekanų.

Apie tą patį laiką, prie Rimaisų kaimo, Ramygalos val., prof. J. Puzinui vadovaujant, buvo atkastas arklių kapinynas su žalvariniais žvangučiais, balnų papuošalais, kilpomis, žaslių dalimis ir kitokiomis liekanomis.

Pažvelgę į Lietuvos žemėlapi, pastebėsime, kad abipus Panevėžio — Ramygalos — Kėdainių vieškelio, didelių pelkių ir balnų būta. Rytinėje kelio pusėje — Žagienės ir Juodos upių slėniai ir Gryniūnų pelkės, o vakarų pusėje — nuo Panevėžio iki Ramygalos telkšojo didžiulės Nendrių pelkės, kurios kitkart buvo ežeras, nes karosų ir lynų mūsų laikais dažnose jų vietose pasigaunama. Todėl kariuomenės jų tarpugūbriu tegalėjo žygiuoti ir visų karų pėdsakus jame palikti.

Vėliau Lepšių ir kitomis apylinkių istorinėmis vietomis buvo susidomėję Lietuvos archeologai ir seno-

Tūkstantmetė švedų iš patrankų sušaudyta liepa, kurios vienoje pusėje surasta buvusi pagonijos laikų mirusiųjų kūnų degvietė, o kitoje — aukuro pamatų liekanos.

APIE AISČIŲ TAUTĄ — GALINDUS

MAG. HIST. K. STALŠANS

Pagal įvairių kitataučių — vokiečių, prancūzų, rusų, lenkų tyrinėjimus, senovės aisčių-baltų gyvenama vieta buvo labai plati: siekė Maskvos apylinkes rytuose, centrinę Ukrainą pietuose, Vyslos žemupį vakaruose ir Estiją šiaurėje. Sunku apibrėžti tiksliai visose vietovėse sienas, bet apytikriai jos yra žinomos.

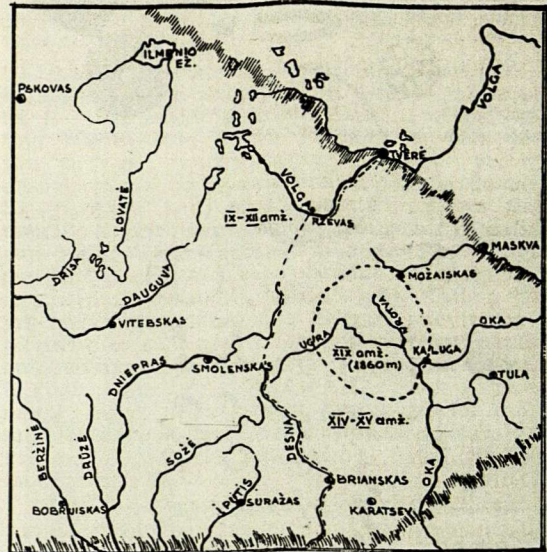
Pagal prancūzų tyrinėtojo etnografo Jean Menoret, dar po Pirmojo Pasaulinio karo išleistą veikalą "Histoire des Pays Baltiques" (Pariš 1934 m.), aisčių gyvenamieji plotai buvo labai dideli ir I a. pr. Kr. sudarė net apie 430,000 kv. km. Pagal latvių prof. J. Endzelinio nuomonę, kuriai pritaria lietuvių prof. K. Būga, šitame plote I a. po Kr. prasidėjo bendros aisčių tautos susiskirstymas į atskiras tautas su jų gentimis: galindus, jotvingus, prūsus, lietuvius bei latvius. Tai ir nenuostabu, nes atskiri jų kraštai buvo labai toli vieni nuo kitų.

Ypatinga padėtis ir ypatingas likimas buvo pačiuose rytuose gyvenančios galindų tautos. Jie gyveno toli, didžiosios Aistijos pačiame rytų gale, todėl ir gavo savo pavadinimą — galindai. Jų kraštas buvo retai, vietomis net labai retai apgyventas. Dėka to VI ir VII a. po Kr. slavai, sarmatų, hunų ir kitų spaudžiami, pradėjo skverbtis Dniepro upe ir jo įtakais iš pietų į šiaurę, link galindų retai apgyvendintų plotų, beveik be jokių kovų su vietiniais, nes žemės visiems užteko. Kronikos mini keletą karų, bet jie nebuvo ilgi ir, rodos, nekruvini.

Latvių prof. arch. E. Šturms mano, kad dalis galindų, slavų prispausti, buvo apsistoję Protvos ir Okos upių baseinuose, arti Maskvos. Paskutiniu laiku gudų archeologai randa, kad geležies amžiuje (500—1250 m. po Kr.) Volgos ir Okos augštupiuose ir Gudijoje iškastos yra tokios pačios kaip Breslaujos, Zarasų, Ukmergės, Utenos ir Rokiškio apskrityse. Jau Ptolomejus II a. po Kr. mini galindus.

Atskirti slavų išskverbimo nuo kitų proliškų aisčių tautų, galindai gyveno tarp sėtimų slavų — krivičių ir radomičių tautų Ugros ir Protvos upių baseinuose. Tarp kitko, kronikose yra paminėta, kad rusų kunigaikštis Izjaslavas 1058 m. ruošė žygį į galindų kraštą ir nukariavo juos. Galindai buvo taiką mylinti žemdirbių tauta. Nėra likę žinių apie jų politinę ir visuomeninę santvarką.

Keletą šimtmečių po slavų išsibrovimo jie išlaikė savo kalbą ir tautybę. Kronikose XI ir XII a. galindai keletą kartų paminėti ir pavadinti "goliadais". Jie XII a. esą gyvenę teritorijoje tarp Maskvos ir Smo-

GALINDŲ ŽEMĖ, kurios vietovardžiai kalba lietuviškai. Upės: Beržinė, Desna (Dešinė), Drįsa, Drūtė, Įputis, Dauguva, Lovatė, Protva, Oka, Ugra. Vietovės: Surazas, Možaiskas, Viazma (Vežma), Tvėrė, Vitebskas ir kt. Žemė pati liudija, kokios kilmės tautai ji priklauso.

Braižė V. šventoraitis

lensko. Yra žinių, kad galindai kaip tauta egzistavo dar XIV ir XV a. Po to nėra nieko surasta, kur jie būtų kaip tauta minimi. Kaip liudininkai šios aisčių tautos dar ir šiandien yra likę keletas sodžių ir pora mažesnių upių, pavadintų "goliadų" vardu: Dmitrovsko apskrityje yra sodžius Goliadi, Klinsko apskr. taip pat sodžius Goliadi ir kiti panašūs.

Maskvos upė taip pat turi įtaką Goliada. Žinomas rusų nešališkas statistikas M. Lebedkinas praeito šimtmečio šešiasdešimtais metais tvirtino, kad galindų ainiai, susimaišę su slavais, dar ir dabar gyveną prie Ugros ir Protvos upių ir vadina save goliadais.

vės tyrinėtojai: prof. E. Volteris, prof. J. Puzinas, prof. J. Elisonas, pulk. P. Tarasenska, generolas St. Nagius-Nagevičius ir kiti. Prof. E. Volteris, J. Elisonas, pulk. P. Tarasenska, o taipgi Panevėžio Draugijos gimtajam kraštui tirti žmonės: A. Kasperavičius, P. Būtėnas, Rozmanas ir kiti, bandė pagrindinai kasinėti Lepšių, Molainių, Pašilių, Upytės, Berčiūnų, Pajuostės (Raguvėlės par.), Raginėnų ir kitas istorines vietas.

Kad sėtimųjų žiaurios okupacijos tų darbų nebūtų sutrukdžiusios, minėtų vietovių pagrindiniai kasinėjimai būtų atidengę daug mūsų giles senovės

liudininkų, kaip nesugriaunamų duomenų, svarbių mūsų įvairių laikų istorijai, geografijai ir net kitiems mokslams.

Baigiant būtina pastebėti, kad svarbaus istorinio kello ruožas nuo Kauno, taigi nuo Nemuno, į šiaurę per istorinės Lietuvos branduolį ligi pat dabartinės Latvijos ėjo kaip tik tokiais gūbriais kitaip sakant, panevėžiais, palėveniais ir pamūšiais (Nevėžis, Lėvuo, Mūša). Šiame ruože yra nuostabiai daug susikaupusių Lietuvos istorijos duomenų, ne tik paviršiuje, bet ir pačioje žemėje.

JŪRININKAI KASA BULVES

Leonas B.

1944 m. vasarą karo audra atbloškė mane į Viena. Tuo metu Viena dar nebuvo paliesta bombardavimų ir gyvenimas, palyginti, buvo gana saugus ir geras. Tačiau neilgai Vienoje tegyvenau. Kaip ir daugelis lietuvių jaunimo, patekau į vokiečių kariuomenę ir buvau paskirtas į vokiečių karo laivyną. Laivyno mokykloje mokslas karo metu buvo sustrumpintas iki 9 mėnesių.

Rugpjūčio 31 d. greituoju kariniu ekspresu per Berlyną atvykau į paskyrimo vietą — mažą Waren-Muritz miestelį Mecklenburgo provincijoje, maždaug 90 km nuo Berlyno. Mokykla, kuri vadinosi "9-te Marine Ersatz Abteilung" buvo maždaug apie 6 km nuo miestelio, netoli Muritz ežero. Į mokyklą vykdamas nė svajoti nesvajojau, kad čia rasiu lietuvių. Pasirodo, apsirikta. Jų radau apie 80, o po kelių dienų jų skaičius pakilo iki 90. Ten dar buvo apie 400 latvių ir 150 estų.

Mes, lietuviai, buvome beveik visi I-je kuopoje, kurio I ir II būriai buvo vien lietuviški. Tik labai maža dalis mūsiškių buvo kitose kuopose. Daug mūsų vyrų buvo studentai ar tik gimnazijas baigę. Vieni jų buvo metus atitarnavę Darbo Tarnyboje.

Po poros dienų reikėjo padėti savo civilinius dražius ir apsilvilti vokiečių "marine landes-truppen" uniforma. Laikui bėgant, ėmė mažėti viltys, kad mes kada nors tapsime jūrininkai. Visas apmokymas buvo vien pėstininkų.

Po poros savaitių atvyko speciali vokiečių komisija, kuri kiekvieną išskirstė į vadinamus "laufbahn-us". Visi žemesniojo ūgio, bet ypatingai geros sveikatos, pateko į pirmąjį povandeninių laivų įgulos skyrių. Kiti į antrąjį — mašinų skyrių, gi visi augšto ūgio į 14 laivyno artileriją. Man pačiam teko šis paskutinis "laufbahnas".

Visiems vyrams, paskirtiems į I ar II "laufbahnus", buvo išduotos mėlynos jūrininkų uniformos. Šiaip mes turėjom žalias uniformas su geltonais inkarais antpečiuose. Deja, viskas tuo ir pasibaigė. Be jokio skirtumo dieną iš dienos ėjome pėstininkų apmokymą, kuris nieko bendra neturėjo su laivynu. Mokykloje galėjo būti apie 4000 vyrų. Tai savotiška perėinamoji vokiečių jūrininkų stovykla. Jie į čia atvykdavo iš įvairių laivų, jau sąjungininkų nuskandintų. Pabūdavo keletą savaitų, kol gaudavo naujus paskyrimus.

Apmokymas buvo gana sunkus. Kiekvieną dieną rikiuotė, lauko pratimai, šaudymas ir kt. Mūsų I ir II būrio apmokymui vadovavo ypatingai griežtas vokiečių — vyresnis kariūnas (oberfenrich), tipišką prūsų karininko tipas. Mokymo rezultatai pasirodė už mėnesio, kai įvyko mokymo baigimo iškilmės. Iš 4000 vyrų, vokiečiai pasirinko lietuvių I būrio 32 vyrus į garbės būrį sutikti augštuosius laivyno karininkus.

Savo tarpe sugyvenome gerai ir jokių ypatingų nesklaidumų nebuvo. Vokiečiai mėgdavo mūsų dainas ir keliais atvejais, žygiuojant mums į pratimus per Warren miestelį, liepė dainuoti lietuviškai. Vokiečiai civiliai kraipydavo galvas, nesuprasdami kokia kalba dainuoja šie jauni vyrai, aprenkti vokiečių uniforma ir pilna karinė šarvuote.

Po 6 savaitių mokykloje susilaukiau ir savo tėvelių. Deja, jie iš karto manęs nepažino. Blogas maistas, sunkus mokymas ir nuolatiniai naktiniai pavojai buvo pakeitę mano išvaizdą. Galvojau bėgti, kaip ir daugelis kitų draugų, nes nebuvo jokio noro kovoti už vokiečius.

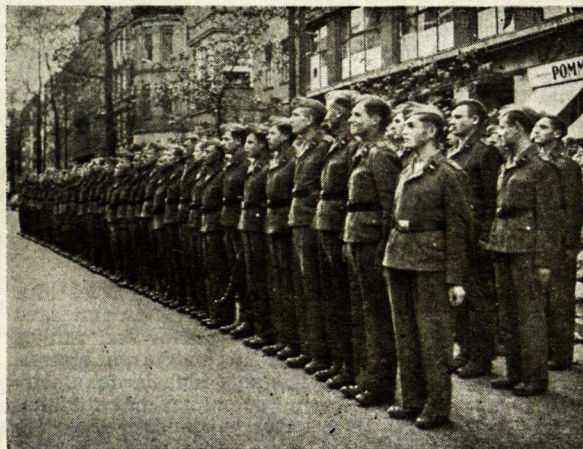
Apie spalio mėnesio vidurį staiga buvo išvežti visi latviai ir estai į Danzigą, kur jų legionai turėjo savo mokymo stovyklas.

Mūsų keliems vyrukams teko juos palydėti. Buvo aišku, kad jūrininkais nebūsime, tik nežinojome ką vokiečiai darys su mumis.

Pagaliau apie spalio vidurį ir mūsų mokymas iš dalies pasibaigė. Porą kartų mus išvežė į didelį dvarą bulvių kasti. Dirbome apie 10 dienų. Maistas buvo labai blogas, o dirbti reikėjo sunkiai. Vokiečiai partietis dvarininkas jodinėdavo ant arklio ir ragindavo dirbti. Mūsų santykiai su vokiečiais pasidarė labai aštrūs. Vokiečiai kalbėjo, kad mus, greičiausiai, paleis ir perduos "Arbeitsamto" žinia.

Spalio pabaigoje grįžome į mokyklą. Spalio 30 d. mokykloje pavojus. Per 15 minučių būti pilna apranga lauke. Išdalinamas sausas davinyš, kulkosvaidžiai, granatos, municija. Lauke 4000 vyrų. Sklinda gandai, kad anglai ir amerikona kažkur netoli išmetę desantą. Po pusvalandžio viskas atšaukta. Įsakymas gražinti kulkosvaidžius, municiją, dujokaukes ir šautuvus. Vėl naujas įsakymas. Išsirikiuoti. Stovime visi 72 lietuviai vyrai iš I ir II būrio. Patikrinimas, ir pasigirsta vokiečių leitenanto balsas. Girdi, mes, lietuviai, nenorime kariauti prieš anglo-saksus, mūsų nuotaikos žinomos ir mes netinkame dėvėti "garbingą" vokiečių kario uniformą. Rytoj mes būsime perduoti vokiečių "Arbeitsamtui". Kiekvienas atskirai šaukiamas prie staliuko. Nuplėšiami antpečiai, sagos, atimamos kepurės. Paliekame tik su apatiniais, švarku (be sagų) ir kelnėmis.

"Plechavičiukų" priešlėktuvinės apsaugos kuopa Berlyne
1944 m. atvykusi į pamaldas.

Spalio 31 d. sužinome, kur esame paskirti. 72 vyrai į Rostocką, 2 gauna paskyrimus į vokiečių prekybos laivyną, o likusieji išmėtomi po apylinkės ūkininkus. Aš paskiriamas prie didžiosios grupės. Tą patį vakarą, vokiečių sargyboms saugant, mus išvežė į Rostocką.

Milžiniško fabriko specialiai vokiečiams skirtoje valgykloje gauname vakarienę. Stribos valgyk kiek nori. Aišku, kad tai tik keletą dienų, kol mus visiškai sutvarkys. Ateitis tai patvirtino. Pagaliau vėlai vakare rikiuotėje nuvarė mus į užsieniečių darbininkų stovyklą. Atėjus į stovyklą suskaitėme tik 70 vyrų. Du pabėgo. Visi jiems slaptai linkėjome laimės. Stovykla didelė, aptverta dviguba spygliuota viela ir saugoma vokiečių. Kitą rytą mes fotografuojami visokiais numeriais ir skirstomi pagal specialybes. Vokiečiai juokiasi, kad, girdi, visi mes baigę technikos mokyklą ar gimnaziją būsime geriausi šveisuotojai.

Su draugu nutariam bėgti, kol dar nevēlu. 9:30 val. vakaro persirengiame civiliniais drabužiais. Atsiveikiname su geriausiais draugais ir... pirmyn. Draugai nueina užkalbinti vokiečių sargybinius. Pirmą eilę spygliuotos tvoros aplenkiamo, nes randame slaptas duris. Šliaužiame grioviu apie 50 metrų. Antra dviguba tvora. Metame savo lagaminus į antrą pusę ir už poros minučių jau esame gretimajame miškelyje.

Sustojame pasitarti. Esame priemiesty, tai aišku, bet kaip toli nuo Rostocko geležinkelio stoties — klausimas. Spėjame, kad galėtų būti apie 6—7 kilometrus. Traukiame tramvajaus bėgiais iki pirmos sustojimo stoties. Nutariam laukti tramvajaus, jei dar toks iš viso bus, nes jau po 10 val. vakaro.

Staiga lėktuvų pavojus. Bėgam į čia pat esantį miškėlį. Būklė nepavydėtina, nes šiandien būdami stovykloje, girdėjome, kad oro pavojaus metu kiekvieno barako žmonės bėga į jiems skirtus apakusus ir ten visuomet yra tikrinami vokiečių. Jei tai tiesa, tai vokiečiai tuoj pasiges mūsų ir gali pranešti karo policijai apie mūsų pabėgimą. Matau, kad ir mano draugas neramus.

Už gero pusvalandžio pavojus atšaukiamas. Tramvajus, atrodo, jau nebeina ir todėl kertame pėsčiomis miesto link, laikydami tramvajaus bėgių. Po pusvalandžio mieste. Laimė sutinkame geležinkelietį, kuris mums aiškiai nupasakojo, kaip surasti stotį. Gatvės kaip išmirusios, nė vieno žmogaus, bet laimei ir karo policijos nematyti.

Pagaliau apie 11:30 val. vakaro pasiekiamo stotį. Stotyje tik keli žmonės. Bilietų kasą ir bagažinę atidarys tik 6 val. ryto. Pirmasis traukinys Berlyno link išeina tik 6:30 val. rytą. Susirandame tamsesnį kampeį ir susėdame. Bilietai, neturint leidimo, parduodami tik iki 60 km toumo keliui, o iki Berlyno turime apie 200. Vadinas, reiks 3 kartus pirkti bilietus. Iš anksto nutariame, kad sustojus stotyje, kur baigiasi mūsų bilietai, aš palieku prie lagaminų, o draugas bėga į stotį, perka bilietus vėl 60 km, ir taip varomės iki pat Berlyno.

Užsikalbėję nepastebėjome, kaip staiga prieš mus atsirado 2 vokiečių karo policininkai, šviesdami savo lemputėmis tiesiai mums į akis. Jaučiu, kad rankos dreba, ir dabar tai jau tikrai bus baigta su mumis. Vienas jų kažką pamurma ir staiga klausia dokumentų. Rodome savo iš laivyno paleidimo pažymėjimą. Pažymėjimas spalio 31 d. datos, o šiandien lapkričio 2 d. Taigi, nėra senas, o be to, jame esame minimi

kaip "europiečiai savanoriai", ir tai mums, atrodo, išėjo į naudą. Savo tarnybos laiko pažymėjimų (dienszeit bescheinigung) nerodome, nes jame aiškiai pasakyta, ka desame perduodami Rostocko Arbeitsamto žiniai.

Atrodo, vokiečiai patenkinti. Nuveda mus į laukiamąjį ir liepia palaukti. Po kelių minučių grįžta su kava ir "buterbrodais". Nors ir nusiraminame, bet taip norėtusi, kad greičiau ateitų 6 val. ryto.

Pagaliau ir lauktoji valanda atėjo ir galėjome nusipirkti bilietus. Tris kartus pirkdami bilietus, dar tą patį vakarą pasiekėme Berlyno Friedrichstrasse's stotį. Laimingai praėjė pro stotį ir nė sykį neužklausti dokumentu — atsisveikinome. Čia mūsų keliai skyrėsi.

Rapolo Skipičio dėka, tuo metu Berlyne buvusio Lietuvių Sąjungos pirmininko, gaunu laikinus dokumentus, aišku, pakeisdamas savo pavardę. Po savaitės atsitiktinai sutinku savo draugą, kuris, pasirodo, taip pat apsirūpinęs dokumentais ir pakeitęs pavardę.

1945 metais rusams priartėjus prie Rostocko, ten buvo likę tik 6 lietuviai. Likusieji išbėgiojo, tik nevisi laimingai. Kai kuriems teko baigti dienas vokiečių KZ (koncentracinėse stovyklose).

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Andrius Valuckas, NEMUNO SŪNŪS, II tomas, 428 psl. Autoriaus leidinys. Tiražas — 1000 egz. Viršelį piešė A. Docius. Kaina nepažymėta.

Jieva Simonaitytė, PAVASARIŲ AUDROJ. Išleido Terra. 228 psl. Kaina nepažymėta.

JŪRININKO SINDBADO NUOTYKIAI, pasaka iš Tūkstanties ir Vienos Nakties. Išleido Terra, 110 psl., gražiai iliustruota, kaina nepažymėta.

GRIMŲ PASAKOS, vertė St. Valnoras ir V. Civinskas. Gausiai iliustruota, 172 psl. Išleido Terra, kaina nepažymėta.

L. L. Kovų Invalidų Draugijos Valdyba nuoširdžiai dėkoja Ramovės Detrito Skyriaus Valdybai ir visiems aukojusiems už \$35.00 auką Lietuvos laisvės kovų invalidams sušelpiti.

Reiškiame gilią pagarbą ir padėką.

VALDYBA

L. S. Ramovės Čikagos skyrius ir L. K. Birutės Draugija nuoširdžiai dėkoja p.p. Narbutams, kurie parodė idomų spalvotą filmą iš čikagos karinių organizacijų gyvenimo ir p-lei Laimutei Leonaitytei už puikiai atliktą meninę dalį per balandžio 15 d. surengtą arbatėlę paremti žurnalą KARJ. Ramovėniškas dėkui ir toms po nioms birutininkėms, kurios prisidėjo darbu ir užkandžiais prie surengimo.

POV. DIRKIS
Valdybos Pirmininkas

KARO PĒDSAKAI PROISTORĒJE — III

A. ZYGMANTAS

(žiūr. KARYS Nr. 5 ir Nr. 6)

Šiaurinėje Amerikoje atrastoje, vadinamoje Pueblo kultūroje, pirmieji žmonės (proistorikų vadinami "Pintinių gamintojais") gyveno iš medžioklės, maisto rinkimo ir auginamų kukurūzų. Jų šeima, iš 20--30 asmenų, užimdavo urvą, kuriame pastoviai ir įsikurdavo. Nors jie pasigamindavo įvairių įrankių ir padargų, tačiau lanko neturėjo. Medžioklėje vartodavo svaidomasias jietis, kurias sviesdavo svaidyklinės lentelės, vadinamos "atl-atl", pagalba. Tik apie 700 m. mūsų eros, atvyko nauji žmonės iš pietų-vakarų krypties ir pakeitė jų kultūrą, įvesdami lanką ir strėlę, pakeitusias atl-atl.¹⁴

Aziliniam laikotarpyje buvo gaminami nepaprastai smulkūs akmens įrankiai ir ginklai (Tardenuazinės pramonės mikrolitai buvo vartojami sudėtiniam ginklams gaminti).

Spėjama, kad baigiantis senajam akmens amžiui į Europą veržėsi kokios 4 naujos žmonių rasės. Dvi pagal Dunojų iš centrinės Azijos (trumpagalviai) ir dvi iš pietinės Viduržemio jūros srities (ilgalgalviai). Visos iki tol buvusios rasės: Neandertalio, Kromanjono ir Brueno yra ilgalgalvės (dolichocephalic) rasės.

Daugumas atrastų seniausių žmonių kaukolių yra ilgalgalvės. Trumpagalvės (brachicephalic) kaukolės, atrodo, pradeda atsirasti vėliau (kaukolės plotį padalinus iš ilgio gaunamas % skaičius, rodantis kokios rūšies yra kaukolė: 75% ir mažiau yra ilgalgalvė, 80% ir daugiau yra trumpagalvė).

Šiaurės rytuose išilgai Baltijos krantų pastebima pasireiškianti kita kultūrinė srovė.

"Senajam akmens amžiui baigiantis, vakarų Europa buvo gyvenama 4, o gal ir 5 skirtingų rasių:

1. Išlikusių Kromanjono žmonių... tebetęsiančių azilinę kultūrą Prancūzijoje ir šiaurės Ispanijoje.

2. Naujai atvykstančios Furfooz-Grenelle trumpagalvės rasės, žinomos išilgai Dunojų, prie Ofneto, rytinėje Bavarijoje ir šiaurinėje Belgijoje, greičiausia Alpių rasės šakos.

3. Ilgalgalvės rasės, rastos prie Ofneto, rytų Bavarijoje, greičiausia tikrosios Viduržemio rasės šakos, bet negiminingos Brueno rasei.

4. Pietų Viduržemio rasės, žinomos tik iš jos tardenuazinės pramonės, bekeliaujančios išilgai Afrikos šiaurės pakrančių ir išplitusios Ispanijoje... (galimas dalykas, ji yra identiška su p. 3. minima rase).

5. Vėlesniais senojo akmens amžiaus laikais atvykusios rasės į Baltijos pakrantes, žinomos tik iš jos Maglemosės pramonės; galimas dalykas teutonų rasės..."¹⁴

Vykęs kultūrų ir rasių susidūrimas vien tik Europoje, be abejo, nebuvo ramaus asimiliacinio pobūdžio, bet audringas ir lydimas kovų ir karų. Senosios kultūros ir rasės nenorėjo būti išstumiamos ir išnaikinamos, vykdė, dažniausiai, nesėkmingą pasipriešinimą.

Azilinės kultūros žmonės apgyveno Baltijos sritis

ir įžengė į Norvegiją ir švediją sausažemiu. Viena iš svarbiausių jų gyventų stočių yra Maglemose (didelė pelkė netoli Mullerupo uosto, Zelando vakarinėje pakrantėje, Danijoje). Galimas dalykas azilinei kultūrai priklausė keleto rasių žmonės, kurie užsiėmė tos formos pramone.⁶

Šitoje kultūroje pasirodo iš elnio rago padarytas kirvis su skylė kotui. Rago mova naudojama įdėti akmens ašmenį.⁹ Peilių rankenos gaminamos iš kaulo ir rago.

Prieš 7000 ar 10,000 metų šita azilinė-tardenuazinė kultūra perėjo visą vakarų Europą ir visiškai pakeitė madeleninę.⁴ Nelietai nei pėdsakų šiaurės elnio rago dirbinių, tačiau pilna raudonojo elnio ragų įrankių. Kadangi raudonojo elnio ragas viduje yra minkštas, lyg kempinė, todėl jis būdavo skeliamas pusiau ir iš jo gaminami plokšti žeberklai ir antgaliai (šiaurės elnio rago, ištiesai kieta, žeberklai būdavo apvalūs). Beveik nepasitaiko svaidomųjų jiečių antgalių.⁴

Įvairių geometrinių formų smulkieji tardenuazinės kultūros titnaginiai dirbiniai: pirmysčiai, trikampiniai, rombiniai, trapezoidiniai ir pusiau apskriti, atrodo, buvo vartojami žvejų. Šiaurės elnio, kurį buvo lengviau sekti ir medžioti už raudonąjį elnią, pasitraukimas, atrodo, buvo viena iš priežasčių, verčiančių žmogų griebtis žvejybos.⁴

Baigiantis paskutiniam ledynų amžiui (Wuerm), prieš išgalint žemdirbystei ir gyvulininkystei, žmogus prisijaukino šunį. Šuo pasidarė žmogaus bendradarbis, su juo jis galėjo daug sėkmingiau medžioti. Galimas dalykas, šuo jam pagelbėdavo ir karo metu, sėlinant prie priešo, arba saugantis nuo priešo puolimo. Eidamas sargybinio pareigas, galėdamas užuosti ar išgirsti pavojų iš daug toliau kaip žmogus, jis buvo žmogui labai naudingas.

Mezolite, arba viduriniame akmens amžiuje, žmogus išrado pirmąsias transporto priemones sausuma — roges ir slides, kurios jam padėjo keičiuti žiemos metu. Vasaros metu jis sugebėjo plaukioti upėmis iš medžio stuobrio išskaptuotu laiveliu arba plaustu iš surišusių nendrių. Tokius plaustus pirmysčiai egiptiečiai vartojo ant Nilo, o Bolivijos ir Peru indėnai dar ir dabar plaukioja po Titicaca ežerą tokio tipo plaustais.³

Antrojoje senojo akmens amžiaus pusėje žmonės gyveno didokomis šeimomis — giminėmis. Tokios giminės ar kiltys susidėjo iš tėvų, brolių, seserų, jų žmonių ir vyrų ir jų vaikų. Joje tilpo dviejų, kartais trijų kartų asmenys, kurių galėjo būti iki 50 žmonių. Juos siejo ankšti ryšiai ir tamprus bendradarbiavimas. Tai buvo lyg maža valstybėlė gero medžiotojo ar vyresniojo valdoma. Visi kiti tokiai platesnei šeimai nepriklausą būdavo laikomi svetimais.

"Pamatęs svetimą, žmogus būdavo atsargus. Jei pažindavo pagal kokį ypatingą kūno nudažymo būdą ar kitus ženklus, kad svetimasis priklauso kokiai priešų grupei, jis jį nužudydavo, arba nuo jo pasislėpdavo."

vo. Pasirinkimas nužudyti ar pasislėpti dalinai priklauso nuo susitikimo vietos. Jei tas įvykdavo jo namų teritorijoje, i kurią svetimasis buvo įžengęs ir ypač jei jis medžiodamas sėlino, tokiu atveju atsakymas jam galėjo būti jieties dūris. Jei žmogus bemedžiodamas pats įžengdavo svetimon teritorijon, aišku, pamatęs svetimą, greičiausia, slėpėsi, bet nepuolė."⁴

Baigiantis senajam akmens amžiui šiaurės Europa išgyveno invaziją naujųjų eurazinių rasių, kurios visos yra priešneolitinės kultūros, pramonės ir meno. "Peržvelgdami visą senąjį akmens amžių, randame davinų teorijai, kad pakaitomis vykstančios rasių invazijos iš pietų, rytų ir, pagaliau, šiaurės rytų atnešė naują pramonę ir idėjas."⁴

Esitraukiant ledynams šiaurės ir vidurio Europa iki 7000 m. pr. Kr. apaugo miškais. Nuo miškų traukėsi senoji kultūra, tik, vadinami 'virtuvės sampliu' žmonės išsilaikė pajūriais kiek ilgiau.²

Šiaurės Maglemosės kultūra Baltijos rajone yra laikoma vienmetė su aziline-tardenuazine kultūra pietuose. Joje užtikami rankiniai iš kaulo, kurie jau pranašauja naująjį akmens amžių, arba neolitą. Šitos kultūros pėdsakai randami visoje šiaurės Vokietijoje, Danijoje, pietinėje Švedijoje, taip pat ir Pabaltijo kraštuose.⁴

Ledynams nuolat tirpstant, prieš 12,000 metų ledai ištirpo, p. Švedijos pakrantėse, o po 5000 metų ir šiaurinėje Švedijoje. Šiaurinės Vokietijos žemumoje ledynai pasitraukė apie 15,000 m. pr. Kr. Padidėjo pelkių sritys, kuriomis plito ta ypatinga kultūra, geriausiai vaizduojama Maglemosės sodybų palikimas rytinėje Danijoje. Žmonių gyventa ir žvejota ant plaustų. Su Maglemosės kultūra galima jungti ir scdybas apie Ladogos ežerą ir Baltijos jūros rytinių pakraščių sodybas. Galimas dalykas, kad mongoloidinis elementas dabartinių suomių, estų ir Laplandijos gyventojų yra likęs iš tos kultūros žmonių.²

Jūros pakilimas ir miškų išplitimas nustūmė šią kultūrą. Paskui ją keliavo vadinamoji "virtuvės sampliu", kriauklinių jūros gyvūnų valgytojų, kultūra. Jie plito šiaurės Vokietijos pakraščiais pasiekdami net Latviją, kur pušų miškai siekė jūros pakrantes. Čia jie išgyveno ilgus laikus.²

Pagrindiniai laikotarpiai:

- A. Eolitinis (Akmens Amžiaus priešaušris).
1,000,000 - 500,000 Pr. Kr. g. Javos ir Pekingo žmogus.
- B. Paleolitinis (Senasis Akmens amžius)
500,000 - 20,000 Pr. Kr. g.
 1. Šelinis (Chelles, miestas prie Paryžiaus)
Heidelbergo žmogus. (šilta, 3-čiasis tarpledyninis laikotarpis).
 2. Musterinis (Le Moustier, vietovė Dordogne slėnyje).
Neandertalio žmogus.
 3. Orinjakinis (Aurignac, mažas kaimas Prancūzijos Pirenėjuose).
Kromanjono žmogus (Cro-Magnon, urvas Dordogne slėnyje).
 4. Solutrinis (Solutrė, vietovė rytinėje vidurio Prancūzijoje).
 5. Madeleninis (La Madeleine, arti Les Eyzies, Dordognėje).
(2, 3, 4 ir 5 laikotarpiai šalti, 4-sis ledynų amžius).
- C. Mesolitinis (Vidurinis arba pereinamasis Akmens amžius).
20,000 - 12,000 Pr. Kr. g. (šių laikų klimato sąlygos).
- D. Neolitinis, (Naujasis Akmens amžius).
12,000 - 3,000 Pr. Kr. g.
- E. Žalvario, 3,000 - 1,000 Pr. Kr. g.
- F. Geležies, 1,000 Pr. Kr. g.—Po Kr. g.

KARYBA PROISTORĖS LAIKAIS

Iš turimų archeologinių duomenų ir iš dar išlikusių primityvių kilčių Afrikoje, Australijoje, Azijoje ir Amerikoje papročių galima įžvelgti proistorinio karo pobūdį. Tų laikų ginklai buvo paprasti ir tiek veiksmingi, kiek stipri buvo kario ranka, greitos jo kojos ir žvali akis.

Nors viskas buvo taip paprasta ir primityvu mūsų akimis žiūrint, tačiau, savo laiku, kiekvienas iš tų ginklų, ar kovos būdų, buvo augščiausio laipsnio pasiekimas.

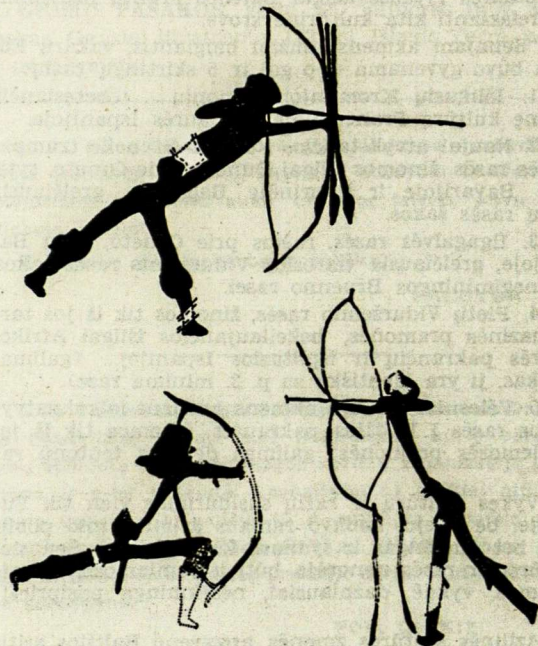
Kovodamas Neandertalio žmogus vartojo tik savo paties raumenis, rankas, nagus ir gal dantis. Jo kovos metodai skyrėsi nuo gyvulių tik tiek, kiek jis buvo gudresnis ir kiek sugebėjo prailginti savo ranką, smogdamas nučiuptu pagaliu ar vėzdu, ar suduoti stiprų smūgį, apsunkinęs ranką akmeniniu kumštiniu kirviu, ar pagaliau sviesti akmenį, mesti gabalą uolos, durti nusmailintu pagaliu ir panašiai. Galimas dalykas, kad nuo plėšriųjų žvėrių jis gynėsi liepsnuojančiais nuodėguliais iš laužo.

Tačiau nežiūrint jo stiprių raumenų ir nežiūrint kokio sunkumo akmenį jis sugebėtų sviesti ar kokio didumo kuoka švaistytis, kova su plėšriaisiais žvėrimis ir medžioklė jam sekėsi vien tik dėl jo protingumo ir jo sukurtos pradinės organizacijos.

Jo gyventa šeimomis. Šeima buvo vienetas ir maistui pasirinkti ir medžioti ir kautis su savo varžovais žvėrimis ir kitais tokiais pat žmonėmis.

Kai šeima veikia vienos galvos vadovaujama — turime organizaciją. Tokia šeima iš 3—5 neandertaliečių, puldama ar sutartinai besigindama, galėdama sudoroti ir stambų žvėrį, ar silpnesnę ne tokią gausią

Lankininkai, Senojo akmens amžiaus piešiniai uolose, rytinėje Ispanijoje.

Kariai žygiuoja sutikti priešą. Priešistorinių laikų piešinyse Kastilijos provincijoje, kurio gali pavydėti kiekvienas mūsų modernių tapytojų.

kitą šeimą. Galimas dalykas, kad kelios šeimos kartais veikdavo sutartinai medžiodamos ar besigindamos. Pirmosios peštinės, ar net kautynės, kildavo iš reikalo apsirūpinti maistu ir pastogė ar iš pastangų išlaikyti turimą pastogę. Tada galėjo gimti ir pirmityviosios taktikos pirmieji dėsniai:

sauga, kai vienas iš šeimos narių eidavo žvalgo ar sargybinio pareigas; kai jis tupėdamas urvo angoje, ar užsilpęs ant augštesnės uolos ar medžio, saugodavo ar stebėdavo medžiojamų gyvulių judėjimą ir išpėdavo kitus medžiotojus;

artėjimo ar sėlinimo būdai, kai šeimos nariai, vienas užpakaly kito, sėlindavo pamiškėmis ar krūmais virtine ar vilnimi prie medžiojamojo gyvulio;

puolimo rikiuotė, kai 3 ar 5 toki šeimos nariai išsidėstydamo ratu ar pusratū apie nužūrėtą auką;

ataka, kai, vadovaujančiam davus ženklą, jie staiga iš visų pusių puldavo auką.

Tuo metu išsivystė ir pirmieji ryšiai: ženklas judėti, pulti, duodamas rankos mostu ar sušukus ar sekant vado pavyzdį. Tuo pat metu vystėsi ir pasalų taktika, kai medžiojamo gyvulio būdavo laukiama prie brastos ar prie vandens šaltinio.

Medžioklė yra geriausia karinė mokykla ir Neandertalio, o po jo ir Kromanjono bei kapsinės kultūros žmogus perėjo visus vieninio kovotojo mokymo žingsnius. Jis mokėjo slinkti, šliaužti, maskuotis, statyti spąstus, ir kliūtis. Jis sugebėjo pulti, atakuoti, kirsti mirtiną smūgį, sviesti akmenį ir kliudyti. Nepavykus puolimui, reikia manyti, jis mokėjo pasitraukti, sprukdamas į olą, lipdamas į medį ar pasislėpdamas.

Veikdami grupėmis pirmieji žmonės išmoko drausmės, klausyti įsakymų, juos vykdyti ir išmoko vadovauti. Atsirado viena iš augščiausių dorybių — drąsa. Žmogus išmoko aukotis, mirti kovodamas už savo šeimą ar gyvenamą vietą, tėviškę.

Kilo vietinės tvarkos dėsniai — įstatymai, kurie vertė jiems paklusti atskirus individus. Tačiau įstatymų, siekiančių toliau kaip sava šeima ar gentis, tada dar nebuvo. Pirmosios gentys buvo susidarę iš giminingų šeimų, susijusių stipriais paveldėtais neapykantos ir baimės ryšiais prieš paveldėtus priešus.²⁰

Pirmojo žmogaus kovos veiksmai buvo jo raumėnų rezultatai. Jis dar nemokėjo panaudoti mechani-

kos, kad padidintų ginklų galią ir jo turimi akmenys ar medžio ginklai, kumštini kirvis, kuoka, nusmailintas pagaly ir pan. nebuvo toki veiksmingi kaip naujai atsiradusiojo tikrojo žmogaus, kromanjoniečio, sugalvojusio aštresnius, smallesnius akmeninius antgalius jietims ir įėjšmams.

Atrodo, jog naujojo žmogaus kovos taktika skyrėsi nuo neandertaliečio tuo, kad jis geriau sugebėjo vartoti svaidomus ginklus, kurių pagrindiniai buvo įvairaus dydžio svaidomosios jietys.

Kai neandertalietis daugiausia veikdamas atskiram šelmom svaidė akmenis ir mušė kuoka, kromanjoniečiai, atrodo, svaidė smailiagales jietis ir, kai kurie tyrinėtojai spėja, gal net vartojo primityvų lanką su strėlėmis. Jo kovos priemonės buvo sutelktos į svaidomus smailiagalius ginklus ir tuo buvo pranašesnės už neandertaliečio, kuris, naudodamas sunkesnius ginklus, daugiau rėmėsi tiesioginiu smūgiu. Sוליutrinio laikotarpio lauro ar karklo lapo formos nepaprastai aštrūs titnaginiai dirbiniai, pritvirtinti prie laibo ilgo koto, pasiekdavo daug toliau ir taikliau ir galėdavo mirtinai sužeisti ir stipriausią neandertalietį, svaidantį sunkius akmenis ir besišvaistantį sunkia kuoka.

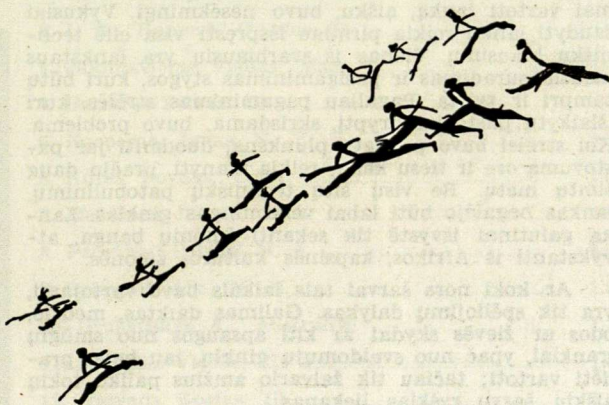
Seniausios liekanos randamos šiaurės Afrikos žemyne, rodo, jog tie pirmųkščiai, žmonės nors dar nevartojo lanko, bet žinojo kaip svaidyti jietis su svaidyklės, vadinamos "atl-atl", pagalba.¹⁴

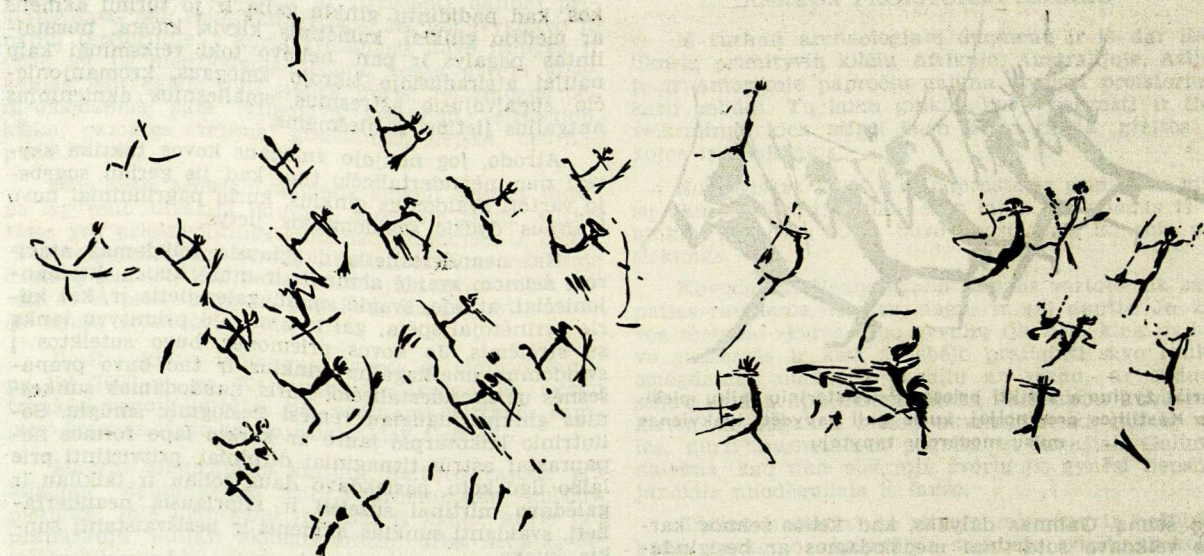
Kromanjono rasės žmonės turėjo geresnę organizaciją, jie gyveno šeimomis, tačiau yra visai aiškiai žymių ir šeimų bendradarbiavimo. Daugelis šeimų rinkdavosi į bendras medžiokles, bendras puotas, kur švėsdavo kokias šventes, atlikdavo apeigas; puotų metu suvalgydavo didelius kiekius sumedžiotų gyvulių (pvz., Solutre stovykla su daugybe arklių kaulų). Viskas tas rodo buvus organizaciją, kuri buvo apėmusi tam tikrą apylinkę ar sritį.

Prieš tokį daug geriau organizuotą priešą, vartojantį tolimesnio veikimo ginklus, senoji artimųjų, gal net pavienių kautynių taktika, buvo bejėgi. Neandertaliečiai buvo išnaikinti ir žlugo su visa savo pirmųkščia kultūra.

Visos kitos karo taktinės formos kromanjoniečių vartojamos buvo tos pačios kaip ir neandertaliečių, tik, galimas dalykas, jie jas kiek patobulino ir veik-

Pastebėtas priešas staiga puolamas. Piešinys darytas prieš daug tūkstančių metų Teruel provincijoje Ispanijoje.

“Stambių jėgų” susidūrimas, vartojant lankus ir strėles. Priešistorinių kautynių paveikslas rastas Kastilijoje, oloje.

davo skaitlingesniais būriais. Rasti švilpukai ir vadovavimo lazdos, rodo buvus vadovybės ir ryšių sistemas.

Pirmasis didelis karas žmogaus istorijoje (jeigu neandertaliečiai laikomi nepilnu žmogumi, tai kromanjoniečiai yra jau visiškai išsivystę Homo Sapiens) pradėjo, dar ir dabar tebevykstančias, dviejų kovos būdų varžybas: 1) vartojant artimų kautynių priemones ir 2) tolimo veikimo ginklus. Pastarieji, vis tobulėdami, atrodo, šias varžybas laimi.

Prieš 25,000 metų, tas pirmasis didelis karas įvyko lyg gamtos katastrofa, kaip didelis potvynis, sklisdamas lėtai, bet pastoviai, nušluodamas senąją kultūrą visomis kryptimis. Aišku, nei vienoj, nei antroj pusėj nebuvo bendros vadovybės ar organizacijos. Tai buvo greičiau gamtinis vyksmas sustiprintas žmogaus smegenų išrastų priemonių ir pradinės organizacijos.

Jei kromanjoniečiai ir turėjo primityvų lanką, tačiau, atrodo, kad tas ginklas jam dar nebuvo gerai žinomas. Išvystyti kumštinių kirvi ir pritaisyti jais kotą, truko žmogui šimtus tūkstančių metų, taigi ir lanko esmė suprasti greitai nevyko. Pirmieji mėginimai vartoti lanką, aišku, buvo nesėkmingi. Vykusiai šaudyti lanku reikia pirmiau išspręsti visa eilę technišku klausimų. Vienas iš svarbiausių yra lankstaus medžio suradimas ir pasigaminimas stygos, kuri būtų tampri ir tvirta. Pagaliau pagaminimas strėlės, kuri išlaikytų pastoviai kryptį, skrisdama, buvo problema. Kol strėlei buvo prisegta plunksna, duodanti jai pastovumą ore ir tiesų kelią, reikia manyti, praėjo daug šimtų metų. Be visų šitų technišku patobulinimų, lankas negalėjo būti labai veiksmingas ginklas. Lanką galutinai išvystė tik sekanti žmonių banga, atvykstanti iš Afrikos, kapsinės kultūros žmonės.

Ar koki nors šarvai tais laikais buvo vartojami, yra tik spėlojimų dalykas. Galimas daiktas, medžio, odos ar žievės skydai ar kiti apsaugos nuo smūgių įrankiai, ypač nuo svaidomųjų ginklų, jau buvo pradėti vartoti; tačiau tik žalvario amžius paliko tokių aiškių šarvų ryškias liekanas.

TOLIMO VEIKIMO GINKLŲ REIKSMĖ

Taip kaip neandertaliečiai žlugo nuo augštesnės kultūros kromanjoniečių, neatsilaikydami prieš jų organizaciją ir nepajėgdami gintis prieš jų taikliai svaidomas jėtis su gerai pagamintais aštriais titnago smaigaliais, taip ir kromanjoniečiai, savo eile, žlugo, susidūrę su augštesnės kultūros geresne organizacija ir geresnio ginklo savininku.

Lankas yra pirmas tikras ir veiksmingas tolimo veikimo ginklas. Svaidomas akmuo ir svaidomoji jėtis pradėjo tą tolimo veikimo ginklų eilę, bet tik lankas ir dalinai akmuo, sviestas iš svaidyklės, pradėjo tikruosius tolimo veikimo ginklus. Strėlė yra mirtinai taikli iš dvigubai, net trigubai didesnio atstumo kaip sviesta jėtis.

Kapsinės kultūros žmonės, pasirodė, gerai pažino lanko ir strėlės savybes ir, žinoma, nesuikiai susidorėjo su pirmuoju tikruoju žmogumi — Kromanjonu, nors jo galutinas likvidavimas truko šimtmečius, tačiau kaip atskira žmonių rūšis jie pagaliau išnyko, dalinai asimiliuoti naujųjų ateivių iš pietų ir rytų.

Antras stambaus masto, ilgas karas, žmogaus istorijoje, pasibaigė augštesnės kultūros laimėjimu ir nuo šio laikotarpio prasideda ginkluotos varžybos tarp tos pačios rūšies įvairių genčių, susiorganizavusių į stambius, kartais palaidus vienetus, gentis, kiltis ar gimines.

Kariaujanti gentis iš kelių ar keliolikos šeimų, buvo valdoma genties tarybos, kurią sudarė šeimų suaugę vyrai. Taryboje vyraudavo stipriausias asmuo, nes kautynių sėkmingumas daugiausia pareidavo nuo fizinės asmenų jėgos. Kariuomenę sudarydavo visi pajėgūs suaugę vyrai, kurie kartu su visa valdžia — taryba, eidavo į karą.

Pagrindinių karybos dėsnių, atrodo, būta dviejų: netikėtumas ir asmeniška karių jėga bei sugebėjimas kautis, mokėjimas vartoti svaidomus ginklus (ugnį) ir kertamus ar duriamus ginklus (smūgį).

Kovojančios grupės organizacijos būta papras-

čiausios: stipruolis ar vadas ir apie jį susispietę palydovai. Stipruoliui kritus, grupė iškrikdavo ir būdavo išžudoma, paimama nelaisvėn ar išbėgiodavo. Pagrindinę įtaką kautynių lauke spinduliavo vadas. Tokios organizacijos augščiausią išsivystymą randame Homero apdainuotuose, vėlesniuose amžiuose vykusiųose Trojos žygiuose.¹¹

Tada gimė pirmieji organizuotos žvaigybės ir šnipinėjimo pradai. Pirmykštės ar laukinės tautos iki vėliausių laikų buvo gabios šioje srityje, ypač Amerikos indėnai. Vėliausiai pradedama organizuoti tiekimas. Maža karių grupė, lengvai atlieka nedidelius karo žygius be jokių maisto atsargų. Ilgesnių žygių metu ji gyvendavo iš krašto, kuriame kariavo, plėsdama vietos gyventojus ir medžiodama.

LITERATŪRA

1. H. G. Wells, The Outline of History, 1949.
2. The Cambridge Ancient History, Vol. I.
3. C. S. Coon, The Story of Man, 1954.
4. H. F. Osborn, Men of the Old Stone Age, 1916.
5. V. F. Calverton, The Making of Man, 1930.
6. Sollas, Ancient Hunters.
7. Max Ebert, Reallexikon der Vorgeschichte, 1924.
8. Helen Gardner, Art Through the Ages, 1948.
9. G. G. Mac Curdy, Ph. D., Human Origins, 1924.
10. Rear Adm. A. Fiske, The Art of Fighting, 1920.
11. Spaulding, Nickerson, Wright, Warfare, 1937.
12. S. Cole, The Prehistory of East Africa, 1954.
13. R. Ghirshman, Iran, 1954.
14. G. S. Vaillant, The Aztecs of Mexico, 1955.
15. S. Piggott, Prehistoric India, 1952.

Prieistorinių laikų žmonės gina savo turtą — raguočių bandą nuo užpuolikų. Piešinys iš Libijos.

Straipsnio "Karo Pėdsakai Proistorėje" rankraštį peržiūrėjo prof. dr. J. Puzinas. Autorius dėkingas gerb. Profesoriumi už pataisymus ir patarimus.

GERB SKAITYTOJAI,

KARYS linki Jums malonių ir poilsingų vasaros atostogų. Dar nespėjusių atsilyginti už 1956 m. prašytai padaryti dar prieš išvykstant vasaroti.

L. S. "Ramovės" Bostono Sk. Sekretorių
Stasį Griežę-Jurgelevičių
ir jo šeimą, mirus mylimai žmonai ir
motinai

**BARBORAI GRIEŽIENEI-
JURGELEVIČIENEI,**

nucširdžiai užjaučia

L. S. "Ramovė" Bostono Skyrius

AUKOJO "KARIUT"

1. L. S. "Ramovė" Čikagos Sk. ir Kunigaikštienės Birutės D-ja	\$60.00
2. L. S. "Ramovė" Omahos Sk.	10.00
3. Jakimavičius Vladas, Mass.	9.00
4. Balzaras Petras, Ill.	2.00
5. Kasperas Ignas, N. Y.	2.00
6. Kuras Povilas, Conn.	2.00
7. Marčėnas Juozas, Mich.	2.00
8. Pečenkis Petras, N. J.	2.00
9. Griauzdė Alk., N. H.	1.00
10. Grušauskas A., Australija	1.16
11. Mieželis Vladas, Ill.	1.00
12. Vaivada Kostas, Ill.	1.00

LIETUVA — INDOEUROPIEČIŲ TĖVYNĖ

ANT. KASAKAITIS

Jau nuo seno mokslininkai laužo galvas, kur gyveno toji tauta, iš kurios kilo tautos, kalbančios vienos kilmės kalba, išplitusia visoje Europoje, pasiekusia Mažosios Azijos ir Indijos plotus. Po ilgų tyrinėjimų prieinama išvada, kad toji tauta tai probalčiai, aisčiai, nes išstudijavus latvių, lietuvių ir prūsų kalbas, aiškėja, kad tų kalbų žodžiai yra pagrindas indoeuropiečių prokalbei. Kai kurie jų žodžiai, kaip — jėvas, kaukas, galas, keltas, upis — net be pakitimo tebėra žinomi plačiame pasaulyje vietovardžiuose, net tautų pavadinimuose. Mums pravartu susipažinti su tyrinėtojų nuomone, kuri patvirtina, kad ir mūsų Daukanto santūrus teigimai nebuvo vien fantazija.

Amžių paslaptį netyčiomis praskleidė vokiečiai su lenkais, besivarždami dėl savo kilmės pranašumo. Attradus bendros prokalbės idėją, reikėjo jai surasti ir tautą, kuri būtų aną kalbą vartojusi. Vokiečių kalbininkas Hirt'as spėjo tą tautą buvus kažkur baltų ir slavų gyvenvietėje, kadangi tos tautos išlaikiusios daugiausia nepakitusių prokalbės žodžių. Tačiau atsirado vargo lenkams su slavų įkurdinimu greta baltų, indoeuropiečių — arijų, nes visi tyrinėjimai nerodo nieko jų naudai, o jau istorinių laikų žinios kalba visiškai slavų nenaudai. Nežiūrint viso pikto, Poznanės universiteto profesorius Jozef Kostrzewsky savo "Kultūra Prapolska" ir kituos veikaluose įrodinėja slavų lopšį buvus tarp Vyslos bei Oderio, ką mes esame pareiškę. Vokiečiai, slavų antagonistai, slavus įkurdina Pinksio pelkėse, o žemes tarp Būgo — Oderio užleidžia germanams, ką mes irgi paneigiame. Profesorius lingvistas Veber'is, susipažinęs su lietuvių kalbos paslaptimis, sprendžia, jog indoeuropiečių lopšys esąs maždaug dabartinėje Lietuvoje; dėl šio tvirtinimo savo nuomonę yra pareiškęs ir Dr. J. Matulaitis, spėdamas, kad ta indoeuropiečių tėvynė turėjo užimti didesniąją plotą už dabartinę Lietuvą. Pagaliau, po ilgesnių studijų, lenkų profesorius Tarnowsky jau nukelia slavų lopšį tarp Dniepro ir Senos upių. Nuomonės Tarnowskio bei Matulaičio sutinka su J. Kiselevskio teigimu toje vietoje, kad pavyslį ir pabūgį pradžioje geležies amžiaus buvo apgyvenę baltai. Jis rašo: "Į vakarus nuo Vyslos žiočių, pirmame geležies amžiaus laikotarpyje, susikuria skryninių kapų kultūra. Iš pirmųjų savo buveinių slenka ji pavysliais ir pabūgiais. Ji kurį laikotarpį rodo didžiulį gaivalingumą, užgrobia geroką "lužicų" kultūros teritoriją, prieina net ligi žemutinės ir vidurinės Silezijos. Būdinga yra tai kultūrai urnų išvaizda: veido formos, paskiau pirkios formos. Mokslininkai vokiečiai, kaip paprastai, tvirtina, jog skryninių kapų kultūra reprezentavusi vokiečių gyventojus. Tačiau daugumas proistorikų yra nuomonės, kad tai buvusios baltų tautos — lietuvių, prūsų, latvių, protoplastai. Tie skryniniai kapai primena mums kitą skryninių kapų kultūrą iš neolito laikotarpio. Jos tautos gyveno tuomet į rytus nuo Baltijos jūros, kaip tik į vakarus nuo Vyslos. Žalvario amžiuje maža tebuvo apie juos girdėti. Tikrai geležies amžiaus pradžioje įsidrąsino, parodė didžiulį, bet nebeilgai trukusį gaivalingumą. Jie "lužicų" žemes trumpam buvo paverę ir netrukus turėjo grįžti į vietas, kur tas tautas jau užtinka istorija".

Reikia, pagaliau neužmiršti tautos, kurią graikai vadino "getes" ir kitos tautos šiaurėje, kurią lotynai

vadino "Samogitia" arba "Samogetia", kas reiškia ne ką kitą, kaip žiemų getija", žiemų, šiaurės getai, kurie, tačiau yra — lietuviai. Žinant, kad dabartiniai lietuviai buvo senovėje vadinami getais, aiškėja, kas iš tikrųjų bus buvę ir tie paslaptiniai gotai, mūsų eros savartoje užėmę visą minėtą plotą, prūsų, lenkų ir ukrainiečių dabartinės teritorijas.

Kaikurių istorikų teigimas, kad gotai esą germanų protėviai, sudarę vokiečių tautą, vargiai pasitvirtins, nes jų pats vėlesnis vardas — visigotes — nėra germaniškas. Nesunku iš lietuviško žodžio "visi" padaryti vokišką "vest", o ir gotes, goti reikšmės kažin ar nerasmine senuose lietuvių žodžiuose pasižvalge. Mūsų spėjimu, gotai bus patys tikrieji aisčiai — baltai, paskutinį vardą istorijoje gavę po to, kai ilgų amžių būvyje jau buvo atlikę milžinišką darbą ir buvo vadinami įvairiais vardais. Sekant prof. Veber'io teigimu, kad indoeuropiečių tėvynė yra etnografinė Lietuvos teritorija ir jungiant faktą, kad istorinių gotų kultūrinės veiklos teritorija sutampa su aisčių — baltų etnografiniu plotu, paliudijamu lietuvių kalbos žodžiais vietovių pavadinimuose, neišvengiamai siūlosi išvada, kas tie gotai bus buvę. Skandinavų pusiasalio pavadinimas, švedų Upsala (upės sala) jūra Baltija, Gotland sala ir daugelis kitų liudininkų nėra atsiradę be reikalo. Jau Plinijus mini "Baltia", A. Bremerietis XI a. mini "mare Balticum" (žiūr. "L. E."), "visigotų" gentis, kildinusi save iš vado Balta (žiūr. "L. E."), rodo, kas toms vietovėms pirmuosius vardus uždėjo, kas tose vietose gyveno ir kam tie gyventojai pagal kraują ir kultūros giminystę priklauso. Jei germanai (vokiečiai su skandinavais) turi savo kalboje žodžius "baltas", ar žino, ką reiškia lietuviškai Upsala, mes patikėsime, kad gotai su savo "runom" yra germanai. Deja, to jie neįrodys, todėl ir mums nėra ko abejoti, kad vardas "Baltija" yra kilęs iš "baltas", o "vikingas" iš "viekingas" — bus taip pat lietuviškas žodis.

Visi duomenys rodo į faktą, kad indoeuropiečių protėviai — baltai prieš tūkstančius metų bus gyvenę dabartinėje prūsų — lietuvių teritorijoje ir Baltijos salose bei Skandinavijoje, kur buvo sudarę sveiką, gaivališką rasę, kol kažkokios gamtos katastrofos ištiktai, — dėl klimato pakitimo, ar dėl jūros išsiliejimo, kas yra geologų patvirtinta, turėjo pajudėti į naują erdvę ir pradėti savo ekspansiją į pietus, į šiltesnę klimata.

Žinant, kad be priežasties niekas neįvyksta, galima spėti, kad ir pusiasalio pavadinimas Skanda, Skandinava (vok. Skandinav) siejasi su skendimu, gal ir tikru žemyno įlinkimu, jūrai išiliejant; tai pakeitė ir ligtolinę jūros bei pusiasalio geografinę padėtį.

Žmonės — baltai — jieškodami sau naujos erdvės, lindo į pietinio žemyno girias, patogiose vietose, prie upių, kirtu medžius, kūrėsi sodybas. Tas vietas, nuo žodžio linsti (linsti), lindimas, pavadino — landos, landynės. Atsirandant žmonių prieaugliui, buvo kertama naujos landos, senosios, užmiršus jų primityvų pavadinimą, jau buvo vadinamos "dirvos", nes pradyrę žemę jau pradėjo auginti javus. Taip bekirdami landas, baltai pasklido po vidurio ir vakarų Eu-

AMERIKOS LIETUVIŲ LEGIONAS

POSTŲ VEIKLA

Amerikos Lietuvių Legiono postai veikia ne tik patys, bet reiškiasi ir visuomeniniam darbe, labdaroje, remia ALTo ir BALFo žygius, turi savo atstovus vietos lietuvių tarybose ir LB skyriuose, dalyvauja tautinėse lietuvių šventėse, amerikiečių Gegužės 30 paraduose, surengia (vieni ar drauge su ramovėnais) Lapkričio 23 šventę, pagal išgalę pasiunčia aukų Lietuvos karo invalidams, L. Studentų S-gai, lietuvių sportininkams ir kt. Seniau 1-is Dariaus-Girėno postas Brooklyne, N. Y., surengdavo iškilmingus Lietuvos kariuomenės ir Klaipėdos krašto išlaisvinimo minėjimus, į kuriuos visuomenė gausiai atsilankydavo. Į šias lietuvių šventes atvykdavo latvių ir estų karo veteranai, o jų nepriklausomybės šventėse dalyvaudavo 1-jo D-G posto atstovai. 1935-41 m. Gegužės 30 paradede New Yorke dalyvaudavo ilga Pabaltijo tautų veteranų vora su Amerikos veterano kun. J. Laurinaičio vadovaujama Angelų Karalienės parapijos trimičių ir būgnų orkestru. Rinktinei vadovaudavo lietuvis (Petras arba Kostas Jurgėla), lydimas adjutantų — latvio ir esto. Ir veteranai, ir muzikantai būdavo uniformuoti. Voros prieky buvo nešamos Amerikos, Lietuvos, Latvijos ir Estijos tautinės vėliavos ir ALL 1-jo D-G posto vėliava. Tam paradede nuo 1942 m. dalyvauja tik ALL 1-is postas, nes minėtas orkestras nebeveikia ir Pabaltijo veteranų bendradarbiavimas nutrūko.

Artimus ryšius su kitataučiais veteranais sudarė 7-is F. Sabonio postas. Tai įvertino Am. Liet. Legiono vadas P. Jurgėla, kuris įsakyme Nr. 1 iš š.m. balandžio 7 d. pareiškė:

“Hartforde jau seniai veikia Veteranų Taryba (Hartford Veterans Council, Inc.), kuri atstovauja vietos amerikiečių, lenkų, italų ir lietuvių veteranų organizacijoms. Į šią Tarybą išrenkami ir mūsų 7-jo posto atstovai. Šiemet du mūsų legioninkai išrinkti garbingoms pareigoms Hartfordo Veteranų Taryboje: Albertas Sabeika — budėtoju (Officer of the Day), o Albertas Leonaitis — Tarybos pirmininku. Šių metų vasa-

rio 1 dieną jie buvo iškilmingai įpareigoti. Tai rodo, jog 7-is postas yra veiklus ir moka sutartinai bendradarbiauti su kitataučių veteranų or-mis, kurios lietuvių darbus ir gabumus įvertina. Leonaičio ir Sabeikos pelyntas Hartfordo Veteranų Tarybos pasitikėjimas, išrenkant juos garbingoms ir atsakingoms pareigoms, yra taip pat didelė garbė ir veiklumo pavyzdys mūsų Legionui.

7-jo posto vadui reiškiau padėką už darbštumą, sumanų vadovavimą ir gražų bendradarbiavimą su kitomis veteranų or-mis. Legiono vardu sveikinu A. Leonaitį ir A. Sabeiką už veiklumą bei taktą, nusipelnius kitataučių veteranų pagarbą, ir linkiu garbingai atstovauti mūsų Legiono 7-jam Sabonio postui ir sėkmingai vadovauti Hartfordo Veteranų Tarybai”.

ŠVIESIOS LEGIONO VILTYS

ALL nariai su dideliu susidomėjimu laukia Lietuvių Sąjungos “Ramovės” balsavimo išdavų abiejų šių giminingų or-jų susijungimo klausimu. Šiuo reikalu jau 5 metus rūpinasi ir turbūt daugiausia sielojasi Legiono vadas P. Jurgėla. Šiame krašte gimęs ir JAV pilietis, jis iš Lietuvos atvyko 1931 m., atsiveždamas nemaža lituanistinio lobia. Kaip Lietuvos kariuomenės kūrėjas-savanoris ir kapitonas, bei karinės mūsų spaudos bendradarbis, jis turi brangių atminimų, k.a.: 1) vieną įsakymą Lietuvos kariuomenei, 2) leidinius: Savanoris (1929), Lietuvos karo invalidas (1930), Kareivis — Lietuvos Gynėjas (1926), Vyčio Kryžiaus Ordino Įstatymas su spalvotais paveikslais, Kauno Karo Komendantūra (1929), Kario kalendorius 1930 m., Lietuvos kariuomenė 1938, albumas, 3) Karo Archyvo pirmuosius 4 tomus, 4) sukaktuvinius ir paskirus Mūsų Žinyno n-rius, 5) Kario ir Kardo komplektus ir paskirus n-rius, 6) Kario išleistus pulkų I-jam dešimtmečių paminėti leidinius ir “Karių kapus”, 7) krūvą fotografijų iš kariuomenės gyvenimo ir manevrų I dešimtmety, 8) 1920-23 m. KAM leistus iliustruotus žurnalus Šešėliai ir Atspindžiai, 9) sukaktuvi-

Alžyre lakinais sukūrė valstybes. Istorija juos, gerulius, kraustymosi sąmyšių pasėkoje, pavadino anksčiau atsikrausčiusių giminių — germanų — vardu, kurie buvo romėnams labiau pažįstami. Dalis baltų susiliejo su tais germanais ir ten liko. Hunai, atėję nuo Uralo, prisilaikydami Juodosios jūros pakraščių ir ten buvusių civilizuočių miestų, degindami ir skersdami, žygiavo į vakarus, siauru ruožu, nepaliesdami už Pripeties gyvenančių lietuvių, nei Pamario prūsų, kuriuos tik po kelių amžių pradėjo smarkiau pulti apsikrikštiję slavai, ypač polėnai, lenkų protėviai. Tuo laiku pradėjo pulti ir skandinavai, ir vokiečiai, susiorganizavę maždaug dabartinėse savo teritorijose, siekdami Bažnyčios jiems dovanotų už krikštą pagonių — baltų žemių.

Slavams X a. užblokavus Juodosios jūros prekybos kelius, o XII a. vokiečiams įsitvirtinus Baltijos jūroje — Rygoje, Dancige bei Karaliaučiuje, baltų kultūra, kadaiše klestėjusi, ėmė smarkiai kristi. Lietuviai, savo žemėse neturėdami akmens anglies, nė pakankamai geležies rūdos, negalėjo patys pasigaminti reikiamo kiekio plieno, kurio gamyboje pranešė juos priešų tautos. Plieno trūkumas ir atskleidžia istorinės

Lietuvos pastangas prasimušti į pietryčius, paaikškina ir unijos su lenkais prasmę ir valstybės žlugimą.

Tiktai Gedimino laikais, sutvarkius prekybos ryšius pietų keliais, o Vytautui tuos kelius į Juodąją jūrą tvirtai saugojant, Lietuvos ekonominis bei militarinis pajėgumas vėl suklestėjo, bet, deja, dvasinė tautos kultūra nebeapkilo, kadangi tauta tarp IV — X a. tautų judėjimo ir nuolatinų kovų su krikščionimis metu prarado senąjį savo raštą, kurį ji neabejotinai turėjo. Ir ne vieną! Greit išaiškės, kad lietuvių protėviai sukūrė daugiau rašybų, davė Europai kultūrą, o jiems patiems tik piliakalniškai beliko. Kodėl? Todėl, kad lietuviai per daug taikūs, dvasingi, užjautė ir mylėjo svečią labiau negu savą. O būtų laikas susikaupti savo tautos reikalams ir užmiršti misjonieriškas simpatijas svetimiesiems, nes neprotiną talkinti kaimynui, statančiam trobą, kai paties troba dega. Lietuvių jaunimas turėtų tai įsidėmėti.

1) Kitais atvejais “gala” galėjo reikšti ir valstybę — galią. Prisiminkime Betygalą, Vendžogalą, Ramygalą, Maišiogalą... tai vis lietuviški padarai.

nus Gedimino ir Vytauto Didžiojo medalius lentelėse, 10) Respublikos Prezidento, krašto apsaugos ministrų ir kariuomenės vadų įvairiomis progomis pasakytas kariuomenei kalbas, įvairius straipsnius apie kariuomenę ir kt. (laikraščiu iškarpa).

Šiapus geležinės sienos vargu kas iš lietuvių turi tokį gausų šios rūšies archyvą. Tas visa yra jau istorinės brangenybės. O karinės mūsų literatūros ir spaudos leidiniai sudaro vertingą šaltinį, kuriuo mielai naudotusi mūsų istorikai, Nepriklausomybės karų dalyviai, norintieji rašyti savo atsiminimus, Nepr. Lietuvos kariuomenės istorijos rengėjai, Kario bendradarbiai ir kt. Šiuo žinių šaltiniu dabar naudojasi Lietuvių Enciklopedijos redaktoriai. Keli lituanistai labai norėtų minėtus leidinius įsigyti ir siūlo gerą atlyginimą. Tačiau P. Jurgėla yra pasiryžęs ir net jau pasižadėjęs šį vertingą turtą padovanoti Amerikos Lietuvių Legiono Štabui, atžymėti didelės svarbos įvyki — LS "Ramovės" ir AL Legiono susijungimą.

LIETUVOS KARO MUZĖJUS IŠEIVIJOJE

Teko girdėti, jog kpt. P. Jurgėla turi istorinių dokumentų su antspaudais ir augštų pareigūnų parašais, k.a.: Lietuvos Respublikos Prezidentūros, Krašto Apsaugos Ministerijos bei Kariuomenės Štabo ir kitų įstaigų raštus. Be to, rengdamas spaudai savo veikala "Sparnuoti Lietuviai Darius ir Girėnas", jis surinko šių didvyrių žygio bei aukos įvertinimą raštais, kuriuos jam atsiuntė Lietuvos ministeriai, filosofai, vyskupai, profesorai, augšti kariuomenės ir Šaulių Sąjungos viršininkai, savanoriai ir atsargos karininkų s-gų pareigūnai, žymūs visuomenininkai ir kt., o taip pat žymūs kitataučiai — JAV valdžios pareigūnai, lakūnai ir kt. Be to, dar jis turi L. Šaulių S-gos leidinių ir Trimito n-rių. Ir šiuos visus raštus ir leidinius P. Jurgėla norėtų prijungti prie savo dovanos išaugusiam Am. Lietuvių Legionui. Tas ryškiai pavaizduoja dabartinio AL Legiono vado troškimą, kad į vieną stiprią lietuvišką ir brolišką or-ją susijungtų Lietuvos kariai, Nepriklausomybės karų dalyviai, šauliai, partizanai ir II Didžiojo karo veteranai lietuviai.

Jau vien tik iš čia paminėtų Lietuvos kariuomenės bei Šaulių S-gos spaudos leidinių, karinės literatūros veikalų, įsakymo kariuomenei, raštų, sukaktuvinių medalių, fotografijų ir kt. būtų galima sudaryti gera pradžią Lietuvos Karo muzėjui išeivijoje. Be to, šiame muzėjuje būtų galima pagarbioje vietoje iškabinti Vyčio Kryžiaus kavallerių sąrašas, kuris yra paskelbtas senuose Kario komplektuose. Kad toks muzėjus mums yra reikalingas, bent Kario skaitytojų šeimoje dviejų skirtingų nuomonių negalėtų būti. Vietos parinkimas šiai įstaigai — tai čia kitas klausimas. Svarbiausia turėti eksponatų, tinkamų Karo Muzėjui.

Tokiomis šviesiomis viltimis gyvena AL Legiono vadovybė, laukdama LS "Ramovės" atstovų suvažiavimo, kuris galutinai nuspręs, ar jungtis su šiuo Legionu ir toliau eiti lietuvių karo veteranų, karių, šaulių ir laisvės kovotojų vienybės keliu.

Justinas Liaukus
Am. Liet. Legiono
Štabo adjutantas

Prašoma atsiliepti Andželė Marcinkaitė-Grėbliūnienė, kilusi iš Jurbarko. Žinantieji jos adresą, prašome duoti KARIO redakcijai, kur jai yra svarbi žinia.

Emilija Maironytė

MARGŲ ŽODŽIŲ PUOKŠTĖ

Saulė

O saule, šviesioji saulužė!
Svajonių viliotoja tu!
Kai spindulius leidi valužėn,
Širdis neberimsta nuo jų...

Norėčiau pavirst į plaštakę
Kartu su drugeliais pati,
Nuskristi į pasakų kraštą —
Dar syki tėvynę matyt.

O saule, mieloji saulužė!
Tu spindulius savo paberk
Ir žemės gimtosios padangėj
Vergiją, kaip rasą, sugerk...

Ar žinai?

Kas čiurlendamas vingiuoja
Ir už deimantus žydresnis,
Skleidžia varsas, mirguliuoja —
Ar žinai?

Brolių kraują kas nuplauja
Ir jų aimanas nuaidi,
Gilią vagą kas skalauja
Amžinai?

Kur šlaitai margai žaliuoja,
Žydi gėlės, paukščiai čiulba,
Piemenėliai tralialiuoja —
Ar žinai?

Naktis

Tą tylią ir kvapiąją naktį,
Kai soduose snigo žiedais,
Širdis nenurimdama sakė,—
Tik čia tavo mieli namai...

Žiedais pasipuošus lūšnelė
Man tėviškės sodžiaus gale
Spindėjo, kaip meilės dainelė
Išpinta jaunyste žalia.

Tą tylią, svajingąją naktį
Nukrito migla iš dangaus,
Širdis nenurimdama sakė,—
Tave kitos erčios priglaus...

STAUGĖ VILKAS, KAIP TŪKSTANTIS VILKŲ

Marių Žuvėdra

Išlipusi iš autobuso, Sakalienė pasirinko ilgesnį kelią. Norėjosi užsimiršti ir pavasario oru pakvėpuoti. Ažuolynas dar buvo be lapų. Tik krūmokšniai ir pieva buvo pradėjusi žaliuoti. "Kad taip čia sutikčiau vaikus... Bet jie dabar kaip tik miega. Nustebs, kai atbu-dę ras namuose mamytę. O gal bus ir laiškas nuo Vytauto. Arba gal atvažiuos savaitgalį praleisti..." — svajojo Sakalienė. Šypsena ir giedra buvo jos veide tokia ryški, kad praeidami žmonės atsisukdavo pasi-žiūrėti, kaip į kokią retenybę. Retenybė ir buvo tais laikais, kai visų veidai buvo apsiblausę nuo nežinios ir baimės. Ir Sakalienė ėjo į nežinią, nors ir instinktyviai pasirinkusi ilgesnį kelią.

— Mažyčiai miega. Niekas neskambino... Malkų kirtėjas negali be kitos savaitės ateiti... O ten ant spintelės laikraštis ir laiškai, — pranešė Onutė ir nu-ėjo į virtuvę rucšti pietus.

Laiškas... Ilgas, gelsvas, tarnybinis vokas... Iš švie-timo Ministerijos.

"...draugė mokytoja Viktorija Sakalienė perkeliama į Verkių Pradžios Mokyklą, Švenčionių apskrityje..."

— Mamytė, ar Tau akis skauda? — Vikutė pakėlė galvą, kurią buvo paslėpusi rankose. Prieš ją stovėjo Algirdukas. Basas, vienuose marškinėliuose, su rūbe-liais ir batukais glėbyje.

— Ne, sūneli. Eik. Onutė tave aprens. Mamytė turi daug rūpesčių, mano mažyti, — Vikutė pabu-čiavo ketvirtus metus baigiantį sūnų ir švelniai pas-tūmėjo durų link. Tik pusantro mėnesio ligi mokslo metų pabaigos ir ji perkeliama į kitą mokyklą. Saka-lienė gerai žinojo, kad tai nemalonės ženklas. Pa-bauda, pažeminimas. Kovoti prieš juos būtų tuščios pastangos. Bet ir sutikti ji negalėjo. Ką daryti su bu-tu, su vaikais? Kaip viską sutvarkyti per dvi dienas. Ji prašys arba atleisti, arba bent savaitės laiko sutvarkyti šeimos reikalams. Kur geriau eiti į Mokytojų Profesinę Sąjungą, ar tiesiog į Komunistų Partijos Centrą? Svarstė Vikutė, bėgdama nuo Žaliakalnio į miesto centrą.

Tiktai vienas vyras, apsiblausęs ir neramus, žings-niavo po erdvų kambarį, kai mokytoja Sakalienė įėjo į Komunistų Partijos Centro būstinę. Bet primintos ir prišiuokšlintos grindys rodė, kad čia per dieną praėjo daug žmonių. Nebuvo nei stalo, nei kėdės kambaryje, kuris, matyt, buvo laukiamasis. Sakalienė atsirėmė prie lango. Kitame kambaryje už didelio stalo sėdėjo jaunas vaikėzas, išpyręs įžūlias akis į savo klijentę. Iš jo veido matėsi, kad jis nekantriai laukė, kada jo klijentė baigs kalbėti, kad jis galėtų pranešti jai savo galutinę ištarbę. Sakalienė buvo vėl apėmęs tas pats silpnumas, kaip ir namuose, tik perskaičius laišką. Tik čia nebuvo nei kur atsisėsti. Sakalienė užmerkė akis. "Mamytė, ar Tau skauda akis?" — rodosi, ji girdėjo Algirduko pilną rūpesčio ir užuojautos vaikišką balselį. Nuo to sūnaus prisiminimo Sakalienėi nyko silpnumas ir jo vietoje krūtinėje rinkosi didelis geliantis skausmas. Skausmas, kurį jaučia tik motina, kai mato savo vaikus pavojuje ir negali gelbėti. Ji laukė savo eilės su ta pačia nuotaika, kaip pacientas su skau-dančiu dantimi. Kad tik greičiau gydytojais ką nors darytų. Tas kitas dar didesnis skausmas užslopintų

šitą — tokį geliantį, tokį nepakenčiamą, tokį iš proto varantį...

— Draugė mokytoja negali būti atleista. Kiekvie-no piliečio pareiga yra atiduoti visas savo jėgas so-cialistinės valstybės statybai. Šeimos reikalai negali būti statomi augščiausiai valstybės reikalų. Be to, drau-gė turi žinoti, kad draugės kilmė yra neproletariška. Todėl draugė mokytoja neturi jokių teisių į bet kokias lengvatas... — kalbėjo raudonais marškiniais vaikėzas nešvariose rankose vartaliuodamas iš kartotekos iš-trauktą kortelę.

— Aš neprašau jokių privilegijų, tik laiko, kad galėčiau aprūpinti vaikus, kurių negaliu su savim pa-siimti į nežinomą vietą, — Sakalienė jau negalėjo pa-slėpti savo pykčio.

— Draugė turėtų žinoti, kad komunistinė san-tvarka nepakenčia žmogaus eksploatacijos, — prikišo kumpanosis vaikėzas, išskaitęs kortelėje, kad Saka-lienė laikė pas save senyvą merginą vaikams prižiūrėti.

— Tai ką aš turiu daryti? Imti vaikus su savim į mokyklą? O be to, ta mergina yra raiša ir daug metų praleidusi mano tėvų ir mano šeimoje. Jeigu ji išeitų iš manęs, kas jai duotų duoną? — piktai atsi-kiрто Sakalienė. Bet vaikėzas, matyt, tuo nesidomėjo.

— Tamstos vyras yra Raudonosios Armijos kari-ninkas, — pasakė senyva moteris, kuri sėdėjo prie kito stalo ir iki šiol į pokalbį nesikišo. Laikydama kortelę rankoje, ji atsistojo nuo savo stalo.

— Draugė mokytoja gali savo vaikus atiduoti į prieglaudą, — žlebtelėjo vaikėzas ir nubindzino prie spintos ikišti į kartoteką Sakalienės kortelę. Jo vietą užėmė toji senyva moteris. — Štai, jūs turite savaitę lai-ko sutvarkyti šeimos ir asmeninius reikalus, — pasakė ji, paduodama mokytojai kortelę.

Jau buvo vėlyba popietė. Sakalienė pasirinko dar ilgesnį kelią namo. Bet dabar nė vienas praeivis ne-atsigręžė į ją pasižiūrėti. Jos veidas buvo toks pat apsiblausęs, pilnas rūpesčio, baimės ir netikrumo, kaip ir visų sutinkamų gatvėje žmonių.

Sakalienė užsuko į šv. Antano bažnytėlę. Prie-blinda, vėsumas ir degančių žvakių kvapas raminan-čiai veikė Sakalienę. Ji atsisėdo nuošaliai kamputyje ir įsižiūrėjo į šv. Antano statulą. Bulkutė šventojo rankoje, kurią jis davė parklupusiam elgetai, atrodė nuostabiai tikra. Tokia šviežia, kvepianti, rodos, galėjo būti dar šilta. Tik iš pečiaus ištraukta. Sakalienė bu-vo dar be pietų ir jai bežiūrint į bulkutę atsirado al-kis. Ji atsiklaupė sukalbėti poterių ir eiti namo.

— O šv. Antanai!.. — ir malda nutrūko. Duonos namuose, ačiū Dievui, dar buvo. Ko ji galėjo prašyti šv. Antaną, tą neturtingųjų užtarėją? Jos širdy buvo daug, daug skausmo. Baimės dėl vaikų...

Sakalienė pakilo ir nuėjo skersai bažnyčią prie Marijos altoriaus. Čia ji pakėlė akis tik vienai akimir-kai ir paslėpė veidą rankose. Jos pečiai trukdė nuo tuščių pastangą sulaukyti verksmą. Ašaros sunkėsi pro tarppirščius ir lašėjo ant suolo... Ji jau žinojo, kad vaikus išveš pas savo motiną į kaimą netoli Kaišia-dorių. Onutė galės likti Kaune jos bute. Kas žino, kaip bus po vasaros atostogų. Gal grįš jos vyras, paleistas iš armijos, gal ir ji pati galės gyventi Kaune ar kur nors

netoli. Atrodo, kad nieko baisaus ir tragiško nebuvo. O tačiau ją apėmė neišpasakyta baimė. Dėl vyro, dėl vaikų, dėl pačios savęs. "Gali vaikus atiduoti į prieglaudą..." — tie vaikėzo lepletėli žodžiai varė Sakalienę iš proto. Atrodė jai, kad kažkas nežinomas jos vaikus atims nuo jos ir išgabens į tokią prieglaudą. Kai ji norės juos atsimiti, negalės, nes vaikai bus ją užmiršę... Tai buvo visai kvaila mintis, tik įaudrintos vaizduotės padaras, Sakalienė ramino save, bet nerimas, kaip pasakos žaltys, įsirangęs į Eglės marškinius, nesirengė ją apleisti.

Kai ji, išverkusi dalį savo skausmo, rengėsi apleisti abžnyčios suolą, jos koja užkliudė kažką ant žemės. Tai buvo nedidelis skydo formos medalis su Geležiniu Vilku vienoje pusėje ir Gedimino Pilimi — antroje. Žinoma, tai buvo nieko ypatingo. Tokius suvenyrus pirkosi kiekvienas, kas tik kada buvo nuvažiavęs į Vilnių. Tokį nedidelį daiktą nebuvo sunku pamesti. Bet Sakalienė tas radinys pasirodė labai reikšmingas. Ji su begaliniu dėkingumu pažvelgė į Mariją, tarsi dėkodama už stebuklą ar aiškiai išklaustą maldą. Mat, jai kilo tuojau mintis savo vaikus išmokyti pasaką apie Geležinį Vilką. Iš tos pasakos ji visados atpažintų savo vaikus... Su tokia keista mintimi Sakalienė apleido bažnyčią, sėdo į autobusą ir nuvažiavo namo.

Karas Sakalienę užklupo Vilniaus krašte, jos naujoje tarnyboje vietoje. Nedaug ji tikro karo matė. Kai atėjo diena, kai ji išsirengė namų link, jai atrodė, kad visas laikas, praleistas tame krašte, buvo tik sapnas. Sapnas buvo baisus, bet realybė, kurioje Sakalienė vėliau atsibudo, buvo nepalyginamai baisesnė. Vaikai buvo išvežti karo išvakarėse su jos sena motina, vyras dingęs be žinios, be pėdsako. Kaip Sakalienė tą neišivaizduojamai žiauriai tikrovę sutiko, kaip išgyveno, kaip neišėjo iš proto, jai pačiai pasiliko didžiausia paslaptis. Sau pačiai tos paslapties Sakalienė niekad neišsiaiškino, bet paklausta kitų, visados turėdavo tvirtą ir tą patį atsakymą: "Argi nežinote, kad kvailio paguoda yra viltis?.." Ar ji dar turėjo vilties pamatyti savuosius, ar tik norėjo pabrėžti, kad tokia viltis buvo beprotiška, kas žino. Kaip ten bebūtų, bet, kai atėjo antroji bolševikų okupacija, Sakalienė nesileido įkalbama apleisti Lietuvą.

— Ko man bėgti? Manau, jie mane garbės pliete padarys. Kur ras kitą taip suproletarintą, kaip mane — nei turto, nei šeimos..." — kariamojo žmogaus juoku nusijuokdavo Sakalienė.

Taip ji pasiliko ir vėl dirbo beveik kasmet kitoje mokykloje. Tik dabar jai nebuvo jokio vargo jilnotis. Ryšulėlis drabužių ir kelios knygos buvo jos visas turtas.

— Draugai mokytojai! Sunkiausias mums laikas yra gegužės ir birželio mėnesiai, kada ryškiausiai pasireiškia religiniai prietarai mūsų liaudyje ir sukyla komunistinės valstybės priešai. Todėl yra džiugu jums pranešti, kad iš broliškų respublikų, iš Maskvos yra atvykęs būrys ryžtingų jaunuolių, kurių tikslas yra jums padėti kovoti už komunistinius idealus. Beveik visi jie yra tikrieji komunistinės valstybės vaikai, užauginti prieglaudose. Jie vyks kartu su jumis į mokyklas ir padės tamstoms veikti jaunimo organizacijose... — pristatė Mokytojų Profesinės Sąjungos atstovas būrį komjaunuolių, kurie drąsiai žvalgėsi į susirinkusius mokytojus.

— O dabar aktualiaisiais reikalais kalbės draugas komunistų partijos atstovas. Po tų žodžių krėsnas, senyvo amžiaus vyras užėmė kalbėtojo vietą.

— Kalbėsiu rusiškai, kad mūsų svečiai iš karto galėtų susipažinti su mūsų problemomis... Nemažiau yra prisipažinti, kad mes per tiek metų neįstengėme išrauti religinių prietarų. Kasmet gegužės mėnesį jie grįžta į šeimas Marijos garbinimo kultu ir nuodija mūsų jaunimo dvasią. Šiais metais komunistų partija nutarė nedrausti vaikams tokiose pamaldose dalyvauti, o tik iš anksto paaiškinti, kaip tas garbinimas atsirado mūsų krašte ir kas ta Marija buvo. Štai tekstas:

"Senais, labai senais laikais, kai Lietuva dar buvo valdoma kapitalistų, darbo žmonės vargo didelį vargą. Buvo alkani ir nudrįskę. Sirgo ir mirė badu. Kartą per nelaimingą kraštą keliavo viena geros širdies moteris. Pagailo jai vargo iškankintų žmonių. Daugelį ji sušalpė, pavalgydino ir aprenė. Našlaičius priglaudė, slaugė liguistus senelius. Jos vardas buvo Marija. Nuo to laiko pasiliko Lietuvoje paprotys pagerbti gegužės mėnesyje tą nežinomą geradarę Mariją..."

Vos komunistų partijos atstovas baigė skaityti tą tekstą, tuojau pakilo vienas iš tų jaunų svečių.

— Drauge, aš siūlau, kad tekste būtų pažymėta, jog ta moteris atvyko iš Sovietų Sąjungos...

Salėje pakilo juokas ir bruzdesys. "Hm-che-ech-ech", — nejaukiai kosėjo partijos atstovas.

— Tai kaip čia padarius Sovietų Sąjungai dar nėra tokia sena, o Marija mūsų krašte garbinama jau keli šimtai metų. Lyg būtų nelogiška... — nedrąsiai aiškino partijos atstovas.

— Taip pat yra nelogiška, drauge, pasakoti, kad kažkokia moteris išgelbėjo viso krašto darbo klasę iš vargo. Jeigu ji tai galėjo padaryti, tai buvo didelė turtuolė — kapitalistė. O kapitalistai yra juk darbo žmonių priešai, — atsiliepė mokytoja Sakalienė.

— Drauge mokytoja, prileiskime, kad ji buvo gavusi kelias Stalino premijas už didelius nuopelnus komunistų partijai... — atsiliepė vyriškas balsas iš salės gilumos.

— Jeigu taip, tai ji irgi yra jau liaudies priešas... — iškišo kitas balsas. Visi praplupo juoku.

— Draugė mokytoja, tamsta perdaug eini į smulkmenas, — rūsčiai išpėjo pranešėjas Sakalienė, nekreipdamas dėmesio nei į ironiškas pastabas, nei į juoką.

— Bijau nukrypti nuo partijos linijos, — atsi-kirto Sakalienė.

— Ar draugas nenori atsimiti savo pasiūlymo?

— Ne. Aš reikalauju, kad tekstas būtų pataisytas, — įsakančiai pareiškė jaunuolis, išūliai žvelgdamas į salę.

Sakalienė pajuto, kaip karšta srovė perėjo visą jos kūną. Jai pažiūrė, kad jaunuolis buvo nepaprastai panašus į jos vyrą. Net ir jaunuolio tiesioje laikysenoje Sakalienė žūrėjo kažką matyta, sava. Tolimesnės susirinkimo eigos Sakalienė neskė. Daug metų praėjo. Laikas žaizdas apgydė. O, beto, ir pati Sakalienė išdresiravo savo valią kuo mažiausiai praeitimi gyventi. Bet tokiais momentais, kai ji pamatydavo ką nors primenantį jos vyrą ar vaikus, kurie jos vaizduotėje vis tebuvo keturių ir dviejų metų, ji pasidarydavo bejėgė kovoti su praeitimi. Prisiminimai ištisu potvyniu užliedavo jos mintis. Taip atsitiko ir šį kartą. Sakalienė iš jų atsibudo tik tada, kai išgirdo pranešėją šaukiant jos pavardę. Jis dabar kaip tik šaukė mokytojus pavardėmis ir skirstė, kuris jaunuolis kuriam mokytoju turi tekti. Sakalienė gavo kaip tik tą švie-siaplaukį, mėlynų drąsių akių vaikina, kuris jai taip labai priminė jos dingusį vyrą.

— Drauge mokytoja, jūs gavote kietą riešutą... — pastebėjo senas mokytojas, sėdėjęs šalia Sakalienės, kai ji kėlėsi iš vietos prisistatyti savo svečiui.

Nežiūrint didelio atsargumo kalboje, kol jiedu grįžo iš mokytojų konferencijos į tolimą provincijos užkampį, Sakalienė spėjo sužinoti, kad Aleksiejus Sokolovas buvo našlaitis, užaugintas prieglaudoje. Jis nežinojo net kur buvo gimęs. Jis prisiminė tik tiek, kad buvo gyvenęs mieste, kur į kalną ėjęs mažas traukinėlis ir, kad jo senelė turėjusi didelį gaidį, kurio jis labai bijodavęs. Senelė buvo vienintelis šeimos žmogus, neskaitant jo mažos sesutės, kurią jis gerai prisiminė. Ji turėjusi visai baltus plaukus ir daug verkdavusi, ypatingai tada, kai jie turėjo gyventi traukiniuose. Mat, kaip vėliau jis sužinojęs, jie turėję bėgti nuo fronto. Jis visai neprisiminė savo tėvo ir neturėjo supratimo, kas jis toks buvęs. Motina greičiausiai bus žuvusi per karą. Taip spėliojo jaunuolis. Gal po kokių metų mirusi ir jo senelė ir juodu su sesute atsidūrę prieglaudoje. Buvo karo metas. Visko trūko, net ir maisto vaikams. Nenuostabu, daug vaikų mirė. Jų tarpe ir jo sesutė. Jis jau negalėjo prisiminti net jos vardo. Tad ir viskas, ką Sokolovas nenoromis papasakojo mokytojai.

Visas miestelis ir apylinkė žinojo du dalyku. Viena, kad vietos komjaunuoliai rengė birželio mėn. šventę paminėti tuos „pionierius, kurie prieš 15 metų didvyriškai išvyko į plačią tėvynę, kad būtų panaudoti ten, kur jie daugiausiai buvo reikalingi komunistinės valstybės statyboj“, ir antra, kad mokytoja Sakalienė rengėsi ta proga iškašyti mokyklos pastatus eglėšakėmis ir pievų gėlėmis. Todėl niekas nesistebėjo, kad vieną pavakarę nepažįstamas žmogus su pilnu eglėšakių vežimu įsuko į mokyklos kiemą.

Mokytoja Sakalienė atrakino malkinę, parodė, kur šakos turi būti iškrautos ir abejingai grįžo į savo kambarius. Bet po valandėlės ji persisvėrė pro atvirą langą, kaip tik tą, kuris buvo arčiausia jos kaimyno milicininko, ir šūktelėjo gana garsiai: „Drauge valstietai, kai iškrausite šakas, užėkite į vidų atsiimti užmokeščio ir išgerti stiklą arbatos. Spėju, kad būsite iš toli atvažiuavęs.“ Po to ji užleido langą, įžiebė lempą ir pradėjo sparčiai krauti į maišelį baltinių ir maisto ryšulėlius.

— Tamsta gali būti visai rami. Šautuvai, granatos ir šoviniai gerai paslėpti. Aš juos apdėjau eile malkų ir tada užverčiau šakomis. Bet atsarga gėdos nedaro. Būtu geriau, kad šakos būtų imamos atsargiai, kai jas naudosite mokyklos puošimui, — paaikškino petingas vyras, gražindamas mokytojai malkinės raktą.

— Nebijok, Arai, aš pati pasirūpinsiu. Ko aš bijau, tai kad jūsų planas gali nepavykti. Kas, kada ir kaip tuo atveju išgabendų tuos ginklus?

— Pasitikėk „Geležinio Vilko“ vyrais, ponai. Jie greičiau patys žus, kaip Tamstą įstums į nelaimę, — paguodė ją vyras, kurį ji buvo pavadinusi Aru.

— Štai maišelis. Sudėjau viską, ką motinos buvo atnešusios. Štai laiškai vyrams. Iš jų žinos, kas kam priklauso.

Aras išikišo laiškus į batą, o iš antrojo pats ištraukė gniūžtelę popierių, kuriuos be žodžių perdavė Sakalienei.

— Kas naujo? Ar nėra kas nors slapto planuojama su komjaunuoliais? Tas instruktorius atsiuntimas nieko gera nežada. Mus pasiekė gandai, kad bus verbuojamas jaunimas vykti pastoviam šikūrimui į neapgyventus Sibiro kraštus.

— Jei kas bus tikro, manau, man pavyks sužinoti iš Sokolovo.

— Aha, kas per paukštis tas Sokolovas? Ar reikalinga jį įtraukti į „velnio sąrašą“? — teiravosi Aras.

— Tikriausiai ne. Jis dar beveik vaikas. Dėl savo begalinio naivumo visai nepavojingas. — Sakalienė ir pati nepasijuto, kaip energingai apgynė Sokolovą, kad nepatektų į mirtį pasmerktų sąrašą.

Kai Aras išvažiavo, Sakalienė apėmė nerimas. Ką beveiktų ir begalvotų, o vis tie ginklai ir Sokolovas mintyse. Kas subrazdės, ar vežimas nuriedės grindiniu kaip tolimas griaustinis, jai vis atrodo, kad malkinėje kažkas baldosi.

Galėtų ūsienę aplankyti. Laiškas yra senutei nuo sūnaus. Apsidžiaugtų. Senutė gyvena prie kapų. Norint ją pasiekti, reikėjo pereiti visą miestelį. Tikriausiai sutiktų vieną — antrą policininką ir ką nors iš partijos. Būtų protinga pasirodyti, kad štai ji eina pasi-vaikščioti lyg niekur nieko... „Pavojingi tie, kurie namuose užsidarę tūno. Kas neturi ko slėpti, nebijo rodytis viešumoj“, — kartą pareiškė vietos komunistų partijos sekretorius.

Niekados Sakalienė negalvojo apie tuos žodžius. Bet dabar ji žinojo, kad juose buvo daug tiesos. Nors visi argumentai buvo už tai, kad ji eitų pasi-vaikščioti, Sakalienė niekaip neįstengė atsiplėšti nuo namų. Rodos, kaip tą pasakos miegantį milžiną, ją kas būtų apraizgę nematomais siūlais ir pririšę prie tų paslėptų ginklų malkinėje. Nerimas pagaliau virto siaubu, nuo kurio ji mėgino pasislėpti savo mažame salionėlyje. Dr. Basanavičiaus, Vincio Kudirkos ir jos vyro portretai drąsinančiai žvelgė į ją nuo sienų. Draša, deja, negrįžo. Kaip paskutinės priemonės, Sakalienė griebėsi rožinio. Mintys, lyg rodos, atsipalaidavo nuo tos malkinės, kai ji visomis jėgomis stengėsi vaizduotėje persikelti į Alyvų kalną. Nurimusi, vis dėlto ji nebuvo, nes kažkam stipriau pabeldus į duris, Sakalienė pašoko nuo sofos taip smarkiai, tarsi, ją būtų kas išmetęs į orą. — „Tai tos granatos sprogo!“ — visai kvailla mintis žaibu pervėrė Sakalienės įkaitintus smegenis. Ji stovėjo kambario vidury, rankomis suspaudusi smilkinius. Tyla. Tik jos širdis plakė ir kraujas tvinkčiojo smilkiniuose taip smarkiai, kad kiekvienas dūžis, rodos, drebintė drėbino jos kūną.

Antras, garsesnis beldimas grąžino Sakalienę į protą. Ji nuskubėjo atidaryti durų.

— Draugė mokytoja, jūs atrodote išsigandusi, — plačiai šypsojosi Sokolovas.

— Nesitikėjau svečio taip vėlai, — nevykusiai pradėjo teisintis Sakalienė, nes dar nebuvo vėlus laikas.

Mokytojos kambarys Sokolovui buvo gerai pažįstamas. Jis tiesiog nuėjo prie sofos, kurią Sakalienė buvo pasidariusi iš seno matraso ir lietuviškais raštais austu užtiesalo. Bet jis nesėdo, o tik palinko į priekį ir spoksojo įbedęs akis, tarsi, būtų radęs susiraikiusią gyvatę. Sakalienė jau žinojo, kas buvo atsitikę. Ant sofos tysojo jos rožinis. Blizgantis, geltonas ir toks brangus. Ne dėlto, kad jis buvo gryno gintaro, bet dėlto, kad rožinis buvo motinos dovana jos vestuvių dienai. „Viktute, šiandien tu esi laiminga nuotaka, o už metų kitų — būsi motina. Negalima įsivaizduoti lietuviškos motinos be rožinio. Štai, imk tu šitą, tikro gintaro, atvežtą iš Palangos ir pašventintą stebuklingoje šiluvoje“, — Sakalienė prisiminė motinos žodžius, kaip šiandien sakytus.

Nuostabu, bet taip yra. Kai žmogus pamato ką nors jam brangų, atsidūrusį pavojui, tuojau užmiršta savąją baimę. Taip atsitiko su Sakaliene. Ji visai ramiai pakėlė rožinį ir pakvietė svečią sėstis su abejinga pastaba: „Jūs, turbūt, niekados nesate matęs...“

— Aš mačiau. Mano senelė turėjo... Tik jos ne-

buvo toks gražus. Tie karolėliai, matyt, buvo iš medžio, be spalvos..." — Sokolovas mėgino prisiminti.

— Aleksiejau Sokolovai, ar jūs žinote, apie ką jūs kalbate? Čia yra rožinis. Žiūrėkite į tą kryželį. Tai nėra karoliai pasipuošimui, kaip jūs, galbūt, manote, — aiškino Sakalienė susijaudinusi.

— Aš prisimenu gerai. Mano senelė niekad jos nenešiodavo ant kaklo, kaip karolius. Ji tik dažnai laikydavo jį rankoje ir čiupinėdavo karolėlius. Kartais ji duodavo sesutei pažaisti, bet ne man. Aš jau per didelis žaisti su šventais daiktais, sakydavo senelė.

— Sokolovai, ar jūs tada žinote, kad jūsų senelė buvo katalikė. Tik katalikai turi rožinius. Jei senelė buvo katalikė, tai ir jūsų motina, gal ir tėvas, ir, be abejo, jūs esate katalikas, — Sakalienė išleido į logišką protavimą ir, kaip buvo galima ir tikėtis, tuojau atsimušė į Sokolovo abejingumo sieną.

— Drauge mokytoja! Jūs žinote, kad visos religijos yra prietarai, į kuriuos aš netikiu. Ir man labai gaila, kad jūs... Juokinga, kad jūs laikote tokį daiktą...

Sakalienė pasidarė pikta, kad tas vaikėžas juokiasi iš to, apie ką jis neturi ir mažiausio supratimo. Ir ji nepasijuto, kad jaunuoliui išdrožė — iškilmingai, įtikinančiai, rožinį laikydama, iškėlusį prieš jo akis.

— Rožinis tai yra grandis, kurios pagalba lietuvi moteris per šimtmečius išlaikė savo širdį, kad neplyštų iš skausmo... Kai caro žandarai vyrą ar sūnų įrekrūtus varė... Kai knygnešį į juodą naktį per sieną leido... Kai laimino savanorį, išeinantį ginti Tėvynės... Kai artimuosius į Sibirą vežė... Kai laimino sūnų ar dukterį, išeinantį iš gimtojo krašto ir nežinomą tremtį... Kai praėjus karui, rado šeimos lizdą tuščią ir išdraskytą... Kai laidojo partizaną be karsto, be kunigo ir be šventos maldos...

Tai buvo tie patys žodžiai, kuriuos kartą Sakalienė kalbėjo "vaidilutėms". Tos "vaidilutės" tai buvo spontaniškai atsiradusi mergaičių ir moterų organizacija, kuri rūpinosi "išsaugoti šventąją tautiškumą ir tikėjimo ugnį".

Į Sakalienės prasiveržusius sentimentus Sokolovas atsakė arogantiška šypsena ir ėmėsi pats vadovauti pokalbiui.

— Drauge mokytoja, komjaunuolių šventei trūksta kalbėtojo. Mes nutarėme, kad niekas geriau negalėtų pakalbėti ta proga, kaip tamsta. Tik pagalvokite, koks geras būtų išpūdis, jeigu jūs pasakytumėte, kaip labai jūs džiaugiatės, kad jūsų vaikai, išvykę su jūsų motina, turi laimės užaugti komunistinėje tėvynėje...

Sakalienė žiūrėjo įbedusi klaikias akis į Sokolovą. Ji negalėjo tikėti savo ausimis.

— Sokolovai, ar jūs pamišote?.. Ką jūs kalbate?.. Ne, tokio velniško pasityčiojimo jūs negalėjote sugalvoti. Tai Zeromskio planas. Jis vertė mane rašyti į komunistų partiją, ir aš atsisakiau. Jis seniai stengiasi mane suėsti. Ši kartą jam pasiseks... Sokolovai, praneškite Zeromskiui, kad aš pasakysiu kalbą aikštėje nuo tribūnos, kokios per penkiolikos metų niekas neišdrįso pasakyti... — Sakalienės balsas darėsi aštrus, metalinis, sausas ir grąšinantis. Skausmas, kerštas, mirties baimė ir resignacija buvo jaučiama tame balse, kaip tų, kurie kalba paskutinį kartą, vedami į priesvertos mirtį. Bet Sokolovas buvo per daug jaunas ir neprityręs tai suprasti. Jis visai patenkintas klausėsi, kai Sakalienė dėstė savo planą.

— Daug metų praėjo. Žmonės gal bus jau pamiršę. Aš jiems priminsiu, kaip gaudė žmones per naktis, kaip žvėris... kimšo į vagonus... vežė... Radau tuščius namus... Kur vyras, kur vaikai?.. Jų, galbūt, seniai jau

nėra... O aš turėjau gyventi, turėjau iškentėti... Dabar ir man bus galas... Greitas — po tokios kalbos... Taip bus geriau...

— Bet, drauge mokytoja, jūs taip negalite kalbėti. Jūs klystate. Ne Zeromskis, bet aš sugalvoju. Tikėkite manimi!... — Sokolovas griebėsi karštai įtikinėti. Jo žodžiuose nebuvo jokios piktos valios, nei noro užgauti. Jo vaikiškas galvojobimas ir beribis naivumas Sakalienę visados nuginkluodavo. Nebuvo galima nei ant jo pykti, nei jo nekęsti. Galėjai tik stebėtis ir jo galėtis. Juk yra gaila, kai matai suaugusį žmogų, kuris nepajėgia galvoti giliau, kaip mažas vaikas.

Sokolovas buvo energingas ir gabus jaunuolis. Jo galvoje lengvai kildavo puikios idėjos, kaip geriau pasitarnauti komunizmui. Imkime, kad ir tą mintį, kad Sakalienė galėtų pasakyti puikią kalbą apie jos vaikų laimę augti kažkur Rusijoje. Juk tai baisiai žiauri idėja, tiesiog nežmoniška, o Sokolovas ją atnešė Sakalienėi su mažamečio ar neišmanėlio šypsena. Kad jis su tokiau pasiūlymu tyčiojasi iš motinos meilės, iš žmogaus jausmų, Sokolovui neatėjo net į galvą. Ir kaip jis galėtų apie tai pagalvoti? Jo motina buvo valstybė. O valstybė juk neturi širdies. Niekas ir niekad jam nekalbėjo apie širdį, jausmus ar skausmą. O savąjį skausmą jis seniai buvo užmiršęs. Jis žinojo tik komunistinio pareigą ir garbę, kaip du savo veiksmų motyvus.

Sakalienė tą suprato. Su motiniška užuojauta ji valandėlę tylomis žiūrėjo į jaunuolį. Kaip šitoje gyvoje mašinoje pažadinti žmogų? Žmogų, kuris galėtų galvoti, jausti ir kitus suprasti. Kaip? Žmogaus jėgoms, atrodė, neišmanoma. Tik Tu, Viešpatie, galėjai iš Sauliaus padaryti Povilą...

— Aš galėčiau jus versti pasakyti tą kalbą...

— Jūs galite, Sokolovai, — visai ramiu balsu nutraukė jį mokytoja, — jūs galite reikalauti, versti ir pražudyti mane. Man visai nesvarbu. Tik man baisiai gaila, kad jūs nesuprantate, ko jūs iš manęs reikalaujate. Ir aš esu bejėgė išaiškinti, kad jūs atėjote pasityti iš motinos skausmo.

— Drauge mokytoja, aš nesuprantu, apie ką jūs kalbate. Aš.. aš... — maišėsi Sokolovas, nežinodamas kaip, ir svarbiausia, dėlko jis turi teisintis.

— Aš jau sakiau, kad jūs negalite suprasti... Na, geriau pasakykite man, ar jums niekad nieko negalėjo? Pavyzdžiui, kai mirė jūsų senelė ir vėliau sesutė, ir jūs likote visai vienas tarpe nepažįstamų sveitimų vaikų prieglaudoje?..

— O drauge mokytoja, aš verčiau visą dieną ir naktį, kai mudu nuo mirusios senelės atskyrę atvežė į prieglaudą. Buvo taip baisu, taip baisu. Aš visai nenoriu apie tai ir prisiminti... Bet aš tada buvau tik mažas berniukas, — greitai pasiteisino Sokolovas.

— Na matai, tai kaip gi gali norėti, kad aš kalbėčiau apie savo išvežtus vaikus? Man dar daug, daug baisiau prisiminti savo mažyčius... — paaiškino Sakalienė, kaip mažam vaikui.

— Aš apie tai nepagalvoju — liūdnam prisipažino jaunuolis.

— Kokia graži dėzelė!.. — susidomėjo svečias. Mokytoja pakišo dėzelę Sokolovui pasižiūrėti. Tai buvo brangi dovana, gauta iš "Geležinio Vilko" vyrų. Jaunuolis susidomėjo meniškai išpaustytu dėzutės viršeliu.

— Tai Geležinis Vilkas, — pasakė Sakalienė ir pradėjo pasakoti istorinį padavimą apie Gedimino sapną.

— Atrodo, kad visų kraštų pasakos yra panašios.

GINKLUOTŲ JĖGŲ MAŽINIMAS

J. SKARDIS

Pasibaigus II Pas. karui, jį laimėję sąjungininkai skubinosi mažinti savo ginkluotas jėgas, tik darbas vyko nevienodu mastu. Sovietų Sąjunga karui baigiantis turėjo apie 16 milijonų vyrų ginkluotose jėgose. Spėjama, kad jie šį skaičių sumažino ligi apytikriai 6 mil., o jei ir toliau kokių nors mažinimų būta, tai tik labai nežymių.

Vakariečių ekspertų nuomone, 1950 m. rusai turėjo nemažiau kaip 175 divizijas (kitų skaičiavimu net 225 div.), kurių skaičius per keletą mėnesių galėtų būti pakeltas iki 500 divizijų. Tuo pačiu laiku, JAV iš turėtų II Pas. karo pabaigoje 12,5 mil. vyrų, paliko tik apie 1,5 mil. aktyvioje tarnyboje, D. Britanija iš 4,5 mil. vyrų paliko uniformose tik apie 800.000.

Tačiau komunistų valdžios pagrobimas Čekoslovakijoje, Berlyno blokada ir rusų suplanuotas karas Korėjoje, išblaškė vakariečių malonius pergalės sapnus ir planus amžinai taikai, sujaukė vakariečių dar vis tebesitęsusių "medaus mėnesių" su didžiuoju sąjungininku — Sovietų Rusija ir parodė tikrąjį komunistų veidą. Po šitų įvykių vakariečiai vėl pradėjo didinti ginkluotas jėgas ir lenktyniauti ginklavime su savo buvusiu sąjungininku.

Po netikusiai sudarytų paliaubų Korėjoje, ką dabar jau ir daugelis vakariečių pripažįsta, po Indokinijos didelės dalies atidavimo komunistams (už tą begėdišką darbą "taikos labui", tuometinį Prancūzijos ministerį pirmininką Mendes France daug kas vadino "gabiausiu politiku" ir skaitė "taikos herojumi"), ir taip vadinamos, "Genevos dvasios" įtakoje, vakariečių budrumas, pasiryžimas neapsileisti rusams ginklavimosi lenktynėse ir pasirengimas galimam III Pas. karui, vėl pradėjo smukti žemyn.

Vakarų vyriausybės, ypač Europoje, nesibaigiančių ekonominių sunkumų verčiamos ir savų "taikos čempionų" skatinamos, pradėjo ir vėl sparčiai mažinti ginkluotąsias jėgas.

Žinoma, negalime čia praleisti vieno svarbaus veiksnio leidžiančio mažinti žmonių skaičių ginkluo-

tose jėgose — tai ginklavimo pasikeitimo ir tobulėjimo, kuris įgalina karinį dalinį su mažesniu kovotojų skaičiumi duoti nė kiek nesilpsnę, o kartais net ir stipresnę kautynių ugnį.

Iš karų istorijos žinome, kad pėstininkų pulkas II Pas. kare žmonių skaičiumi buvo mažesnis už I Pas. karo pėst. pulką. Tačiau jų ugnies jėgą negalima lyginti. I Pas. karo p. p. kovotojai buvo ginkluoti šautuvais ir pulke buvo tik viena kulkosvaidžių komanda, gi dar prieš II Pas. karą, štai, kad ir Lietuvos kariuomenės pėst. p. turėjo tris sunk. kulkosvaidžių kuopas, minosvaidžius, priešlėktuvinius ir prieštankinius pabūklus, neminint lengvųjų kulkosvaidžių, kuriais buvo ginkluoti smulkiausi šaulių kuopų dalinėliai.

Sunku spėti kuo baigsis toks žmonių skaičiaus mažinimas ginkluotose jėgose, tačiau, pasižiūrėję naujausiomis karinėmis spaudos, atrasime net tokių spėlojimų, kad ateities karas bus vykdomas daugybės mažų, gerai parengtų, tinkamomis priemonėmis ginkluotų karinių dalinių, kurie nuleisti prieš teritorijon rinks žinias (kurias, aišku, tuojau perduos savan kraštan) apie vertingus taikinius vairuojamoms raketoms ir atominėms bomboms, diriguos vairuojamų raketų ugnį, kurios būsiandos ateities karo pagrindinis ginklas. Tarp kitko toki daliniai užsiimtų ir sabotazo veiksmams.

Rusai skelbiasi ir giriasi esą jie pirmieji visose gyvenimo, mokslo ir išradimų srityse, tačiau iš tų visų pasigyrimų galima būtų sutikti tik su vienu, būtent, kad Adomas ir Jieva yra buvę greičiausiai rusai, nes jie buvo neapsirengę ir neturėjo ką valgyti... Pasišovė ir dabar ruskeliai vadovauti ir pirmauti pasaulio ginkluotų jėgų mažinime.

Neperseniai Sovietų Sąjunga paskelbė, kad vienerių metų bėgyje bus paleista apie 1,200,000 karių (apie 66 divizijos) ir 375 laivai bus išimti iš aktyvios karo tarnybos. Tame pranešime tarp kitko pabrėžiama, kad kitų valstybių vyriausybės, norinčios prisidėti prie taikos sustiprinimo, turėtų pasekti šiuo Sovietų Sąjungos pavyzdžiu...

Su šita savo ginkluotų jėgų mažinimo kampanija sovietinė propaganda atranda ir aukų, kurias galima pavadinti jei ne kvailiais, tai bent naiviais, nedakėpėliais. Štai net 55 britų parlamento nariai pasirašė

(nukelta į 244 psl.)

Mano motina dažnai mums sekdamo pasakas. Žinoma, aš visas užmiršau. Prisimenu tik vieną pasaką taip pat, gal būt, apie vilką. Kai mes su sesute atsidūrėme prieglaudoje, aš dažnai jai sekdamo tą pasaką, kad ji mažiau verktų senelės. Ta pasaka labai patiko visiems vaikams, nes reikėdavo šaukti a-hu-a-u, a-hu-u-u-u. Aš nežinau, ką tie žodžiai reiškia. Greičiausiai nieko. Bet kai tik aš sušukdavau: "Vilkas staugė kaip tūkstantis vilkų..." (Sokolovas pasakė tuos žodžius taisyklingai lietuviškai) visi vaikai pradėdavo šaukti — ahu-u-u — ahu-u-u-u-u. Galite išsivaizduoti, kiek triukšmo pridarydavome. Gal dėlto, vėliau man uždraudė tą pasaką sekti. Bet aš ją pasakodavau slapta ir niekad jos nebuvau užmiršęs, — gerai nusiitekęs pasakojo Sokolovas savo prisiminimus, visai nepastebėdamas, kokį įspūdį jo žodžiai padarė mokytojais.

Sakalienė išblyško, kaip pati mirtis. Visos jėgos ją staiga apleido. "Sūnau, mano sūnau!" — šaukte šaukė jos širdis, bet lūpos neišdavė jokio garso.

— Drauge mokytoja, kas jums?.. Kas jums pasi-

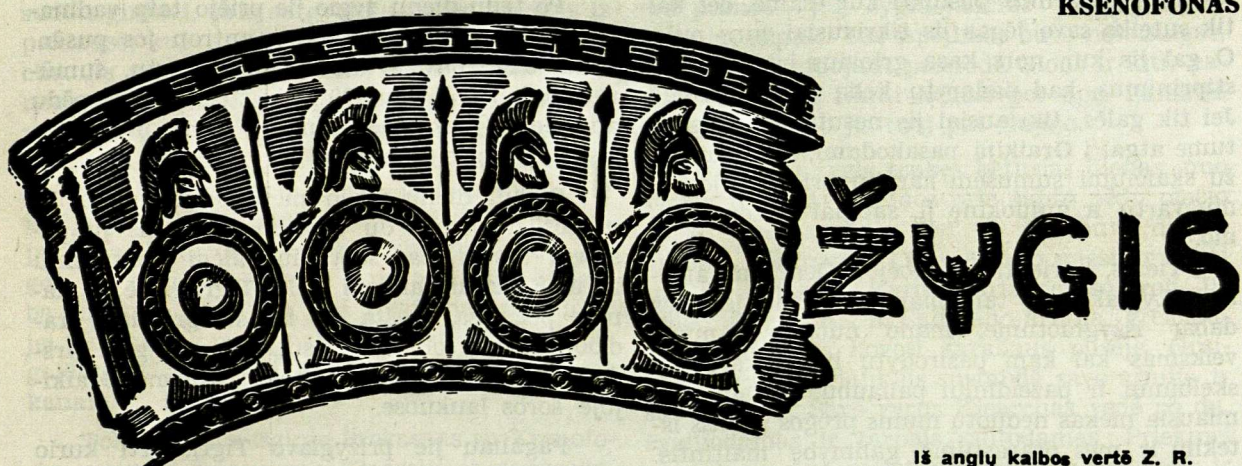
darė?.. Drauge mokytoja, jūs mirstate!.. — išsigandęs Sokolovas purtino Sakalienę už pečių.

— Ne, Algirdai, nemirsiu, — tyliai atsakė Sakalienė.

Sokolovas neatkreipė dėmesio į savo naują vardą, nes, žiūrėdamas į pražilusią, mirtinai išbalusią, užmerktomis akimis Sakalienę, galvojo: "Kaip nuostabiai ji panaši į mano senelę..."

Vieną savaitę vėliau laikraščiai rašė: Užnovoio komjaunimo šventė pasibaigė tragiškai. Mitingui susirinkusius šventės dalyvius, niekšingai užpuolė liaudies priešai. Kovoje žuvo komunistų partijos sekretorius Zeromskis, du lietuviškos liaudies milicininkai ir du rusai kariai. Kiti buvo sunkiai ar lengviau sužeisti. Komjaunuolių instruktorius Sokolovas ir mokytoja Sakalienė, kurie daug prisidėjo prie šventės organizavimo, spėjama buvo sužeisti ir priešų pagrobti..."

Kai Sakalienė tą žinią išvertė sūnui rusiškai (jiedu gyveno pasilsėpę vieno Geležinio Vilko vyro namuose), jis nusišypsojo ir pasakė: "Tas manęs neliečia — aš esu Algirdas Sakalas..."

Iš anglų kalbos vertė Z. R.

7.

Pasitraukę į šalį graikai aptarė jo kalbą. Atsakymą davė Klearchas kaip jų kalbėtojas: "Pirmiausia turim pasakyti, kad mes susirinkom ne su tikslu kariauti prieš karalių ir vėliau mes nežygiavom prieš jį. Kaip jūs jau gerai žinote, Kyras nuolatos davinėjo mums įvairius žygio pateisinimus, kad tik užklyptų jus nesisaugojančius ir kad mus prisiviliotų iki čia. Tačiau, kai pamatėm jį pakliuvusį pavojingon būklėn, gėdinomės prieš Dangų ir prieš žmonių akis išduoti jį. Dabar, kai Kyras yra žuves, mes nesivaržome su karaliumi dėl imperijos ir nėra jokios priežasties, kodėl turėtume skriausti jo šalį ar norėtume jį nužudyti. Mes norime tik vieno, žygiuoti niekeno nekliudomi į namus. Tačiau jei kas pasielgs blogai su mumis, su dievų pagalba mes stengsimės gintis nuo jo. Iš antros pusės, jei kas mums pagelbės, mes visai stengsimės jam nemažiau padėti."

Taip kalbėjo Klearchas. Tisafernas jį išklaušęs tarė: "Jūsų pranešimą aš nugabensiu karaliui ir pranešiu jo atsakymą. Mes laikome, jog paliaubos galioja, kol aš sugrįšiu, o be to, parūpinsim jums galimybę pirktis maisto."

Kitą dieną jis nepasirodė ir graikai jau pradėjo rūpintis. Jis atvyko trečią dieną ir pasakė, kad atkeliavo tik po to, kai pavyko išgauti karaliaus sutikimą graikus gelbėti, nors buvę labai daug tokių, kurie buvo priešingi, sakydami, kad karalius neteisingai elgiasi, leisdamas pasprukti tiems, kurie žygiavo prieš jį. Baigdamas jis tarė: "Dabar jūs galite priimti mūsų užtikrinimus. Mes pažadame jus saugius praleisti pro mūsų kraštą, nulydėti jus atgal į

Graikiją be klastos ir parūpinti jums progų pirktis maisto. Kai nebus galimybių maisto nusipirkti, mes jums leisime apsirūpinti ištekliais iš krašto. Iš savo pusės jūs privalote duoti priesaiką ir pažadėti, kad žygiuosite kaip per draugingą kraštą; jei mes negalėsime sudaryti sąlygų pirktis maisto, kad jūs imsite maistą ir gėrimą, nedarydami nuostolių, o jei duosime progą, mokėsite už tiekimą, kurį gausite."

Taip buvo ir susitarta. Priesaikos buvo duotos ir Tisafernas ir karaliaus svainis ištiesė dešines graikų vyresniesiems ir dalinių vadams ir vieni kitiems paspaudė rankas. Po to Tisafernas tarė: "Dabar turiu grįžti pas karalių. Reikalus atlikęs sugrįšiu, pasirošęs lydėti jus atgal į Graikiją, o po to vyksiu į savo provinciją."

4. Žygis prasideda su abipusiu nepasitikėjimu

Graikai ir Ariejus, stovyklavę arti vieni kitų, laukė Tisaferno daugiau kaip 20 dienų. Per tą laiką Ariejų aplankė jo broliai ir giminės, o jo draugus kiti persai. Atvykę jie kalbėjo padorinančiai ir kai kuriems perdavė karaliaus užtikrinimą, kad jis nejaucia jiems nieko pikto už tai, kad tarnavo Kyruui prieš jį, nei už viską, kas buvo įvykę.

Po tokių kalbų aiškėjo, kad Ariejaus žmonėms graikai mažai rūpėjo, kas buvo dar viena priežastis kodėl dauguma graikų jų nemėgo. Kareiviai net pradėjo eiti pas Klearchą ir kitus vadus kalbėdami: "Ko gi mes laukiame? Ar neaišku, kad karalius darys viską mus sunaikinti, kad tuo atgrasintų kitus graikus nuo tokių žygių, kokį mes atlikome prieš Didįjį karalių. Šiuo metu, kai jo kariuomenė yra išsklaidyta, jis su

tikslu drąsina mus pasilikti kur esame, bet kai tik sutelks savo jėgas jis tikriausiai mus puls. O gal jis kur nors kasa griovius ir stato sustiprinimus, kad padarytų kelią nepraeinamą? Jei tik galės, tikriausiai jis nesutiks, kad grįžtume atgal į Graikiją pasakodami, kaip su mažu skaičiumi sumušėm karalių prie pat jo rūmų vartų ir apjuokinę jį, saugiai grįžome namo.”

Tiems, kurie taip kalbėjo, Klearchas atsakė: “Lygiai ir aš taip manau. Tačiau jei mes dabar išžygiuotume, mano nuomone, mūsų veiksmas kai kam pasirodytų lygus karo paskelbimui ir pažeidimui paliaubų. O tada pirmiausia niekas neduotų mums progos pirktis išteklių ir mes prarastume galimybę maitintis. Pagaliau niekas mums nerodytų kelio. Tuo pačiu metu, kai tik mes padarytume kaip jūs patariate, Ariejus atsiskirtų nuo mūsų. Išdavoje mes liktume be jokio draugo. Net ir tie, kurie iki dabar yra mūsų draugai, taptų priešais. Ar mes turėsime dar keltis per kokias upes, aš nežinau, bet mes visi žinome, kad persikelti per Eufratą prieš akivaizdoje yra neįmanoma. Jei prisieitų kautis, savo pusėje mes neturime kavalerijos, kai prieš kavalerija yra gausingiausia ir veiksmingiausia jo ginklo rūšis. Iš to seka, jei mes ir laimėtume kautynes, greičiausia negalėtume užmušti nė vieno iš priešų, tuo tarpu jei pralaimėtume, nė vienas iš mūsų nepaspruktų. Jei karalius norėtų mus sunaikinti, aš nesuprantu, kodėl su visom gerom sąlygom jį pusėje, jis turėtų prisiekti ir tiesti savo dešinę ranką draugiškumo ženklui tik todėl, kad vėliau sulaužytų priesaiką ir savo pažadus paverstų beverčiais graikų ir vietinių akyse.” Tos rūšies įtikinimus Klearchas dažnai vartojo.

Tuo tarpu atvyko ir Tisafernas su savo armija, lyg pasiruošęs vykti į savo namus. Taip pat atvyko ir Orontas su savo armija su savim atsigabendamas savo žmoną, karaliaus dukterį. Žygis buvo pradėtas Tisafernui vedant ir parūpinant galimybes pirkti išteklius. Ariejus su Kyro vietinių armija žygiavo ir stovyklavo kartu su Tisafernu ir Orontu. Grakai į juos žiūrėjo nepasitikėdami ir žygiavo atskirai, sekdami savo pačių vadovus ir visuomet abi armijos stovyklavo bent trijų mylių tarpu. Abi pusės stebėjo viena kitą lyg priešai ir, žinoma, tas tik didino įtarimą. Kartais berenkant toj pačioj vietoj kurą ar begabenant pašarą ir panašius dalykus, tarp jų kildavo muštynės ir tas, aišku, iššaukdavo abipusę neapykantą.

Po trijų dienų žygio jie priėjo taip vadinamą Medijos Sieną ir perėjo antron jos pusėn. Siena buvo pastatyta iš degintų plytų, sumūrytų asfaltu. Ji buvo 20 pėdų storio, šimto pėdų aukščio ir, sakoma, 60 mylių ilgio, prieinanti visai arti prie Babilono.

Dviejų dienų žygio metu buvo nueita 24 mylios ir pereiti du kanalai vienas iš jų pastoviu tiltu, kitas septynių valčių pontoniniu tiltu. Kanalui vandenį tiekė Tigrio upė; iš kanalo per visą kraštą ėjo iškasti grioviai, pradžioje dideli, toliau mažesni, kol galų gale virsdavo mažais kanalėliais, kokius turime Graikijoje soros laukuose.

Pagaliau jie prižygiavo Tigrį, arti kurio toje vietoje buvo didelis gausiai apgyventas miestas Sitakė, vos pusantrų mylios nuo upės. Graikai sustojo prie miesto, arti gražaus ir didelio parko, tankiai prisodinto visokių rūšių medžių. Vietiniai daliniai persikėlė per Tigrį ir jų daugiau nesimatė.

Po vakarienės, kai Proksenas ir Ksenofonas ėjo pasivaikščioti priešais vietą, kur buvo

Graikų hoplitai atmuša kavalerijos puolimą.

sudėti ginklai, prie sargybinių priėjo žmogus ir paklausė, kur galėtų rasti Prokseną ar Klearchą. Jis nesiteiravo Menono, nors atvyko iš Menono draugo Ariejaus. Proksenas tarė: „Aš esu tas, kurio jiešakai“. Tada žmogus pradėjo kalbėti: „Aš esu pasiūstas Ariejaus ir Artaozo, kurie yra ištikimi Kyru ir yra jūsų draugai. Jie išpėja jus nakčia saugotis vietinių armijos užpuolimo. Netoliese — parke yra jų didelės jėgos. Jie taip pat pataria jums pastatyti sargybą ant tilto per Tigrį, nes Tisafernas planuoja, jei tik galės, dar šią naktį sugriauti jį, kad negalėtų persikelti ir liktumėt tarp upės ir kanalo.“

Tokias žinias išgirdę Proksenas su Ksenofonu nusivedė žmogų pas Klearchą ir papasakojo, ką jis kalbėjo. Išgirdęs pasakojimą, Klearchas nusiminė ir pabūgo. Bet kartu su juo ten buvęs vienas jaunas vyras, kiek pagalvojęs tarė: „Tarp tų dviejų planų užpulti ir sunaikinti tiltą yra kažkas nenuoseklus. Aišku yra, kad toks užpuolimas gali arba pasisekti, arba nepasisekti. Jei jis pasisektų, kokiam tikslui reikėtų sunaikinti tiltą? Mes vis tiek negalėtume saugūs pasprukti, jei ten būtų ir daugybė tokių tiltų. Antra vertus, leiskime, jei užpuolimas nepavyktų, tada jie neturėtų kaip pabėgti. Be to, sugriovus tiltą, nė vienas iš jų visų draugų, kurie yra antroje pusėje negalės ateiti jiems į pagalbą.“

Išklauses Klearchas paklausė pasiuntinį kiek yra vietos tarp Tigrio ir kanalo. „Daug“, atsakė jis, „be to, ten yra kaimų ir keletas didelių miestų.“

Tada jiems paaiškėjo, kad siūsdami šitą žmogų, vietiniai turėjo savo tikslų. Jie bijojo, kad graikai sugriovę tiltą pasilikis lyg ir saloje, su Tigriu ir kanalu abiejose pusėse sudarančiais gynybos linijas. Jie galėjo apsirūpinti išsrities, esančios tarp srovių, nes ji buvo plati, turtinga ir turėjo dirbančių žmonių. Pagaliau jų pozicija galėtų pasidaryti užuobėga visiems, kurie tik norėtų veikti prieš karalių.

Šitų išvadų priėję, jie nuėjo miegoti. Tačiau nežiūrint to ant tilto jie pastatė sargybinių, kuris vėliau pranešė, kad niekas iš jokios krypties jo nepuolė ir net nė vienas priešo žmogus nebuvo prisitinęs prie tilto.

Auštant jie perėjo tiltą, pastatytą iš 37 valčių. Jie ėmėsi visų atsargumo priemonių, nes kai kurie graikai Tisaferno tarnyboje esan-

tys pranešė, jog žygiuojančius tiltu graikus, vietiniai užpuls. Tas išpėjimas buvo neteisingas, nes jiems žygiuojant pasirodė Glous ir kiti, pasižiūrėti ar jie tikrai keliasi per upę. Pamatęs juos žygiuojant jis tuoj pat nujojo.

60 mylių žygis trukęs keturias dienas, nuo Tigrio upės atvedė juos prie šimto pėdų pločio Fysko upės su tiltu per ją. Čia buvo didelis miestas, vadinamas Opis. Arti to miesto graikai susitiko neteisėtą Kyro ir Artakserkso brolių. Jis vedė didelę Suzos ir Ekbatano armiją, greičiausiai norėdamas kovoti karaliaus pusėje. Graikams pražygiuojant jis sustabdė savo armiją ir stebėjo juos. Savo vyrus Klearchas vedė po du, žygiuodamas ir tarpais sutodamas. Priekinei saugai sustojus, aišku, sustodavo ir visa vora; ir patiems graikams atrodė, jog jų armija yra labai didelė, tuo tarpu persai to vaizdo buvo visiškai nustebinti.

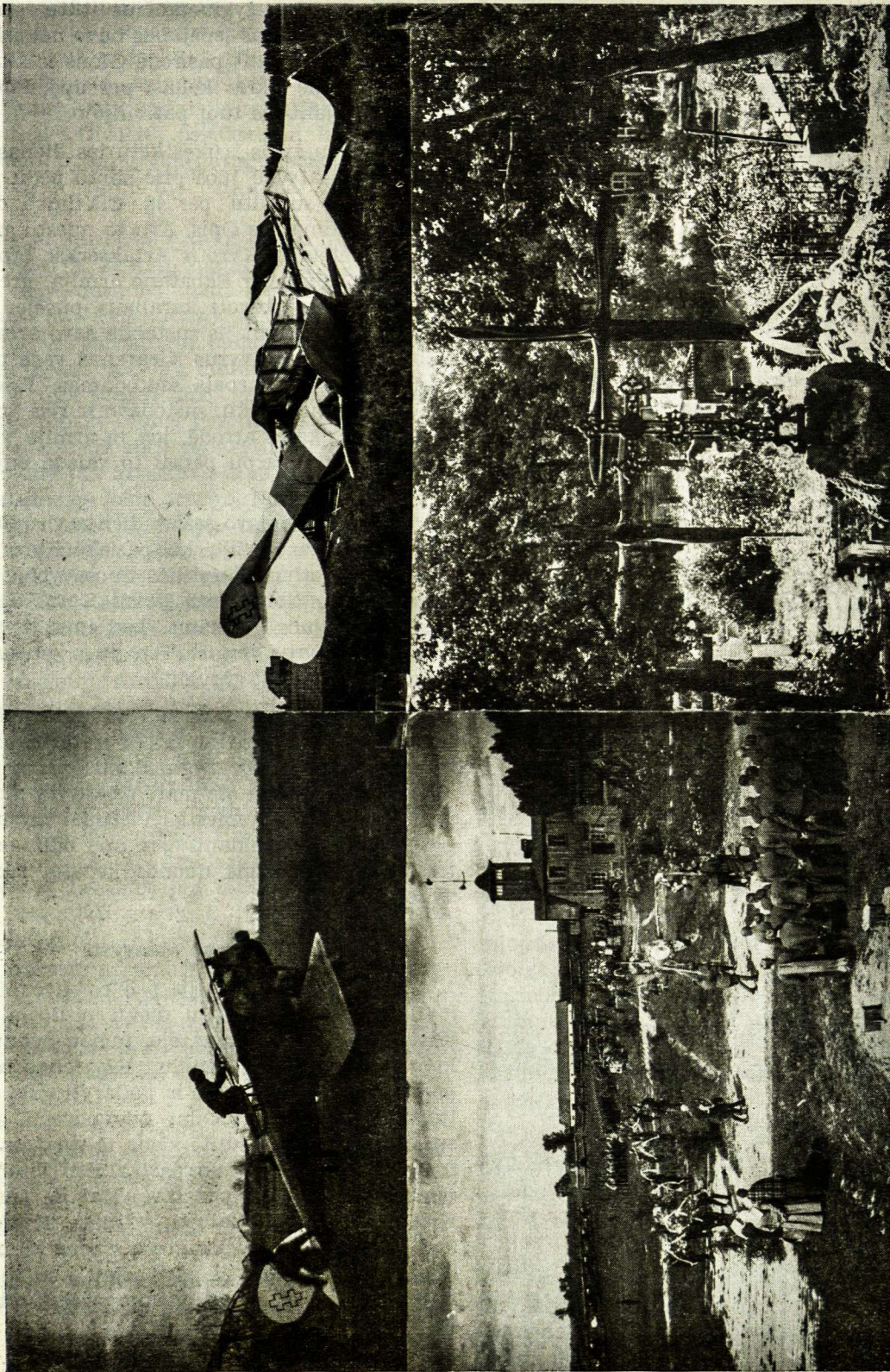
Iš čia jie žygiavo šešias dienas viso 90 mylių dykuma per Mediją, kol pasiekė Kyro ir Artakserkso motinos Parysatės nuosavybėje esančius kaimus. Norėdamas įžeisti Kyrą, Tisafernas pavedė juos graikams, kad imtų iš jų ką tik nori, išskyrus vergus. Ten buvo gausu grūdų, avių ir kitokių gėrybių.

Laikydami iš savo kairės Tigrio upės, jie toliau žygiavo per dykumą dar keturias dienas ir padarė 60 mylių. Žygiuodami pirmą dieną antroje upės pusėje jie matė pastatytą didelį ir pasiturintį Kenės miestą. Vietiniai to miesto gyventojai, persikeldami per upę odiniais keltais, atgabeno jiems duonos kepalų, sūrio ir vyno.

5. Tisaferno išdavystė

Sekanti upė, kurią jie priėjo, buvo 400 pėdų pločio Zapatas. Trijų dienų postovio metu įtarimai nors ir nesumažėjo, tačiau nebuvo jokių tikrų išdavimo ženklų. Klearchas nutarė pasikalbėti su Tisafernu ir padaryti galą tiems įtarinėjimams, kol jie dar neprasiveržė atviru susidūrimu. Jis pasiuntė vieną iš vyrų, sakydamas, jog norėtų su juo pasikalbėti. Tisafernas noriai pasikvietė jį pas save. Kai jie susitiko, Klearchas pradėjo kalbėti: „Žinau, Tisafernai, kad prisiekėme ir užtikrinome vienas kitam nedaryti žalos. Tačiau aš pastebėjau, kad tu stebi mūsų judėjimus, lyg mes būtume priešai, o tą pajutę ir mes stebime jus.“

(Bus daugiau)

Lietuvos karo lakūno gyvenimas ir mirtis 1919-20 metais.

Iš p. H. Bezumavičiaus rinkinio.

Redaguoja Lietuvos šaulių Sąjungos Tremtyje Laikin. Centro Vald. Darbo Prezidiumas.

TREMties TRIMITAS

ŠAULIŲ SAJUNGOS ATSIKŪRIMAS TREMTYJE

(Taša iš birželio mėn. nr.)

Toronto šaulių klubo steig. susirinkimo ir kitų 1954 m. liepos mėn. Toronte įvykusių šauliškių pasitarimų metu buvo išsamiai aptarti LŠST uždaviniai ir darbo kryptis (diskusijų pagrindą sudarė laikinojo S-gos Statuto projektas). LCV-ba iš Toronto šaulių idėjinio branduolio, šalia jai parodyto nuoširdumo, gavo daug reikšmingų sugestių ir medžiagos. Medžiagos gausumu ir pačių diskusijų intensyvumu, pasitarimai Toronte priminė S-gos atstovų suvažiavimą miniatiūroje, nors dalyvavusių skaičius buvo nedidelis. Toronto šaulių veikėjų duotos pozityvios, turiningos ir rimtos sugestijos labai pagelbėjo LCV darbuose. Kai šį rudenį šaulių vienetams bus išsiuntinėtos instrukcijos ir ideologinė medžiaga, nevienas Toronto šaulių vadovas tenai ras savo minčių ir išsireiškimų, kai kur net pažodžiui.

Šaulių Sąjungos darbai taip pat labai naudinga buvo Toronto šaulių moterų suruošta atsisveikinimo arbata. Šalia būrelio šaulių, joje dalyvavo Toronto liet. visuomenės atstovai. Viską pravedė Toronto lietuvių Bendruomenės pirmininkas P. J. Simonavičius. Beveik kiekvienas dalyvavusių tarė žodį, duodamas vertingų pasiūlymų atsikuriančiai š. Sąjungai (pagrindinę kalbą pasakė Kanados Lietuvių Bendruomenės pirmininkas — dabartinis VLIKO pirmininkas — P. J. Matulionis). Kadangi kalbėjusieji priklausė įvairioms organizacijoms, kryptims ir įsitikinimams, bendra pasiūlymų suma šauliams buvo ypatingai naudinga ir svarbi. LŠST LCV-ba, per savo sekretorių gavusi šitame pobūvyje pareiktų minčių santrauką, galėjo visoje šilėje atvejų geriau orientuotis ir rasti teisingesnę, tinkamesnę išeitį.

Čikagos šaulių klubui įteikiami 3 sportiniai šautuvai.

Iš Lietuvos atvežtoji šaulių vėliava per 1954 m. XI. 21 d. iškilmės Toronte

Tų pačių metų rugpjūčio mėn. LCV sekretorius atvyko į Vašingtoną išsiaiškinti LŠST veiklos Jungtinės Amerikos Valstybėse klausimą. Visų pirma buvo apsilankytas Lietuvos Įgaliotasis Ministeris P. Povilas Žadeikis. Išklauses pranešimo apie šaulių S-gos atkūrimą ir susipažinęs su LCV darbo planu, P. Ministeris nuoširdžiai pritarė šiai idėjai, prizuodamas savo pagalbą. Vadovaujantis P. Ministerio duotais patarimais, LCV sekretorius susirio su įvairiais J.A.V. valdžios pareigūnais ir įstaigomis, buvo užtikrintas, jog šaulių S-gos nėra J.A.V. Teisingumo Ministerijos (United States Department of Justice) subversyviųjų organizacijų sąrašė ir taip pat gavo daug šauliams reikalingų informacijų. Privačiai paklausti nuomonės dėl konkrečios veikimo formos, visi mūsų draugai, J.A.V. valdžios įstaigose patarė tą patį dalyką, būtent, kurioje nors vietoje užregistruoti šaulių klubą, o visur kitur J.A.V. teritorijoje steigti jojo skyrius. Drauge su šiuo patarimu, LŠST LCV-bai aukščiau minėtieji mūsų bičiuliai (ypač kai kurie asmenys, dirbę P. Kersteno komitete) davė labai gerų sugestijų dėl pačių klubo taisyklių turinio ir registravimo procedūros.

Galutinėje išvadoje, LŠST LCV-ba nutarė pagrindinį šaulių klubą registruoti Illinois V-bėje. Tokio klubo steigiamąjį susirinkimą sušaukti Čikagoje tapo pavesta LCV nariui šauliui Alfui Valatkaičiui.

Čikagos šaulių klubo steig. susirinkimas įvyko 1954 m. rugpjūčio 15 d. Jame dalyvavo 11 asmenų: J. Dambrauskas, K. Dudėnas, E. Grigaliūnienė, M. Kalmantas, A. Kybartienė, V. A. Mantautas, A. Markūzienė, T. Serapinienė, I. Serapinas, A. Šuopys ir A. Valatkaitis. Klubo pirmininku tapo išrinktas pulk. M. Kalmantas (sekančių metų pavasarį tas pareigas perėmė A. Valatkaitis). Neužilgo po steig. susirinkimo įvyko keli kiti susirinkimai, pasitarimai ir pobūviai. Čikagos šaulių klubo narių skaičius ėmė greitai augti.

Čikagos šaulių klubo steigėjams paprašius, LŠST LCV-ba pavedė LCV sekretoriui šauliui V. A. Mantautui paruošti klubo taisykles, pagal Vašingtone gautus patarimus. Šaulys V. A. Mantautas šį darbą užbaigė 1954 m. lapkričio 10 d. Patį svarbiausioji problema tai-

sykles ruošiant buvo jų priderinimas prie laikinojo LŠST Statuto. Po intensyvių pastangų ir bandymų pagaliau pavyko rasti tinkama forma: buvo paruoštas naujas statuto projektas, duodąs labai daug laisvės šaulių veiklai paskiruose kraštuose, taikantis prie tų kraštų sąlygų bei įstatymų; tuo tarpu, klubo taisyklės buvo suredaguotos atsižvelgiant į specialias darbo problemas Jungtinėse Amerikos Valstybėse, įnešant tiek bendrosios šauliškos ideologijos, kiek tai buvo galima.

Taisyklėms pasiekus Čikagą, Klubo Valdyba sudarė specialią komisiją, kuri paruošė taisyklių santrauką, pasirūpino jos išvertimu anglų kalbon ir nusiuntė į Illinois Valstybės Sekretoriaus įstaigą registracijai. 1955 m. sausio 26 d. taisyklės tapo oficialiai užregistruotos ir Klubui išduotas inkorporacijos pažymėjimas (čarteris). /Pagal tas taisykles registruojami visi šauliški vienetai J. A. V-bėse kaip Čikagos šaulių klubo skyriai (Chapter), ir šauliai taip gali legaliai veikti viename krašte/.

Netrukus po Čikagos šaulių klubo įsisteigimo, Klubas gavo savo žinion, turbūt, vienintelę tremtyje šaulišką vėliavą, atvežtą iš Lietuvos. Vos pagaminta, toji vėliava 1940 m. turėjo būti įteikta vienam Kauno NN. rinktinės daliniui, tačiau dieną prieš įteikimo iškilmės į Lietuvą išiveržė bolševikai. Vėliava buvo paslėpta ir rūpestingai saugoma vieno Prūsų lietuvių patrioto. Jinai matė daug gaudžių ir tragiškų momentų, ir pagaliau to paties asmens buvo atvežta į Vokietiją, o iš tenai į J. A. V-bes.

Pirmą sykį viešai pagerbta tremtyje ši vėliava buvo per 1954 m. lapkričio 21 d. iškilmės Toronte, minint Lietuvos kariuomenės šventę ir Lietuvos šaulių Sąjungos 35-rių metų sukaktį. Ją į ten su savim atsi-vežė LŠST LCV atstovavęs šaulys A. Valatkaitis. Už kelių savaičių, 1954 m. gruodžio 12 d., ją pamatė ir Čikagos lietuvių visuomenė per LŠS sukakties minėjimą Lietuvių Auditorijoje.

Paaikšėjus, jog šauliai gali laisvai veikti, buvo papildyta ir Laikinoji Centro Valdyba, pirmojo atkūrėjų — iniciatorių branduolio kvietimu (dabartinis V-bos sąstatas buvo paskelbtas š.m. vasario mėn. numerje). Išjudinusi šaulių veikimą laisvųjų vakarų kraštuose, paruošusi idėjinės gaires ateities darbui ir parūpinusi ideologinės medžiagos besisteigiantiems vienetais, jinai sušauks visuotinį S-gos atstovų suvažiavimą, kuris perims vairą į savo rankas, išrinkdamas pastovią Valdybą, priimdamas S-gos Statutą etc.

Be minėtų Toronto ir Čikagos šaulių klubų, jau veikia kiti du šaulių vienetai: Wisconsin šaulių klubas ir Patersono šaulių Grandis. Jada šauliai taip pat eilėje kitų vietovių ir šį rudenį bus galima pradėti vienietų steigimą plačiu mastu.

Tolimesnes smulkmenas palikdami atpasakoti patiemis šaulių vienetais korespondencijose iš savo veiklos, norėtumėm šį straipsnį užbaigti keliomis citatomis iš laiškų, skirtų laikinajai šaulių S-gos vadovybei. Žengiant pirmuosius žingsnius, šie laiškai, drauge su Pono Ministerio Povilo Žadeikio pagalba, buvo mums didelė moralinė parama, padrąšinimas ir paskatinimas tvirtai žengti pradėtu keliu.

Pirmasis atsiliepdamas į mūsų sveikinimus (1954 m. gruodžio 20 d.) Lietuvos Diplomatijos Šešas Min. St. Lozoraitis rašė: "šaulių Sąjunga, su kuria Putvinskių šeima yra taip ankštai surišta, turi vieną garbingiausių vietų naujoje Lietuvos istorijoje. Aš linkiu Sąjungai visiško pasisekimo dirbant užsieny Lietuvos nepriklausomybės atstatymui ir lietuvių palaimymui". Savo antrajame laiške (1956 m. vasario 7 d.),

PAREMKIME MARTYNO JANKAUS VAIKUS!

Retas, kuris bent kiek apsišvietęs lietuvis nežino, kas buvo Mažosios Lietuvos patriarchas Martynas Jankus. Zinome, kad jis buvo vienas pačių stambiausių mūsų tautinio atgijimo ramsčių. Tamsiausiais mūsų tautai laikais Martynas Jankus su dr. Basanavičium, dr. Šliupu ir kitais leido "Aušrą", "Garsą" ir kitus laikraščius ir knygas. Jis buvo rašytojas, nepailstantis visuomenės veikėjas, poetas, redaktorius. Tai buvo pasišventėlis, tarnavęs visą savo ilgą amžių Lietuvai ir lietuvių tautai. Didžiausia Martyno Jankaus talkininkė ir sunkioje vargangoje senatvėje globėja ligi pat jo mirties buvo jo duktė Elzė. Ji visą laiką globojo ir tebegloboja ir savo akląjį brolių Kristijoną Jankų. Elzė Jankutė daugelis dar atsimenama kaip ji Bitėnuose gražiai sutikdavo kiekvieną lietuvi, atvykusį aplankyti Mažosios Lietuvos patriarchą — jos tėvą Martyną Jankų.

Prieš keletą metų Elzė Jankutė su akluoju broliu Kristupu atvyko į Kanadą, nes Kanados Aklujų Institutas davė aklajam darbo ir užtikrintą savaitinį atlyginimą net ir tuo atveju jei darbo nebūtų arba, jei jis dėl ligos negalėtų dirbti. Bet iš to nedidučio atlyginimo abu su Elze pragyventi negalėjo. Elzė Jankutė buvo susiradusi darbo prie namų valymo. Nors jai jau buvo per 60 metų ir ji nestiprios sveikatos, bet kai jos bičiuliai pasisiūlė organizuosią rinkliavą jai paremti, tai ji atsisakė, nes dar galinti užsidirbti. Ji ne tik jos jėgoms persunkiai dirbo ir globojo akląjį brolių, bet dar rado laiko padirbėti visuomeninėse organizacijose: Šaulių Sąjungoj, Mažosios Lietuvos Bičiulių Draugijoje ir kitose.

Praeitą gruodžio mėn. Elzė Jankutė ištiko nelaimę — palūžo kojos kaulas. Jau praėjo apie pusę metų, bet koja vis dar nepasitaiso, kad galėtų vaikščioti. Mažai tėra vilties, kad jos darbingumas sugrįžtų. Gerai, jei Elzė galės akląjį brolių globoti. O kad galėtų vėl taip dirbti, kaip dirbo — vilties beveik nėra. Buvę menkutės santaupos jau išėjo. Artimesnieji bičiuliai torontiškiai, ypač geraširdės ponios, gražiai ligi šiol globojo, bet visą laiką globoti būtų torontiškiamis persunku. Reikalinga platesnės visuomenės parama. Pagelbėdami Elzei Jankutei, padėsime ir aklajam Kristupui Jankui, nes be reginčio globėjo aklasis negali apsieiti.

Lietuvos Diplomatijos šefas rašo: "Labai dėkodamas už malonią informaciją apie Lietuvos Šaulių Sąjungos Tremtyje laikinosios centro valdybos sudėtį, nuosirdžiai linkiu valdybai geriausio pasisekimo. Šaulių Sąjungos atkūrimą tremtyje laikau didžiai teigiamu įvykiu, nes esu tikras, kad ji ugdys ir platins patriotinę dvasią ir pilietines dorybes, kurių dėka Šaulių Sąjunga Lietuvoje buvo viena svarbiausių tautos organizacijų".

Keturiomis dienomis vėliau už pirmąjį Lietuvos Diplomatijos šefo laišką, atėjo labai šilti žodžiai iš tuometinio VLIKo pirmininko Prel. M. Krupavičiaus, kuris vėliau ir pats sutiko įeiti į LŠST LCV-bą. Iš Prel. M. Krupavičiaus laišku čia cituojame 1955 m. birželio 17 d. rašytojo ištrauką: "Šauliai, kaip senovės vaidi-

Atsižvelgdami į tai, kad Elzė Jankutė kaip daug nusipelnusio tėvo Martyno Jankaus didžiausia talkininkė ir senatvėje globėja ir dabar tebeglobojanti savo akląjį brolių, tikrai reikalinga ir verta paramos — mes prašome Tamstos dosnios paramos šiam reikalui. Aukotojų sąrašas bus paskelbtas spaudoj.

Pinigus, money orderius ar čekius prašome siųsti šiuo adresu:

R. Skipitis, 5613 S. Emerald Ave., Chicago 21, Ill.

Komitetas Martyno Jankaus vaikams paremti

**Rapolas Skipitis
Ksavera Pimpienė
Balys Girėys**

lutės, šventosios lietuviškos ugnelės ir Lietuvos gyvybės bei garbės saugotojai. Savo uždavinius Šaulių Sąjunga atliko sąžiningai ir garbingai. Ji istorijoje turi gražų lapą. Tremtyje jos uždaviniai nenutrūko. Jie dar svaresni ir reikšmingesni pasidarė. Dėl to iš nelaimių pakrikimo vėl suderino savo gretas ir rikiuojasi žygin kovai su piktybėmis, išiveisusiomis lietuvių tarpe, su lietuviškosios ugnelės — kalbos gesintojais, ir saugoti visam lietuviškam iš Tėvynės išsivežtam lobynui, o kai išmuš valanda — kovai su raudonoju priešu, kuris kriužuoja mūsų tautą ir lietuviškojo kraujo klanais nuleistė mūsų tėvų žemelę. Dieve, padėk visada eiti anais garbingais šaulių numintais keliais ir laimėti. Tai mano karščiausi troškimai ir linkėjimai."

(pabaiga)

PADEKIME MARTYNO JANKAUS VAIKAMS!

MIELAS BROLI IR SESE SU ŠAULIŠKU ŽENKLIUKU!

Kur Tu bebūtom, kur begyventom, ką beveiktom, perskaitęs šiuos žodžius, nieko nedelsdamas, imk plunksną į rankas ir rašyk LŠST LCV Nariui Šauliui Rapolui Skipičiui į Čikagą augščiau duotu adresu, prašydamas atsišaukimo ir aukų lapo. Su aukų lapu ir atsišaukimu aplankyk savo tautiečius, pažįstamus, draugus, gimines. Padėti Aušrininko ir Mažosios Lietuvos Patriarcho Martyno Jankaus vaikams yra Tavo šventa pareigaa. Gražindamas atgal pilną aukų lapą tuo prasmingiausiai prisidėsi prie šio didžiojo mūsų tautos vyro 10 m. mirties sukaktuvių paminėjimo. Įrodyk savo pavyzdžiu, jog tauta moka gerbti savo didvyrius, jog šaulys niekad neužmiršta į vargą patekusių savo idėjos draugų! Tešviečia Tau šiam kilniam darbe poeto nurodytas kelias —

**"TE ŠIRDIS JAUCIA PLAKANČIA ŠIRDI,
TEGU PLAKA SU JA,
IR PARPUOLUSIO ŠAUKSMĄ TEGIRDI
TOLIMAM KELYJE!"**

(Brazdžionis)

Saulių Sąjunga tikisi, jog Tu atliksi savo pareigą!
LŠST LCV DARBO PREZIDIUMAS

BRANGŪS BROLIAI IR SESĖS ŠAULIAI,

Patogumo sumetimais, teko padaryti dar vieną pakeitimą ryšium su LŠS metinių paminėjimu "Tremties Trimitė". Susitarę su "Kario" Redakcija, savo reikalams gauname 4 papildomus puslapius rugsėjo mėn. numeryje, išeisiančiam iš spaudos rugpjūčio mėnesį. Tenai rasite LŠS šventei pritaikytą šaulišką medžiagą; jos tarpe — instrukciją vienietų organizavimo ir steigimo reikalui. Šių kelių pusl. padarysime taip pat 300—400 atspaudų atskirai ir išsiuntinėsime šauliams įvairiuose kraštuose.

Vaidievtis A. Mantautas,
LŠST LCV I Sekretorius

(Atkelta iš 236 psl.)

deklaracija, kad šis sovietų žingsnis paaiškines dabartinį sovietų iššaukimą esantį ekonominėje, socialinėje ir politinėje plotmėje, bet ne karinėje srityje ir kad Sovietų Sąjunga nemažiau norinti taikos kaip kiti kurie nors pasaulio kraštai... Darbiečiai reikalauja skubiai padaryti galą privalomos karinės tarnybos įstatymui Britanijoje, gerokai apkarpyti krašto gynybai skirtus pinigus, ir greitos savo vyriausybės akcijos sudaryti pasaulio nusiginklavimo paktą.

Tuo tarpu Edenas pasveikino sovietų paskelbtą ginkluotų jėgų mažinimą, tačiau pabrėžė, kad sovietai tik kopijuoja ir seka vakariečius sąjungininkus, kurie pirmieji pradėjo jėgų mažinimą po II Pas. karo. Buvo paaiškinta, kad nesą jokio pagrindo didesniam ginkluotų jėgų sumažinimui, nes karo pavojai dar nėra išnykę.

Gen. L. Norstat, bsimasis gen. Gruentherio įpėdinis pareiškė, kad nėra numatyta jokių sumažinimų

PADEKA

Kai buvo sužinota, jog a.a. Martyno Jankaus Maž. Lietuvos patriarcho duktė Elzė Jankutė, Šaulių Sąjungos Centro Valdybos narė, atsidūrė sunkioje būklėje, Čikagos Šaulių Klubo Valdyba ir visuotinis narių susirinkimas nutarė suruošti rinkliavą ir gautais pinigais sušelpiti sergančią Elzė Jankutę.

Rinkliavą pravedė Čikagos klubo moterų vadovė Aleksandra Kybartienė. Aukas rinko moterys šaulės: Kunigunda Končienė \$105.00, Galinda Šilingaitė \$75.00, Jadvyga Varaneckienė \$35.00, Angelė Norbutienė \$31.00, Kastutė Božienienė \$26.00, Elžbieta Grigaliūnienė \$17.00, Nijolė Šapalaitė \$12.00, Aldona Koverienė \$3.00, viso surinkta \$305.00.

Cia paminėta pinigų suma neatsirado savaime, tuos pinigus reikėjo surinkti. Anksčiau išvardytos moterys šaulės ilgas valandas, ištisas dienas vaikščiojo po Čikagą, ieškodamos geros širdies žmonių.

Už sesių šaulių pasišventimą, už jų padėtas pastangas, už tą kilnų darbą, tariau joms širdingą aciu.

Be geraširdžių aukotojų šitos sumos pinigų neturėtume; tat nuoširdų aciu tariau visiems tiems, kurie nepagailėjo sunkiai uždirbto pinigų, kad paremti nelaimės prispaustą tautietę.

Čikagos Šaulių Klubo Moterų Vadovė
A. Kybartienė

TURETUMĖT ŽINOTI

Kad einant J. Tautų Genocido Konvencija, asmuo, J. Tautų nuomone pažeidęs bet kurios žmonių grupės jausmus. gali būti apkaltintas bandęs išnaikinti tą grupę, už ką jis gali būti teisiamas J. T. skirto teismo, bet nebūtinai savo krašto teismo!

Kad savo krašto meilė yra ypatingai neigiama UNESCO leidinyje "Principles of Social Reconstruction". Jis smerkia "kraštutinę nacionalizmą", randamą istorijos knygose. Iš viso bet kurio laipsnio tautiškas yra nepageidautinas.

Kad J. Tautos nėra pasmerkę Sovietų Sąjungos už suteiktą paramą raudonajai Kinijai kariuomenai su Korėjoj esančiom J. T. karinėm jėgomis. A. M.

NATO jėgose. Jis tik pabrėžė, kad ypač yra reikalingi 500,000 karių, kuriuos turėtų pristatyti vokiečiai NATO jėgoms, o rusų paskelbtas karinių jėgų mažinimas negali turėti įtakos NATO planams.

Wašingtone, gynybos sekretorius Wilsonas pareiškė, kad JAV tikisi išlaikyti dabartinio didumo ginkluotas jėgas dar ne vienerius metus. Jis pridūrė, kad bus panaudoti nauji ginklai ir moderniškiausios priemonės pakelti ugnies galingumą iki augščiausio laipsnio. Ryšium su nutrukusia ir nevykusia nusiginklavimo konferencija Londone, ten buvęs JAV atstovas H. Stassenas pareiškė apie rusų ginkluotų jėgų sumažinimą, pavadindamas jį galimu prezidento Eisenhewerio vedamos taikos politikos "pageidaujama dividendu".

Iš vakariečių didesnių politinių figūrų padarytų pareiškimų atrodo, kad rusų ginkluotųjų jėgų sumažinimas tai tik paskutinis komunistinės propagandos triukas, kuris neturi vakarų pasaulyje pasisekimo.

KARIAI ir JAUNIMAS

Gegužės 19 — 20 d. p. J. Bačiūno Tabor Farm sodyboje suskrido virš 100 skautų — skaučių vadovų iš Čikagos, Clevelando, Detroito ir Toronto. Jų tarpe buvo Seserijos ir Brolijos Vyriausi Skautininkai — O. Zailskienė ir Stp. Kairys. Sąskrydžio metu išklausti keturi pašnekėsiai: M. Budrienės apie tarptautinį bendradarbiavimą, Vyt. Kamanto apie tautinį jaunimo auklėjimą, Vyt. Černiaus apie drausmę ir toleranciją ir J. Vaišnio, S. J., apie religinį auklėjimą. Pašnekesius sekė įdomios diskusijos. Šeštadienio vakarą vėsioje upės pakrantėje buvo sukurtas nuotaikingas laužas, o vėliau sodybos salėje smagus šokiai ir žaidimai.

Sekmadienį po žydrių dangaus skliautu kun. J. Vaišnys, S. J., atlaikė šv. Mišias. J. Bačiūnas su nepaprastu nuoširdumu priėmė sąskrydžio dalyvius. Atsidėkojant už tai jam buvo įteikta kuklios dovanėlės. Sąskrydžio darbus stebėjo ir Alto pirm. dr. St. Biežis. Jis džiaugėsi skautų domėjimusi lietuviybės išlaikymo problemomis ir skatino į skautų eiles įtraukti ir čia gimusį jaunimą. Uždarant sąskrydį J. Bačiūnas kvietė visus skautus gausiai dalyvauti lietuvių sąskrydyje Vašingtone.

MŪSŲ TARPE

Rinkimuose į Liet. Stud. S-gos JAV-se centrinius organus dalyvavo 370 studentų (apie 50%). Išrinkti šie kolegos bei kolegės į Centrinę Valdybą: R. Kliorytė, D. Talat-Kelpšaitė, T. Remeikis, K. Ječius, J. Karklys, J. Liubinskas, ir V. Valaitis; į Garbės Teismą: A. Avizienis, A. Sužiedėlis ir R. Šilbajoris; į Revizijos Komisiją; V. Kamantas, A. Vedeckas ir R. Kontrimas.

Birželio 9 d. p. Devenių ūkyje Watertown, Conn., įvyko didelis konkursinis laužas, kuriame pasirodė visi Atlanto pakraščio skaučių vienetai.

New Yorko skautų dramos sekcija užbaigė šį sezoną gegužės 19 d., suvaldindama Hartforde Vyt.

Alanto 3-jų veiksmų komediją "Buhalterijos klaida". Režisavo Vyt. Kidolis. Vaidino A. Endriukaitytė, B. Kidolienė, L. Vitkauskaitė, A. Alksninis, D. Gasiūnas, R. Kezys ir J. Ulėnas. Technikinis personalas: V. Mikalauskas, A. Grigaitis ir P. Petraitis.

Gegužės 0 d. New Yorke įvyko Egzių Skautų Assoc. Tarybos suvažiavimas, kuriame dalyvavo septynių tautų atstovai. Lietuvius šiame suvažiavime atstovavo dr. V. Čepas, A. Banevičius ir J. Ulėnas. Šiuo metu tarybai vadovauja V. Čepas.

Balandžio 28 — 29 d. Urbanoje, Ill., įvyko rajoninis Akademinio Skautų Sąjūdžio sąskrydis, kuriame buvo aptarta ASS skyrių veikla, diskutuoti organizaciniai klausimai, suorganizuotas nuotaikingas linksmavakaris, priimta visa eilė rezoliucijų.

Clevelando Neringos skaučių tunto naujas tėvų komitetas susi-

daro iš Jokubaitienės, Mockaus ir Obelenio.

Čikagos skautų Lituanicos tunte gražiai veikia Dariaus ir Girėno oro skautų draugovė. Dr-vė planuoja išigyti sklandytuvą, kuris kainuoja 1,600 dol. Norintieji oro skautams padėti, aukas prašome siųsti E. Zigaičiui, 6643 So. Wipple St., Chicago 29, Ill.

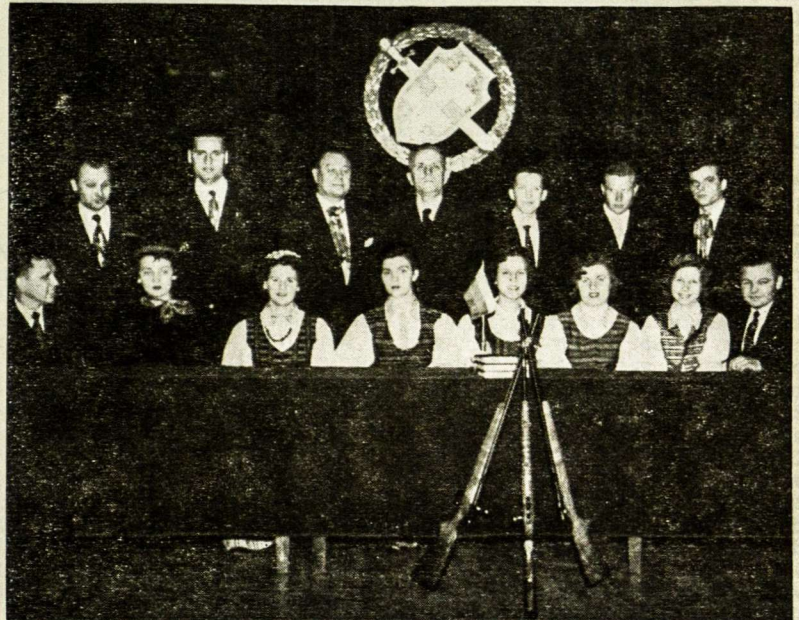
Gegužės 30 d. New Yorko akademikai skautai turėjo nuotalkingą iškylą į New Yorko apylinkėse esantį Pelhambay parką. N. Y. akademikams sumaniai vadovauja R. Šilbajoris.

Atlanto pakraestyje šią vasarą yra pramatytos dvi didelės skautų stovyklos. Vilkiukų (jaun. skautų) stovykla įvyks liepos mėn. viduryj. Jai vadovaus ps. J. Benešiūnas iš Hartfordo. Antroji — visų šakų skautams ir skautėms stovykla pramatyta rugpjūčio mėn. gale. Šios stovyklos berniukų sekcijai vadovaus v. s. A. Saulaitis.

Worcesterio, Mass., skautai ir skautės turi sudarę puikią tautinių šokių grupę, kuri dažnai atstovauja lietuvius įvairiuose tarptautiniuose pasirodymuose bei šoka lietuviškuose parengimuose. Gegužės 27 d. grupė šoko Atholio lietuvių parapijos salėje.

New Yorko vilkiukų draugovė, skautų DLK šarūno dr-vė ir jūrų skautų "Audros" laivą yra pramatom užregistruoti į Boy Scouts of

Čikagos šaulių Klubo jaunimo dalis. Ketvirtas iš k. stovi V. Išganaitis, meno ir parengimų dalies vedėjas.

LIETUVIAI KARIAI laisvajame pasaulyje

Pvt. Vytautas Rūbas iš Cicero, Ill., šiuo metu tarnauja Korėjoje, 96-me lauko artilerijos batalione, savo darbais gražiai išgarsėjęs. Jis suplanavo kareiviams koplyčią, kurią puikiai išpuošė įvairiais vaizdais. Taip pat jis padarė ir šio bataliono pasižymėjimų lentą, kuri savo išveizda yra geriausiai pavykusi iš kitų Korėjoje esančiųjų. Koplyčios ir tos lentos nuotraukos buvo įdėtos "Cicero Life" laikraštyje, pažymint mūsiško kilmę ir jo pasiekimus. Prieš išeinant į kariuomenę, Vytautas yra studijavęs architektūrą Illinois Universitete. Kitas jo brolis, taip pat to universiteto studentas, prieš kelias savaites atlikęs karinę prievolę, grįžo pas savo tėvus.

Narimantas Macevičius, studijavęs komercinius mokslus Wilson kolegijoje, šiuo metu atlieka karinę prievolę Fort Carson, Col. Narimantas buvo vienas aktyviausių lietuvių studentų Chicagoj. Būdamas karys ir atlikdamas karinį apmokymą, jis ir čia sugeba visiems priminti, kad yra lietuvis, ir primena kitataučiams skaudų Lietuvos likimą.

Vienas kariuomenės laikraštis įdėjo Narimanto nuotrauką ir ilgą

America organizaciją. Registracijos reikalu rūpinasi Šarūno dr-vės draugininkas J. Ulėnas, kuris birželio mėn. sėkmingai baigė inžinerijos studijas.

Gegužės 19 d. Clevelando vilkiukų dr-vė, kuriai vadovauja Vl. Bacevičius, gražiai atstovavo Lietuvą milžiniškame pasirodyme, kurį stebėjo per 20,000 žiūrovų. Vilkiukams vadovavo tautiniais rūbais apsirėdžiusios O. Jokubaitienė ir J. Gulbinienė. Draugovės priekyje buvo nešamos lietuviškos ir amerikietiškos vėliavos. Jas sekė tautiniais drabužėliais pasirėdę vilkiukai su dalgiais ir grėbliais. Eiseną sekė šieno vežimas, traukiamas dviejų vilkiukų improvizuotų arklių. Publika garsiai plojo mūsų skautams.

straipinį, aprašydamas jo pabėgimą iš Lietuvos ir dabartinę Lietuvos padėtį. Tai turėtų būti pavyzdys visiems jaunuoliams.

Pvt. Juozas Tamsevičius baigė 5 savaičių staliaus kursų šarvuotųjų divizijos specialistų mokykloje, Fort Leonard Wood, Mo. Jis į armiją buvo pašauktas pereinamųjų metų gruodžio mėn.

Majoras Juozas A. Ruseckas, kuris nuo 1946 metų buvo aviacijos rezerve, yra paskirtas lakūnų inžinierių specialistų ir įjungtas į Air Reserve Squadron štabą.

Elektr. inž. Antanas Mačiulis, dr. Petro Mačiulio sūnus, puikiai pasižymėjo JAV kariuomenėje savo išradimu, sukonstruavęs naujo tipo kilnojimąjį elektros generatorių baterijoms pakrauti.

Šį įvykį aprašė armijos organas, o taip pat "Stars and Stripes", pabrėždami, jog Antano Mačiulio generatorius yra lengvas, patogus, nekomplikuotas, nereikalingas priežiūros ir eina tyliai. Generatorius gali būti įjungiamas į bet kurį elektros lizdą ir gali krauti iš keturias dideles baterijas. Be to, jo išlaidos daug mažesnės, negu senųjų generatorių, kurie įkryrėjo kariuomenei savo triukšmu ir reikalaujavo nuolatinės priežiūros.

Vyt. Verbyla išvyko Amerikos kariuomenės karo prievolės atlikti.

Evaldas Laifertas aktyvus Šaulių Klubu ir Sporto Klubu "Vainutas" narys, išvyko į Amerikos kariuomenę.

Dr. Rimas ir dr. Giedrė Sideravičiai su šeima išvyksta Manilon, Filipinuose, kur dr. Sideravičius gavo paskyrimą kaip Air Force akių chirurgas.

Dr. Gediminas Grinevičius išvyko į JAV kariuomenę gydytojo pareigoms.

W. P. Romanas mokosi marine corps mokykloje Quantico, Va. Šiomis dienomis buvo pakeltas į 2-ros klasės leitenantus.

Sgt. Robert W. Misūnas sužeistas automobilio nelaimėje, North Carolina. Jis gydomas ligoninėje Camp Le Jeune.

Vytautas Krikčiūkas, atitarnavęs JAV kariuomenėje, Europoje — Prancūzijoje, grįžo pas motiną į Cicerą.

L. S. Ramovė birželio 30 ir liepos 1 d. šaukia visų skyrių atstovų suvažiavimą naujiems centro valdybos organams rinkti ir S-gos 5 metų sukakčiai paminėti. Bus oficialioji dalis ir rautas — pobūvis.

L. K. Birutės Draugija birželio 30 liepos 1 d. šaukia savo skyrių atstovų suvažiavimą naujiems centro organams rinkti ir dalyvauti L. S. Ramovės S-gos 5 metų sukakties minėjime ir raute.

LS "Ramovės" Chicagos skyrius svarstė galimumą susijungti su kita Amerikoje veikiančia lietuvių karių — veteranų organizacija — Amerikos Lietuvių Legijonu. Šis legijonas yra įsisteigęs 1930 m., o "Ramovė" tik prieš 5 metus.

Buvęs ilgametis Panemunėlio pieninės pienininkas Juozas Zmitrys mirė širdies liga. Velionis buvo Neprikl. kovų savanoris.

Karo tarnyboje profesionalų kareivių, jūreivių ir aviacijoje šiuo tarpu lietuvių iš Shenandoah tarnauja per 40. Kai kurie jų yra pasiekę augštas vietas. Pvz., pulkininkas Col. Juozas Ramus-Rimas. Baigęs karo akademią West Pointe 1931 metais. Augštas ir atsakingas vietas turėjo per karą Filipinų salose ir Vokietijoje. Pensilvanijos valstybėje lietuvių policininkų iš Shenandoah yra 18 (State Police).

Juozas Dėdinas, veiklus studentas at-kas, šiuo metu atlieka karinę tarnybą JAV, išvyksta į Prancūziją.

Lt. Jonas Šimutis, karo aviacijos lakūnas, eidamas jam pavestas pareigas, buvo atskridęs į Chicagą.

Alfonas Liskevičius, Lietuvos kariuomenės invalidas, neseniai buvo sunkiai susižeidęs, paslydęs nuo laiptų gyvenamajame name.

L. S. Ramovė Chicagos skyrius ne tik pagal savo išgales šelpia įvairias jaunimo, skautų ir sporto organizacijas, bet ir plečia savo veiklą. Be skyriuje turimų specialiųjų grupių, dar įveda ir jaunųjų ramovėnų grupę. Be to, skyriaus narių skaičius kasdien didėja. Neseniai į skyrių įsirašė čia gimęs, augęs ir augštus mokslus išėjęs advokatas Jonas B. Kerulis, sportininkas Edmundas Vengianskas ir karo invalidas, Vyčio kryžiaus kavalerius savanoris — kūrėjas Kazys Dobilas.

Bronius Stanišauskas tarnauja prancūzų Legijone, 1 C.S.P.L., Constantine Militaire, Algerie — Sud, North Africa.

Lietuvių Sąjunga "RAMOVĖ" jau inkorporuota

Š. m. kovo 21 d. Lietuvių Sąjunga "RAMOVĖ" buvo inkorporuota Illinois Valstybės Sekretoriolate ir gavo inkorporavimo liudijimą — čarterį, kurio nuotrauka čia, šiame "Kario" numeryje yra atspausdinta.

Inkorporuota Sąjunga yra pavadinama: The Lithuanian Veterans Association "RAMOVĖ" — Lietuvių Veteranų Sąjunga "RAMOVĖ". Inkorporavimo liudijimo priede Sąjungos tikslai paskelbti šie:

1) Suburti Lietuvių Veteranų Sąjungon "RAMOVĖ" lietuvių kilmės karius, tarnavusius Jungtinių Amerikos Valstybių, Lietuvos ir kitų Vakarų demokratiinių valstybių ginkluotose pajėgose.

2) Ištikimai laikytis ir ginti Jungtinių Amerikos Valstybių Konstituciją ir Konstitucijas tų Valstybių (Statų), kuriose veiks Sąjungos skyriai ar vienetai.

3) Teikti Jungtinių Amerikos Valstybių valdžios institucijoms visokeriopą pagalbą kovoje su imperialistiniu komunizmu.

4) Remti amerikiečių ir lietuvių pastangas atstatyti nepriklausomą demokratinę Lietuvos valstybę.

5) Kelti savo narių kultūrinį išsilavinimą.

6) Palaikyti savo narių tarpe kilnias tradicijas, solidariskumą, ir draugiškumą.

7) Kooperuoti ir laikyti draugiškus santykius su Amerikos Legionu ir kitomis panašiomis organizacijomis Jungtinėse Amerikos Valstybėse.

8) Teikti medžiaginę ir moralinę pagalbą tiems Sąjungos nariams, kuriems ji bus reikalinga.

9) Įsigyti kilnojamą ir nekilnojamą turta, reikalingą Sąjungos veiklai plėsti.

10) Savo veiklai palaikyti ir plėsti Sąjunga nustatys metinį nario mokesį, priims ir rinks aukas.

11) Burti lietuvių kilmės jaunimą į vienetus tikslu jį paruošti Sąjungos nariams.

12) Ši Sąjunga veiks Chicagos Didmiesty, Cook apskrity, Illinois valstybėje ir kitose Jungtinių Amerikos Valstybių vietose, kur Sąjungos Skyriai ar vienetai bus organizuojami.

Sąjungos Skyriai gali būti taip pat organizuojami ir kituose kraštuose (valstybėse), kur lietuvių kilmės asmenys pareikš norą jungtis šion Sąjungon.

13) Jokiu atveju niekas negali iš Sąjungos reikalauti, kad ji kam nors mokėtų sirgimo ar mirties pašalpą ar premiją.

Lietuvių Veteranų Sąjungos "RA-

K A R Y S

16-531961 BOOK 2597 PAGE 301
Certificate Number 5819

STATE OF ILLINOIS
OFFICE OF
THE SECRETARY OF STATE

To all to whom these Presents Shall Come, Greeting:

Whereas, Articles of Incorporation duly signed and verified of
THE LITHUANIAN VETERANS ASSOCIATION "RAMOVĖ"
have been filed in the Office of the Secretary of State on the 21st
day of March A.D. 1956, as provided by the GENERAL NOT
FOR PROFIT CORPORATION Act of Illinois, approved July 17, 1923, in force
January 1, A.D. 1924.

Now Therefore, I CHARLES F. CARPENTIER, Secretary of State of the State of Illinois,
by virtue of the powers vested in me by law, do hereby issue this Certificate of
Incorporation and attach thereto a copy of the Articles of Incorporation
of the aforesaid corporation.

In Testimony Whereof, I have set my hand and cause to
be affixed the Great Seal of the State of Illinois
Done at the City of Springfield this 21st
day of March A.D. 1956 and
of the Independence of the United States
the one hundred and 80th.

Charles F. Carpentier
SECRETARY OF STATE

16-531961

MOVĖ" inkorporantais yra Jungtinių Amerikos Valstybių piliečiai: Mikas Rėklaitis, Vladas Mieželis, Antanas Rėklaitis ir Antanas Kalvaitis.

Registruotas Sąjungos atstovas yra John B. Kerulis, advokatas. Jis yra gimęs ir ėjęs mokslus šiame krašte ir yra atlikęs karinę prievolę JAV aviacijoje. Jis gerai kalba lietuviškai, yra Ramovėnas ir mielai sutiko būti Sąjungos registruotu atstovu, nes toks yra numatytas Illinois Valstybės Korporacijų įstatymuose. Jis bus ir teisinis Sąjungos patarėjas.

Pirmąją Inkorporuotos Sąjungos

Valdybą (Board of Directors) sudaro 8 nariai, būtent: Povilas Plechavičius, Mikas Rėklaitis, Antanas Rėklaitis, Juozas Tumas, Karolis Dabulevičius, Juozas Bulika, Aleksas Siliūnas ir John B. Kerulis.

Jau paruoštas inkorporuotos Sąjungos naujas statutas, pritaikintas Illinois Valstybės įstatymų reikalavimams.

Sąjungos Skyrių Atstovų Suvažiavimas šaukiamas š. m. birželio 30 ir liepos 1 d.d., turės galutiną žodį tarti ar Sąjungai jungtis su Am. Lietuvių Legionu ar pasilikti savarankiška — atskira organizacija kaip iki šiol yra. A. Rėklaitis

KARINĖ SPAUDA

PANZER BATTLES, gen. maj. F. W. von Mellenthin.

Šią įdomų veikalą autorius pavadino šarvuotųjų veikimo II Pas. kare studija. Knyga padalinta į 4 dalis: I — Lenkija, Prancūzija ir Balkanai; II — Vakarų dykuma; III — Rusija ir IV — Vakarų kampanija.

Veikalo vertę pakelia dar ir tas faktas, kad autorius, pradėjęs II Pas. karą žygiu į Lenkiją, dalyvavo visuose karo frontuose iki pat Vokietijos žlugimo. Savo asmeniškų patyrimus, kaip štabo karininkas (karui baigiantis buvo 4-tos Šarv. Armijos štabo viršininkas) jis įpina į tankų didžiųjų mūšių aprašymus.

Lenkijos kampanija pasižymėjo vokiečių jėgų dideliu pranašumu ir todėl ypatingos svarbos strategijos ir taktikos tyrinėtoji ji neturi. Lenkų, nors ir didelė kariuomenė, buvo ginkluota pasenusiais ginklais, todėl menka ugnies galingumo atžvilgiu ir visiškai neapmokyta modernios taktikos atžvilgiu. Jų strategija rėmėsi galima prancūzų ir anglų pagalba, kuriai neatvykus, visas strateginis planas sugriuvo. Lenkų kariuomenė išdėstyta 800 mylių fronte, nuo Lietuvos iki Karpatų kalnų, buvo lengvai suskaldyta ir sunaikinta.

Prancūzijos kampanijos planas buvo paruoštas gen. von Manšteino, kuris turėjo geriausių smegenis vokiečių gen. štabe.

Vokiečių planas buvo panašus į I Pas. karo Schlieffeno planą su smūgio svorio centru dešiniajame sparne, tik šiuo kartu apimančiu ir Olandiją. Paskutiniu momentu į planą buvo įnešta Manšteino pataisa. Kad išvengtų tiesioginio ir frontinio susidūrimo su sąjungininkų šarvuotųjų junginiais Belgijos teritorijoje (nes vakarams vokiečių planas buvo žinomas) ir pasiektų didesnio netikėtumo, Manšteinas pasiūlė pagrindinį smūgį pastumti kiek į pietus ir smogti trimis armijomis ir šarvuotųjų grupe ne per

Olandiją ir Belgiją, bet per Ardėnus į Sedaną, iš ten smūgi pasukti į vakarus Atlanto kryptimi, atkeriant tuo metu jau sukonzentruotas vakarų armijas Belgijoje ir sunaikinant jas smūgiais į užnugarį.

Šitas planas puikiai pavyko ir vokiečių jėgos, silpnesnės divizijų skaičiumi už jungtines prancūzų — britų ir belgų jėgas, sunaikino didžiulę vakariečių jėgų koncentraciją. Vakarų sąjungininkai turėjo daugiau tankų kaip vokiečiai ir net geresnių. Prieš vokiečių 2,800 tankų koncentraciją vakariečiai pastatė 4,000 tankų. Britų Matilda tankai turėjo sunkesnius šarvus ir stipresnį pabūklą už vokiečių pagrindinį tanką Mark III.

Prancūzijos žygi nulėmė vokiečių tankai puikiai remiami Luftwaffe. Šitame žaibo žygyje pėstininkų divizijos vaidino tik antraeilį vaidmenį. Sąjungininkai kariavo remdamiesi jau pasenusia I Pas. karo taktika, išdalindami savo tankus išilgai viso fronto. Vokiečiai, kaip taisyklė, tankus vartojo masiniai sutelktus. Smūgiui ties Sedanu jų buvo sutelkta du šarv. korpai ir vienas motorizuotas korpus.

Vokiečių augštesnioji vadovybė laikėsi principo: šarvuotųjų junginiai vadovaujami iš priekio. Jų šarv. divizijų ir korpų vadai kautynių metu būdavo su priekiniais daliniais. Tuo būdu jie galėdavo daryti savo sprendimus pagal greitai judriame kare besikeičiančias aplinkybes, neprarasdami laiko. Vokiečių ryšių sistema buvo bevielė, puikiai organizuota ir čia jie turėjo daug pirmumų prieš sąjungininkus.

Prie pagrindinių vokiečių laimėjimo priežasčių priklauso ir labai svarbus ginklų rūšių viename junginyje tinkamas išbalansavimas. Vieni tankai be artimos artilerijos ir pėstininkų paramos negalėtų pasiekti tokių nepaprastų rezultatų. Tankai — centrinis ginklas, apie juos telkiama artilerija ir pėsti-

ninkai. Netikėtumas, didelė vadovybės drąsa ir meniškas vadovavimas judriame kare, vartojant moderniausius ginklus — Luftwaffe, parašiuotinius ir šarvuotus, įgolino vokiečius įvykdyti vieną iš didžiausių karo istorijoje kampanijų.

Balkanų kampanija, kurios metu buvo užimta Jugoslavija ir Graikija, nesudarė vokiečiams didelių sunkumų. Žygis į Jugoslaviją — buvo tikras karinis paradas, tik Graikijoje buvo sutiktas kiek kietesnis pasipriešinimas. Čia vokiečių tankai įrodė, kad ir kalnuotoje, nelygioje vietovėje, jie gali praeiti ir smogti.

Šiaurės Afrikos dykuma buvo klasinis tankų karo teatras. Čia autorius teko dirbti feldmaršalo E. Rommelio štabe.

Iš visos eilės mūšių ir kautynių aprašymo aiškėja, jog gera vadovybė, puikus apmokymas ir augšta moralė yra verti daugiau už skaičius ir net modernišknesnius ginklus.

Rommelio vadovybėje buvo italų junginiai buvo ginkluoti pasenusiais ginklais, jų tankai buvo lengvi, mechaniškai menki, tiekimo sistema neveiksminga, jaunesniųjų karininkų apmokymas blogas ir skirtumas tarp karininkų ir kareivių fronte buvo per ryškus, ypač aprūpinimo atžvilgiu, todėl dvasinio ryšio, kaip pas vokiečius, italų tarpe nebuvo.

Rommelio pralaimėjimas ties El Alameinu parėjo nuo vokiečių vadovybės neįstengimo tinkamai aprūpinti ir sustiprinti nusilpusius dalinius. Churchillis, kalbėdamas parlamente 1942 m. pasakė apie Rommelį: "Prieš save mes turime labai drąsų ir sumanų priešą ir nežiūrint karo siaubo, turime pasakyti, didelį vadą".

Aprašydamas karo žygi į Rusiją, autorius dėmesį kreipia į mūši prie Stalingrado ir pasitraukimą iš Rusijos ir Ukrainos. Žygyje į Prancūziją ir Rusiją ryškiai matosi didžiojo vokiečių tankų vado gen. Guderiano ir strategijos meistro gen. Manšteino asmenybės. Guderianas išdirbo vokiečių masinio tankų karo doktriną, jis atpalaidavo tankus nuo pėstininkų, kad motoro greitis būtų pilnai išnaudotas.

Rusijos platuose pagrindinis ginklas buvo greitas tankas, Luftwaffe neturėjo tokios reikšmės, kokios ji turėjo vakarų fronte, jos veiksmingumas dėl milžiniškų plotų ir atstumų nebuvo lemiantis.

Ir Rusijos kampanijoje vokiečiai stovėjo prieš daug skaitlingesni divizionais ir tankais (net geresniais: T-34) priešą. Tik turėdami geresnę

vadovybę ir sekdami tankų telkimo principą (Nicht kleckern, sondern klötzen) jie mušė rusų mases iki pasiekė Stalingradą.

Įdomios autoriaus pastabos apie rusų kovotojus ir jų taktiką. Skirsnyje, pavadinantame Rusų Taktikos Pirmieji Ispūdžiai, jis duoda savo asmeniškai patirtus išpūdžius rusų fronte:

“Kiekvieną puolimą rusai pradėdavo didelio masto prasiskverbimu (infiltracija), mažesni vienetai ir atskiri asmenys prasmukdavo pro mūsų linijas. Šios rūšies kariavime rusai dar nėra radę už save geresnių. Nežiūrint kaip gerai besaugotum tolimesnius plotus, rusai staiga atsiranda ten, jie atsirasdavo kartais mūsų pozicijų viduryje ir niekas nematydavo jų ateinant ir niekas nežinodavo iš kur jie atėdavo. Vietose, kur mažiausiai jų tikėtumeis, kur būdavo labai sunku praeiti, žiūrėk, jie ten jau apsikasę ir dar stipriom jėgom. Žinoma, atskiriems žmonėms nesunku būdavo prasiskverbti pro mūsų skystai saugomas linijas su vienu kitu įtvirtinimu išilgai jų. Vidutinis divizijos baro plotis siekdavo daugiau kaip 12 mylių.

Tie prasiskverbimai būdavo vykdomi nepaprastai sumaniai, beveik be triukšmo ir be šūvio. Prasiskverbimų taktika rusų būdavo vartojama šimtais atvejų ir atnešdavo jiems žymių laimėjimų. Tik vienas vaistas yra prieš tai: stipriai užimtos linijos, gerai išdėstytos gilumon, nuolatos patuliuojamos ir, svarbiausia, pakankamo stiprumo vietiniai rezervai, pasirenkę kiekvieno momentu, pagal ženklą veikti ir išmesti įšibrovėlius.

Kitas būdingas rusams principas yra prietilčių darymas visur ir visada, prietilčių, tarnaujančių bazėms vėlesniems jų puolimams. Prietilčiai rusų rankose reiškia tikrai rimtą pavojų. Yra visiškai klaidinga nesirūpinti prietilčiais ir jų sunaikinimą atidėti. Kad ir maži ir atrodo nepavojingi rusų prietilčiai trumpu laiku virsta didelio pavojaus taškais ir netrunka pasidaryti nepakenčiamais įtvirtintais taškais. Rusų prietilčiai iš vakaro užimtas kuopos, sekantį rytą jau būna užimtas ištiso pulko, o per kitą naktį virsta stipria tvirtove, gerai aprūpinta sunkiaisiais ginklais ir viskuo reikalingu padaryti ją beveik nepaimamą.

Nežiūrint kokio stiprumo ir kaip sutelkta artilerijos ugnis bebūtų ja neįmanoma sunaikinti per naktį išaugusį rusų prietilčių. Rusų principas turėti visur prietilčius sudaro rimčiausią pavojų ir negalima jo

nedavertinti. Yra tik viena tikra priemonė, kuri privalo tapti dėsnio: jei kuriamas prietilčiai ar rusų yra sudaroma priekinė pozicija, pulk, pulk tuojaus, pulk stipriai. Delsimas bus lemtingai žalingas. Valandos delsimas gali nuvilti, keletos valandų delsimas tikrai nuvils, o dienos delsimas gali reikšti didelę nelaimę. Net jei rezerve tėra vienas pėstininkų būrys ir tik vienas vienišasis tankas, vistiek pulk! Pulk, kol rusai yra dar neįsikasę, kol jie dar matomi ir pažeidžiami, kol jie dar neturėjo laiko organizuoti gynybą, kol dar nėra sunkių ginklų. Po keletos valandų bus jau per vėlu.

Rusų taktiką sudaro keistas mišinys; nežiūrint jų puikių sugebėjimų prasiskverbti ir išskirtinų sugebėjimų lauko įtvirtinimuose, rusų puolimai tačiau, būdavo patarliška nelankstūs (mors kai kuriais atvejais, rusų šarvuotųjų junginiai, žemyn iki mažiausio vieneto, sudarydavo aiškias išimtis). Atakų toje pačioje vietoje kvaili kartojimai, rusų artilerijos nelankstumai ir vietovės puolimui parinkimas, rodydavo visišką vaizduotės ir galvosenos judrumo stoką. Mūsų radio klausymosi tarnyba daug kartų girdėdavo tiesų klausimą: “Ką mums dabar daryti?!” Tik nedaugelis smulkesnių dalinių vadų parodydavo sugebą laisvai spręsti, atsidūrę nenumatytoje aplinkybėse. Daugeliu atvejų sėkmingas puolimas, prasilaužimas ar įvykdytas apsupimas nebūdavo išnaudotas, vien tik todėl, kad niekas jų nepastebėdavo.

Tačiau šiam bendram nerangumui būta vienos išimties: greitas ir dažnas fronto linijos vienetų keitimas. Smarkiai apnaikinta divizija, nakties metu dingdavo, kad po kelių dienų pasirodytų šviežia ir stipri kurioje kitoje vietoje.

Todėl kova su rusais buvo lyg tos klasinės kautynės tarp Herkulo ir Hidros.”

Pralaimėjimą Rusijoje autorius priskiria vokiečių augščiausiai vadovybei — Adolfui Hitleriui. Neturėdamas pakankamo strateginio mokymo, jis primesdavo savo sprendimus (kartais ir vykusius) kariuomenės štabui. Rusijos plotai be kelių reikalavimų visą transportą pastatyti ant vikšrų, bet ne ant ratų, dėl ko vokiečių žygis sulėtėjo ir laiku nepasiekė Maskvos.

Tačiau autorius nepažymi, kad pagrindinė vokiečių pralaimėjimo priežastis Rusijoje, buvo politinio pobūdžio. Kovodama dviem frontais, Vokietija galėjo laimėti rytų žygį tik talkininkaujama baltiečių, gudų, ukrainiečių ir pačių rusų tautų.

Z. R.

PASVALIO BATALIONAS

“Kario” 1955 metų 10 nr. V. Mingėla skelbia sąrašą pulkų, kurie iškovojo Lietuvai nepriklausomybę. Bet tame sąrašė nepaminėtas Pasvalio atskiras batalionas, kuris veikė Lietuvos šiaurėje, kovojo prieš bermontininkus ir apvalę tą sritį nuo užsilikusiu raudonųjų rusų karių.

Trumpai paminint, bataliono istorija tokia. 1919 metų birželio mėnesio pabaigoje Joniškėlio ir Biržų komendantūros buvo sulietos ir sudarė vieną Pasvalio komendantūrą. Buvusių Joniškėlio ir Biržų apskričių, sujungtų į vieną Pasvalio apskritį, plote, naujos komendantūros pastangomis, buvo padarytas pirmasis naujokų ėmimas kariuomenėn. Keletas šimtų naujokų buvo palikta ir skubotai apmokyta prie Pasvalio komendantūros.

Iš pirmųjų komendantūros karių, savanorių ir minimų naujokų ir buvo sudarytas Pasvalio atskiras batalionas. Jis turėjo: tris rikiuotės kuopas, raitelių (žandarų) komandą, raitųjų žvalgų komandą, ryšių komandą, ūkio komandą ir bataliono štabą su komendantūros įstaiga. Bataliono sudėtis svyravo apie tūkstantį vyrų.

Vadovybės ir administracijos sudėty, kiek atsimenu, buvo: karininkai — P. Gudelis, J. Vėgėlis, Davidovas, Burlevičius, Janavičius; adm. karininkai — K. Dineika, P. Guga, P. Vėgėlis, Gričiūnas, J. Dineika ir Latonas; med.-sanitarijos srity — Mišeika ir J. Butkys.

Pasvalio batalionas turėjo kautynių su bermontininkais ties Biržais, Kupreliškiu, Saločiais, Pašvytiniu, Kriukais, Joniškiu ir Žagarėje.

Pradedant Pašvytiniu, prie bataliono buvo Tautų Sąjungos Kontrolės Komisijos narys anglas karininkas Sandels.

Per kautynes batalionas paėmė daug karo grobio ir belaisvių. Vėliau apie 20 pasižymėjusių bataliono karių Valstybės Prezidentas apdovanojo Vyčio kryžiais.

Pasvalio bataliono amžius buvo neilgas. Tų pačių metų gruodžio mėnesį šiaurės barą perėmė atvykęs į Joniškį 2-as pėst. pulkas. Batalionas grįžo į Pasvalį. Reikalui praėjus, batalionas buvo išformuotas — kuopos ir komandos išsiųstos į kitus pulkus, tebekovojančius frontuose.

Reikia pažymėti, kad viena kuopa su kar. Gudeliu dar rugsėjo mėnesį išvyko į Širvintų komendantūrą.

J. Vėgėlis

WATERBURIO LIETUVIŲ TEATRAS

Paskutiniais keleriais metais N. Anglijoje pagarsėjo savo scenos pastatymais Waterburio Lietuvių Scenos Mėgėjų Teatras.

Teatras prasidėjo, taip sakant, iš nieko. Waterburyje atsirado keletas didelių scenos meno mylėtojų, kurie nutarė ką nors veikti: pastatyti kokį veikaliuką ar komedijėlę.

Buvo griebtasi darbo: režisorium pakviestas buv. Šiaulių Miesto Teatro operetės aktorius Viktoras Vaitkus, surasta būrelis gabių asmenų, panorėjusių dalyvauti pastatymuose.

Pradžiai buvo pasirinkta V. Adomėno 3-jų veiksmų komedija "Svetimos Plunksnos", kurios premjera įvyko 1951 m. balandžio 22 d. Teatro pasirodymą publika sutiko entuziastiškai ir su šiuo veikalu trupė teko apvažinėti ir kitas artimesnes lietuvių kolonijas.

Gerali pavykus pirmam pastatymui, buvo ruošiami ir statomi kiti veikalai: L. Fuldos komedija "Mokyklos Draugai", režisavo V. Vaitkus, J. Audronio komedija "Teta iš Amerikos", režisavo J. Brazauskas (Lietuvoje režisavęs šiaulių teatrų pastatymus), P. D. Lenskio komedija "Nervai", režisavo J. Brazauskas. Be šių, pastatyta dar keletas mažesnių montažų ir radio vaidinimų, su kuriais pasirodė

VETERANŲ VEIKLA

laike įvairių minėjimų ir švenčių.

Paskutinis ir pats sunkiausias šio teatro pastatymas — P. Vaičiūno 4 veiksmų drama "Varpų Giesmė", suvaidinta praeitais metais.

Dramos pastatymas iš artistų reikalauja nepaprastai daug įtempo ir kruopštaus darbo ir laiko. Laiko, kaip žinia, čia niekas neturi "per virš": visi užimti savais darbais fabrikuose ir įstaigose, todėl teatras turi dirbti tik laisvalaikiais. O darbo tai niekas nesigailėjo — nei aktoriai, nei režisoriaus Jonas Brazauskas, nei dailininkas Kazys Jatužis, nupaišęs puikius scenovaizdžius. Pastebėtina, kad dail. Jatužis scenovaizdžius yra paišęs visiems šio teatro pastatymams.

"Varpų Giesmės" turinys imtas iš Vytauto Didžiojo laikų Lietuvos gyvenimo. Čia susiduria ką tik Lietuvoje įvesta krikščionybė su dar stipriai šaknis įleidusia senąja lietuvių tikyba.

Senąją lietuvių tikyba veikale atstovauja Krivis — vaidina ats. ltn. Jonas Brazauskas, Senė — Julija Puodžiukaitienė ir kiti. Krikščionybė — tėvai pranciškonai: vienuolyno viršininkas tėvas Fabricijus (vaidina ats. pusk. Vikt. Vaitkus),

vienuolis Bernardas (serž. Alg. Žemaitis) ir kiti. Krivio dukterį Danuolę (jau slapta perėjusią į katalikų tikėjimą) vaidina Danutė Malakauskaitė. Kryžiuočių ordino riterį — ats. kapt. Kazys Urbšaitis, jauną lietuvi karžygį Zygaudą — ats. ltn. Vincas Šmulskštys. Pastebėtina, kad kaip šio, taip ir ankstesnių pastatymų dalyvių dauguma yra atsargos kariai ir šauliai.

Veikalui turėjo būti pagaminti specialūs rūbai ir kitokia butaforija. Tai atliko ponias Bronė Jatužienė.

"Varpų Giesmė" publikos buvo labai šilta sutikta ir vaidinta netik Waterburyje (2 kartus), bet ir Bostone, Brooklyne ir Baltimorėje. Dar yra kvietimai vykti į Philadelphiją ir Worcesterį.

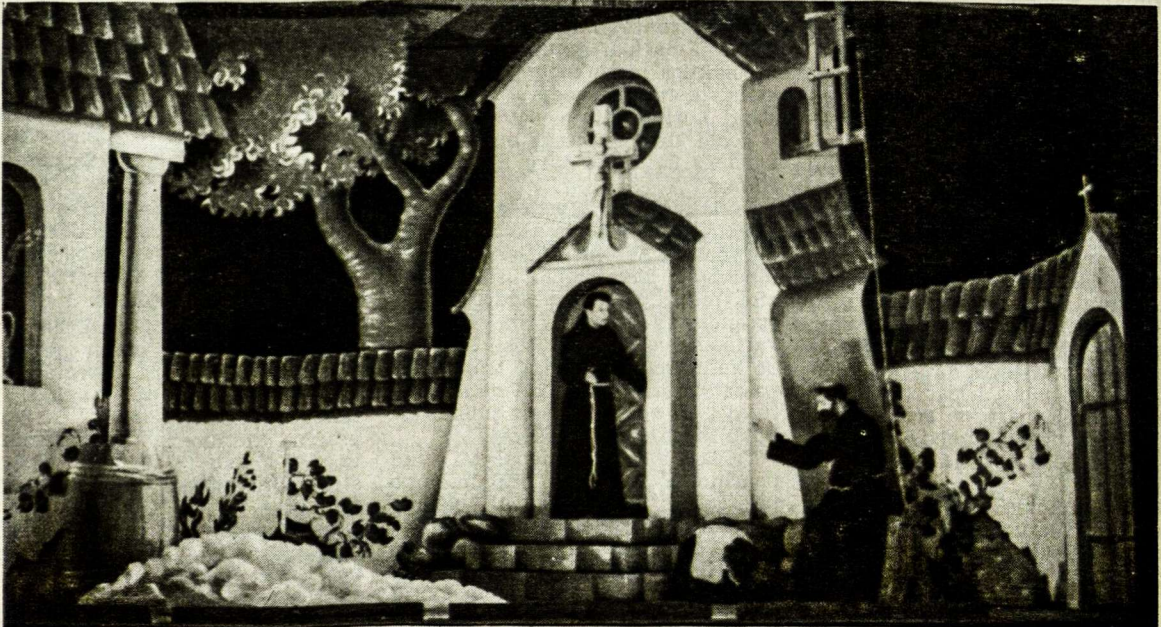
Laukiama tolimesnių teatro pasirodymų.

Bern. O-tas

L. S. RAMOVĖS VEIKLA ČIKAGOJE

Čikagos Ramovės ir Birutės D-jos skyriai suruošė arbatėlę KARIUI paremti, įvykusią balandžio 15 d. Programoje p.p. Narbutai parodė įdomią spalvotą filmą iš birutinių gyvenimo. P-lė Laimutė Leonaitytė pianinu paskambino keletą muzikinių dalykų. Arbatėlė praėjo labai gražioje, draugiškoje nuotai-

VARPŲ GIESMĖS III v. scena. Bernardas — serž. A. Žemaitis; Tėvas Fabricijus — V. Vaitkus.

I v. scena: Danguolė, Krivio duktė — Danutė Malakauskaitė, Krivis — J. Brazauskas, žygaudas — V. Šmulskštys, kryžiuotis — K. Urbšaitis, buv. karo lakūnas Lietuvoje

koje; dalyvavo apie šimtas svečių ir viešnių.

Gegužės 20 d. įvyko Ramovės skyriaus susirinkimas aptarti klausimus, iškilusius ryšyje su skyrių atstovų suvažiavimu ir 5 metų sąjungos švente. Suvažiavime skyrių atstovauti buvo išrinkti 13 atstovų. Nors neskaitlingas susirinkimas buvo nepaprastai gyvas ir buvo draugiškai išsikalbėta visais opiais, skyrių liečiančiais klausimais.

Sėkmingesniai skyriaus veiklos išvystymui yra sudarytos grupės: a) karinių studijų, b) informacijų, c) kultūros, d) ūkio ir naujai sudaryta jaunųjų ramovėnų, kuriems priklausytų lietuviai dabar tarnavę J.A.V. kariuomenėje. Kiekviena grupė turi išrinktą vadovą. Vadovai laiko tamprų ryšį su skyriaus valdyba. Grupės turi veiklos planus, kuriuos ir vykdo. Jaunių grupės du ramovėnai — Kęstutis Dirkis ir Rimas Vėžys — šiuo metu atlieka labai svarbų darbą: renka jaunimo peticijai parašus. Jie pasiryžę surinkti kuo daugiausia parašų, iki dabar jų turi jau apie 2000.

Čikagos skyrius užsimojęs atėjancią 5-rių metų Sąjungos šventę paminėti dalyvaudamas su savo skyriaus vėliava. Vėliava bus pašventinta ir skyriui įteikta š. m. birželio 30 d., t.y., pačios šventės metu.

Suvažiavimo išlaidoms padengti skyriaus valdyba iš savo kuklios kasos paskyrė \$125.00.

P. Erdvys

RAMOVĖNAI KANADOJE

Balandžio 29 d. Niagaros pusiasalio Ramovės skyriaus visuotinis narių susirinkimas įvyko Port Coulbourne, Ont., pas ramovėną p. Radvilą. Susirinkimo dalyviai buvo maloniai priimti gerai išgyvenusio Kanadoje, visų gerbiamo Lietuvos Nepriklausomybės laikų kario.

Reikia pastebėti, kad p.p. Radvilai gyvena Kanadoje virš 20 metų ir yra malonus ir tvirtas ramstis naujiems ateiviams. Jie paremia net ir medžiagine pagalba atskirus asmenis ir organizacijas, prie kurių prisideda ir aktyviu dalyvavimu. Apie jų vedamą Queen's Hotelį, 19 Nickel st., Port Coulborne, Ont., yra gražių atsiliepimų ne tik iš lietuvių, bet ir iš kitataučių.

Susirinkime buvo nuspręstas vėliavos įsigijimo reikalas, išrinkta nauja valdyba, pasiskirsčiusi pareigomis taip: pirmininkas — J. Vyšniauskas, sekretorius — A. Klimavičius, kultūros reikalų vadovas — A. Žosanas ir išdininkas — J. Skeivalas. Revizijos komisiją sudaro: J. Radvilas, P. Naiduškevičius ir J. Grigas. Naujai išrinktai valdybai linkėtina geros kloties ramovėnų organizaciniame darbe.

Ramovėnas

Mums praneša, kad Sao Paulo, Brazilijoje, staiga, nuo širdies smūgio mirė buvęs Lietuvos kariuomenės majoras STASYS DABULEVIČIUS.

A. A. KAPITONAS JONAS PALĖJUS

Pavasari, kai augmenija pradeda žaliuoti ir visur rodomi atgimusios gyvybės ženklai, mums kariams tenka liūdėti, nes negailestinga mirtis nutraukė vieno iš mūsų šeimos narių gyvybės siūlą. Mirė Lietuvos karo aviacijos ats. adm. kapitonas Jonas Palėjus.

Jis buvo senas aviacijos karys, perkeltas iš 3-čio p.p. bene 1924 m., tarnavo aviacijoje ligi Lietuvos okupavimo. Jis buvo malonus, simpatingas, sąžiningas žmogus, drausmingas, labai darbštus, kruopštus, paslaugus, bet labai kuklus karys. Visi, kam tik teko su juo bendradarbiauti, negalėdavo juo atsigėrėti, užtat, turbūt, nebuvo aviacijoje žmogaus, kuris jo nemėgtų.

Mylėjo jį draugai, bendradarbiai, mylėjo ir viršininkai. Kai būdavo norima, kad koks darbas būtų ypatingai gerai ir sąžiningai atliktas, ten būdavo skiriamas kpt. Palėjus. Ypač jam tekdavo būti įvairių komisijų nariu ar pirmininku. Dažniausiai jis vienas visą darbą ir atlikdavo, kitiems nariams tekdavo tik pasirašyti, ką jie darydavo didžiausiu pasitikėjimu, nes žinodavo, jog už kpt. Palėjų niekas geriau to neatliktų.

Savo tiesioginiame darbe jis buvo stropus ir skirdavo jam daug laiko, dažnai jis sėdėdavo įstaigoje ir netarnybos laiku. Darbu jis būdavo perkrautas, bet niekad nesisukdavo, priešingai, dar stengdavosi kitiems padėti.

Man teko kartu su juo plaukti per Atlantą 1949 m. Paklaustas kaip jaučiasi palikdamas Europą, jis atsakė: "Malonu išvažiuoti iš Europos, bet šimtą kartų maloniau būtų, jei žinotum, žmogus, kad po keletos metų bus galima grįžti į nepriklausomą Tėvynę".

Tačiau jam buvo lemta po keletos metų ne grįžti į tėvynę, bet išvykti į Amžinybę.

Mylėjome mes, aviacijos kariai, kpt. Palėjų ir kaip bendradarbį ir kaip lietuvi, bet, gal būt, nesame tinkamai jį įvertinę ir jam atsilyginę. Teatlygina jam už nuopelnus tautai ir kariuomenei Augščiausiasis dangiškoms gėrybėmis.

J. Rapšys

A. a. J. Brazdžioniui pastatytas paminklas yra suprojektuotas kun. J. Domeikos. Kapų puošimo dieną, gegužės 30, tuoj po pamaldų, paminklą pašventino pats paminklo projekto autorius.

KAS TIE DIPI?

Dar tais laikais, kada mes tupėjome Vokietijoje tremtinių stovyklose, o vakariečiai teberodė gerą širdį savo "gerajam" Rytų sąjungininkui, iš Amerikos atvyko į Vokietiją vienas žurnalistas. Parūpo jam savo akimis patirti, kas yra tie dipi, tik po karo atrasti kažkokie iki šiol nežinomi Dievo sutvėrimai.

Pirmiausia užėina pas vieną UNRRA direktorių ir klausia:

— Pasakyk, mister, kas yra tie dipi? Kokie tai sutvėrimai?

— Ogi tokie, mister žurnaliste, kuriems leidžiame šokti ir dainuoti, bet kalbėti ir rašyti draudžiame

— Kodėl taip? — nustemba žurnalistas.

— Ogi todėl, mister, kad jie kai prakalba ar parašo, tai tuoj išgirsta Maskva... O tai ardo gerus mūsų santykius su rytiniu sąjungininku. **M.K.**

VYTUKAS FILOSOFAS

Kalbasi du penkmečiai: Vytukas ir Algiukas.

— O kad aš būčiau prezidentas, tai uždrausčiau vyrams diržus nešioti. Turėtų kiekvienas petnešomis kelnes laikyti, — filosofuoja Vytukas.

— Ar nevistiek? — suabejoja Algiukas. — Diržas ar petnešos, vistiek gerai kelnes laiko.

— Na, ir nevistiek! nenusileidžia Vytukas. — Jeigu mūsų tėvai diržų nenešiotų, tai neturėtų kuo mums vaikams kailį išperti.

G.P.

NENORI ŠVĖSTI GIMTADIENIŲ

Dvi nebejaunos mergaitės kalbasi, kas geriau švęsti: vardines ar gimtadienius.

— Man geriau patinka vardines švęsti, kaip Lietuvoje būdavo, — įrodinėja Marytė. — Niekas tavęs neklausinėja apie metus. O čia, Amerikoje, gimtadieniai... Tik nervus ardo. Žiūrėk, tai vienas, tai kitas koks storžievis vis tave gnaibo: kelintą gimtadienį, Maryte, šventi? Kad vis kasmet tiek pat

žvakučių torte uždegi. Ir kitaip nori išprovokuoti tave prasitarti apie savo amžių. Ir kaitink akis prieš žmones.

— Kas čia tokio, — atsiliepia Onutė, — jau dešimti metai, kai švenčiu 25-įjį gimtadienį, ir tai akių nekaitinu. **G. P.**

NESUSIPRATIMAS

Šuo visaip šokinėjo apie šeiminką ir gavo duonos pluta.

Asilas, tai regėdamas, taipgi ėmė meilintis ir numynė šeiminkui koją.

Jis pančių gavo, ne duonos pluta.

PRISISTATĖ

Vienoje valgykloje puskarininkis Schwartz rado bevalgantį puskarininkį Ruginį.

— Mahlzeit! — pasakė vokietis.

— Ruginis, — atsakė lietuvis atsisodamas.

Kita dieną lietuvis sužinojo, ką "mahlzeit" reiškia (būtent, pasisveikinimą) ir atėjęs į valgyklą rado Schwartzą bevalgantį.

— Mahlzeit! — pasakė jam.

Vokietis atsistojė, linktelėjo ir šypsodamasis atsakė:

— Ruginis!..

B.J.

SPAUDOS APŽVALGA

"Draugas" rašo, kad lietuviukai baidosi lietuviybės todėl, jog jų tėvai, sekdami pasakas, įrodinėja Lietuvoje nebuvus televizijos.

Matome, kas atsitinka, kai tėvai negauna lankyti vaikų darželio!

"Nepriklausoma Lietuva" žiaugiasi, kad enkavedistų nemokamas laikraštis "Už sugrįžimą į tėvynę" leidžiamas patraukliai ir kultūringai.

"Už sugrįžimą į tėvynę" praneša, kad jo šefas, enkavedistas gen. mjr. Michailov palengva lietuvių. Dabar jis vadinasi Michailovas ir lietuvius vadina savo tautiečiais.

J. J.

BAJORAS IR STRAZDELIS

Vienų pietų metu, kada buvo sukviesta nemaža dvarininkų, šlaip bajorų ir kunigų, jų tarpe buvo ir kunigas Strazdelis, vargdienų po-

etas, ano meto ponų ir sulenkėjusių kunigų nemėgiamas.

Bepietaujant vienas bajorų norėjo Strazdelį pajuokti.

— To panie, — atsilošęs kėdėje prašniokštė bajoras. — Dievas padarė didžiausią klaidą kun. Drozdovskį (taip jį oficialiai vadino) sutverdamas kunigu. Matyt, jį sutvėrė paskiausiai, kada buvo pavargęs ir mieguistas.

— Tikiu, ponas bajorie, — atskirto kun. Strazdelis, — kad Dievas mane paskiausiai sutvėrė, kada jau turėjo savo darbe praktikos. Todėl pavyko Jam mane sutverti panašų į savo paveikslą. O bajorą, matyt, pirmuoju sutvėrė, kada dar buvo neigudęs į savo kūrybos darbą. Ir išėjo netobulus Dievo kūrinys: nei Dievui žvakė, nei velniui kačergas. **O. K.**

"ŠVENTOJI"

Viena jau nebejauna merga dažnai eidavo išpažinties pas tą patį kunigą. Kiekvieną kartą, vietoj nuodėmių, priplepėdavo išgalvotų savo gerų darbų. Norėjo įtikti jaunam kunigui.

Pagaliau kunigas pritrūko kantybės ir jai tarė:

— Žinai, mergele, tu esi tikrai šventoji. Neturi jokių nusidėjimų. Ką sakai, tai vis yra tik geri darbai. Tave reiktų į altorių pastatyti.

— O ne, kunigėli, bijau! — pasipriešino "šventoji". Žmonės, kai susirinks į bažnyčią ir pamatys mane altoriuje, tai sakys: kas tą paleistuvę į altorių pastatė.

O. K-vičienė

VYTUKAS IŠDAVĖ PASLAPTĮ

Margėnai labai nemėgo savo kaimyno Balnio. O šis dažnai pas juos lankydavosi. Kartą Margėnas, pro langą pamatęs ateinantį Balnį, piktai prasiarė:

— Tas judošius vėl ateina pas mus.

Mažasis Vytukas išgirdo tėvo žodžius ir gerai įsidėjo į širdį. Įėjus Balniui į vidų ir atsisėdus prie stalo, Vytukas atidžiai žiūrinėjo tai į Balnį, tai į "Paskutinės vakarienės" paveikslą, kabantį kambaryje. Iš mamytės pasakojimų jau žinojo apie Judą (liaudies vadinamą Judošiumi) ir jį paveiksle atskyrė nuo kitų apaštalu.

Tai pastebėjęs Balnis paklausė:

— Ko taip žiūri, Vytuk, į mane?

— Tai, kad, dėde, nepanašus į Judošį, — atsakė Vytukas.

— Na, vaikeli, iš kur tu išsigalvojai, kad aš turiu būti panašus į Judošį?

— Ogi tėtis, tamsta pro langą pamatęs, pasakė, kad Judošius ateina. **K. B-lis**

NORI POILSINGŲ ATOSTOGŲ?

vyk į

STONY BROOK LODGE

Kambariai atostogoms, puikus restoranas
ir kokteilių menė, pajūrys.
Lietuviška aplinka!

Quaker Path, Stony Brook, Long Island

Tel.: Stony Brook 7-0586

Tik 50 mylių nuo New Yorko

Vedėja Mrs. P. LAPĖ

**DARBININKAS
VISŲ LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS!**

Išėina du kartu per savaitę

Kaina metams	\$6.00
Brooklyne	6.50
Užsienyje	6.50

680 BUSHWICK AVENUE,
BROOKLYN 21, N. Y.

Phone: PProspect 8-5374

**BALYS RADIO & TELEVISION
SALES - SERVICE**

Electrical Appliances - Gifts - Records
Cards - Films

2646 West 71st St., Chicago 29, Ill.

**CLEVELAND, OHIO
LIETUVIŲ RADIO KLUBAS**

savo savaitinę programą transliuoja kiek-
vieną penktadienį 7:30 iki 8:15
per WDOK, banga 1260.

Klubo pirmininkas ir bendrųjų reikalų
vedėjas Juozas Stempužis, 1152 Dallas Rd.,
tel.: SW 1-2245

Programos vedėjas

Balys Auginas, 1359 E. 94 St.,
Tel.: CE 1-5904

Visko Užtektinai—Tuoju Pristatom

Baldus, šaldytuvus, pečius, skalbiamas mašinas,
lovas, matracus, kilimus, radio, televizijos setus,
vaikučiams baldus.

žemos kainos, lengvi išmokėjimai. Turime didelį
pasirinkimą. Mes pagaminame baldus ir pagal
jūsų užsakymą.

Roosevelt Furniture Co., Inc.

LIETUVIŲ KRAUTUVE

2310 W. ROOSEVELT RD., CHICAGO

Tel. SEeley 3-4711

Atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vak. iki 9:30
Atdara sekmadieniais nuo 11 iki 4:30 val. popiet.

LIETUVIŲ SAVAITRAŠTIS

Prenumerata:

Hetams — —	\$4.50
Pusei metų — —	\$2.50
Atsk. Nr. —	10 centų

Adresas:

911 W. 32th ST., CHICAGO 8, ILL.

SANTARVĖ

Rezistencinis visuomeninių ir kultūros reikalų
žurnalas. Administracija J. A. V.:

SANTARVĖ, c/o M. ŽIDONIS,
78 Nash Street, New Haven, Conn.

Prenumerata \$4.50 metams

Užsisakyti galima per KARIO administraciją.

H. Sienkivičiaus didžiulio veikalo

KRYŽIUOČIAI

pirmasis tomas jau išsiuntinėtas. Tai istorinė apysaka iš Vytauto Didžiojo ir Jogailos laikų, kurią iš originalo išvertė lituanistas Kazys Jankūnas.

Netrukus pasirodys II ir III tomai.

368 psl. knyga yra papuošta dail. V. K. Jonyno darbo puikiu viršeliu. Priešais titulinį puslapį yra iliustracija. Spaudos darbus atliko Tėvų Pranciškonų spaustuvė Brooklyne. I tomo kaina — \$3.50. Užsisakyti galima šiuo adresu:

KARYS, 916 Willoughby Ave., Brooklyn 21, N. Y.

SPECIALIOS NUOLAIIDOS KARIO PRENUMERATORIAMS!

Kario skaitytojai sumokėję 1956 metų prenumeratą, ar jos dalį, gauna specialias nuolaidas, jei užsisako tiesiog iš KARIO administracijos:

Už I tomą moka — \$3.00. Už visus tris tomus mokėdami iš anksto, vieton \$10.50, prenumeratoriai moka tik — \$8.00.

Pirkdami šią knygą paremiate KARIO leidimą.

KARIO platintojai norinti gauti knygą platinti, prašomi pranešti norimą egzempliorių kiekį ir kartu atsiskaityti už 1955 m. išplatintą KARI.

JURGIS REKEŠIUS

LIETUVIS LAIKRODININKAS

65-39 A Grand Ave., Maspeth 78, N. Y.
Tel. TWining 4-7327

Gerai atliekami taisymo darbai ir parduodami nauji laikrodžiai

KAS LAUKIA ATSTATOMOS LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS, TAS SKAITO 'NEPRIKLAUSOMĄ LIETUVĄ'

bendruomeninį, nepartinį ir nesrovinį, savaitraštį — rimtą ir objektyvų.

"Kario" skaitytojams pranešama, kad dabar "Nepriklausomoje Lietuvoje" eina b. Lietuvos Krašto Apsaugos Ministerio pulkininko K. Žuko atsiminimai apie tai, kaip atsikūrė nepriklausoma Lietuva.

Prenumerata: Kanadoje 5 dol., visose Amerikose 5.50, visur kitur 6 dol. metams.

Adresas: Nepriklausoma Lietuva, 7722 George St., Ville Lasalle, Montreal 32, P. Q., Canada.

LIETUVIŠKA ĮSTAIGA

SAFETY OF YOUR SAVINGS

Savings & LOAN ASS'N

INSURED UP TO \$10,000

2555 West 47th St.
CHICAGO 32, ILL. LAF. 5-1083

B.R. PIETKIEWICZ PRES.

DIRVA

★★★
THE FIELD

LIETUVIŠKAS SAVAITRAŠTIS

Prenumerata metams:

J. A. Valstybėse — \$5.00
Kanadoje — \$5.50
Kitur — \$6.50
Atsk. Nr. kaina 10 centų

Adresas:

1272 E. 71st St., Cleveland 3, Ohio